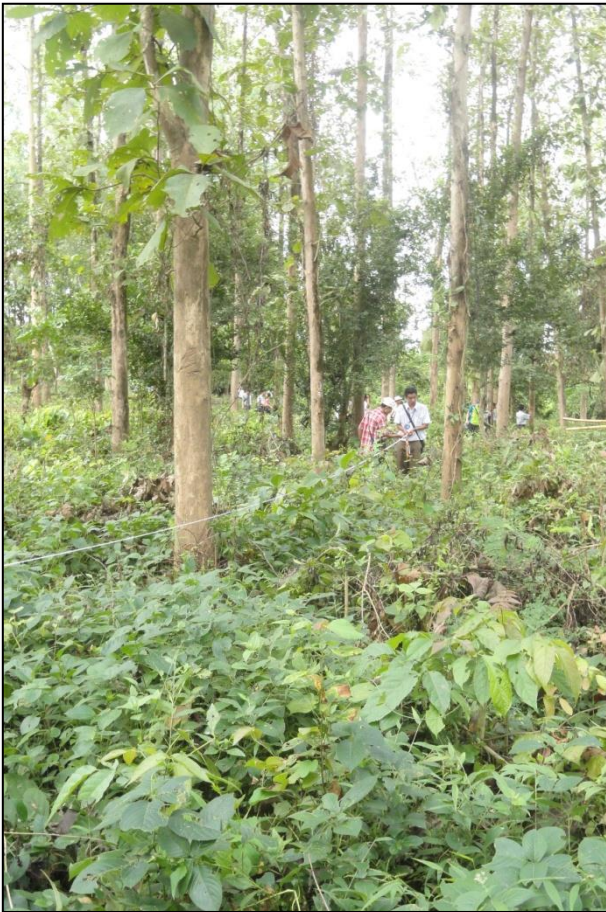

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုး
ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာန

မြန်မာနိုင်ငံ ပဲခူးရိုးမဒေသရှိ တောပျက်များနှင့် ဂေဟစနစ်အား ပြန်လည်ပြုစုထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့်
REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု
အကျိုးဆက်များလျော့ကျစေခြင်းစီမံကိန်း (၂၀၁၃-၂၀၁၄)

မိမိဆန္ဒအလျောက် ရောင်းဝယ်သည့် ကာဗွန်ဈေးကွက် နှင့်
စပ်လျဉ်းသည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

Voluntary Carbon Market - Glossary ကို ဘာသာပြန်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	
		မှ	ထိ
၁။	မြေဆီလွှာအပေါ်ယံရှိဇီဝဒြပ်ထု (Aboveground biomass)	၁	
၂။	ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု နေရာပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်စေခြင်း (Activity-Shifting Leakage)	၁	
၃။	လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေခြင်း (Adaptation)	၁	
၄။	လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေသည့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု (Adaptive Management)	၂	
၅။	အပိုထပ်ဆောင်းခြင်း (Additionality)	၂	
၆။	သစ်တောစိုက်ခင်းတည်ထောင်ခြင်း (Afforestation)	၂	၃
၇။	သစ်တောတည်ထောင်ခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း (Afforestation, Reforestation and Re-vegetation – ARR)	၃	
၈။	စိုက်ပျိုးမြေစီမံအုပ်ချုပ်မှု (Agricultural Land Management – ALM)	၃	
၉။	သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးသည့်စနစ် (Agroforestry)	၃	
၁၀။	ခွဲဝေချထားပေးသည့် ခွင့်ပြုပမာဏ (ဖန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ ထုတ်လွှတ်ရန်) (Allocation)	၃	၄
၁၁။	ပုံသဏ္ဍာန် အချိုးအစားလေ့လာသည့် ဘာသာရပ် (Allometry)	၄	
၁၂။	အုပ်စု (၁)/ အုပ်စု (ခ) နိုင်ငံများ/အဖွဲ့ဝင်များ (Annex-I, Annex-B Countries/ Parties)	၄	
၁၃။	လူပုဂ္ဂိုလ်ကြောင့်ဖြစ်သော (Anthropogenic)	၄	၅
၁၄။	ကြိုတင်လက်ဦးမှုရယူ၍ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေခြင်း (Anticipatory adaption)	၅	
၁၅။	ထုတ်လွှတ်ခွင့်ပြုထားသည့် ပမာဏ (Assigned Amount) နှင့် ရောင်းဝယ်ခွင့် ရှိသော အခြေခံယူနစ် (Assigned Amount Units- AAU)	၅	
၁၆။	ဓမ္မတာမျိုးဆက်မှု မြှင့်တင်ခြင်း (Assisted /Accelerated Natural Regeneration-ANR)	၅	
၁၇။	စာရင်းစစ်ဆေးသူ (Auditor)	၆	
၁၈။	မှီခိုမှုကင်းသည့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေခြင်း (Autonomous adaptation)	၆	
၁၉။	ကိုယ်ပိုင်အစာထုတ်လုပ်နိုင်သည့် သက်ရှိများ (Autotroph)	၆	၇
၂၀။	သစ်တောပြုန်းတီးမှုဖြစ်စဉ်မှ ရှောင်လွှဲခြင်း (Avoided Deforestation)	၇	
၂၁။	သစ်တောပြုန်းတီးစေမည့်အစီအစဉ်မှ ရှောင်လွှဲခြင်း (Avoiding planned deforestation)	၇	

၂၂။	သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် သစ်တောအတန်းအစားကျဆင်းခြင်း အစပျိုး ဖြစ်စဉ်များမှ ရှောင်လွှဲခြင်း (Avoiding unplanned frontier deforestation and degradation- AUFDD)	၇	၈
၂၃။	သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် သစ်တောအတန်းအစားကျဆင်းခြင်း နေရာ ကွက်၍ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းမှ ရှောင်လွှဲခြင်း (Avoiding unplanned mosaic deforestation and degradation- AUMDD)	၈	
၂၄။	မူလသဘာဝဖြစ်စဉ်များအပေါ် အခြေခံသည့် ဖြစ်နိုင်ခြေခန့်မှန်းချက် (Baseline Scenario)	၈	၉
၂၅။	ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့အစုအဖွဲ့ (Basket of Gases)	၉	
၂၆။	မြေဆီလွှာအောက်ပိုင်းရှိ ဇီဝဒြပ်ထု (Belowground Biomass)	၉	
၂၇။	အကျိုးအမြတ် ခွဲဝေခြင်းစနစ် (Benefit-sharing mechanism)	၉	၁၀
၂၈။	ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ (Biodiversity)	၁၀	
၂၉။	ဇီဝဒြပ်ထု (Biomass)	၁၀	
၃၀။	ဇီဝအစုအဖွဲ့ (Biomes)	၁၀	
၃၁။	ဇီဝကုန်သွယ်မှု (Biotrade)	၁၀	၁၁
၃၂။	(နိုင်ငံများ) အုပ်စုဖွဲ့ဆောင်ရွက်ခြင်း (Bubble)	၁၁	
၃၃။	ကြားခံကာဗွန်ခရက်ဒစ် (Buffer)	၁၁	
၃၄။	ပုံမှန်အတိုင်းဆောင်ရွက်သည့်အခြေအနေ (Business-As-Usual Scenario)	၁၁	၁၂
၃၅။	ရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းမှု (Canopy Cover)	၁၂	
၃၆။	ကန့်သတ်ခြင်းနှင့်ရောင်းဝယ်ခြင်း (Cap and Trade)	၁၂	
၃၇။	ကန့်သတ်ပမာဏ (Caps)	၁၂	
၃၈။	ကာဗွန်ခရက်ဒစ် (Carbon Credit)	၁၃	
၃၉။	ကာဗွန်ခြေရာ (Carbon Footprint)	၁၃	
၄၀။	Carbon Neutral	၁၃	
၄၁။	ကာဗွန်ခုန်မိခြင်း (Carbon Offset)	၁၃	
၄၂။	ကာဗွန်သိုလှောင်ရာ အစုအဝေး (Carbon Pool)	၁၄	
၄၃။	ကာဗွန်စုပ်ယူသိုလှောင်ထားခြင်း (Carbon Sequestration)	၁၄	
၄၄။	ကာဗွန်သိုလှောင်ကန် (Carbon Sink)	၁၄	
၄၅။	ကာဗွန်ပမာဏ တွက်ချက်ခြင်း (Carbon Accounting)	၁၄	
၄၆။	ကာဗွန်အကျိုးအမြတ် (Carbon Benefits)	၁၅	
၄၇။	ဇီဝသက်ရှိများ၏ ကာဗွန်စုပ်ယူသိုလှောင်မှု (Carbon Biosequestration)	၁၅	
၄၈။	ကာဗွန်သိုလှောင်နိုင်မှုစွမ်းရည် (Carbon Carrying Capacity - CCC)	၁၅	
၄၉။	ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်နှင့်ညီမျှသောပမာဏ (CO2e)	၁၅	၁၆
၅၀။	ကာဗွန်ဈေးကွက် (Carbon Market)	၁၆	
၅၁။	ကာဗွန် ရပိုင်ခွင့် (Carbon Rights)	၁၆	၁၇

၅၂။	ကာဗွန်ရင်းမြစ် (Carbon Source)	၁၇	
၅၃။	သိုလှောင်ထားသည့် ကာဗွန်ပမာဏ (Carbon Stock)	၁၇	
၅၄။	သိုလှောင်ထားသည့် ကာဗွန်ပမာဏတိုးမြှင့်ခြင်း (Carbon Stock Enhancement)	၁၈	
၅၅။	ကာဗွန်ရောင်းဝယ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ဖန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ ထုတ်လွှတ်မှု ရောင်းဝယ်ခြင်း (Carbon Trading or Emission Trading)	၁၈	
၅၆။	ထောက်ခံချက်ပေးခြင်း (Certification)	၁၈	
၅၇။	ထောက်ခံချက်ရရှိထားသည့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချနိုင်သော ပမာဏ (Certified Emission Reductions - CERs)	၁၉	
၅၈။	ချီကာဂို ရာသီဥတုဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ်ဖလှယ်သည့် ဈေးကွက် (Chicago Climate Exchange-CCX)	၁၉	
၅၉။	အချိန်ကာလအလိုက် ဂုဏ်သတ္တိပြောင်းလဲမှု (Chronosequence)	၁၉	
၆၀။	သန့်စင်သော ဖွံ့ဖြိုးမှု လုပ်ငန်းစဉ် (Clean Development Mechanism-CDM)	၂၀	
၆၁။	ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှု (Climate Service)	၂၀	
၆၂။	ဆက်စပ်အကျိုးကျေးဇူးများ (Co-benefits)	၂၀	
၆၃။	ကတိကဝတ်ကာလ (Commitment period)	၂၁	
၆၄။	လေးစားလိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း (Compliance)	၂၁	
၆၅။	လေးစားလိုက်နာခြင်းဆိုင်ရာ ဈေးကွက် (Compliance Market)	၂၁	
၆၆။	အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများညီလာခံ (Conference of the Parties-COP)	၂၁	
၆၇။	ကျိုတိုသဘောတူညီချက်၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအစည်းအဝေး (Meeting of the Parties to the Kyoto Protocol - MOP)	၂၂	
၆၈။	ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း (Conservation)	၂၂	
၆၉။	ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရန် မြေအသုံးချခွင့် (Conservation Easement)	၂၂	
၇၀။	မီးတားခြင်း သို့မဟုတ် ကာကွယ်မီးရှို့ခြင်း (Controlled burning)	၂၂	
၇၁။	ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ရေးလိုအပ်မှု Corrective Action Request (CAR)	၂၃	
၇၂။	စီမံကိန်းနိုင်ငံ (Country)	၂၃	
၇၃။	ရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းစရိယာ (Crown Cover)	၂၃	
၇၄။	မိရိုးဖလာအခွင့်အရေးများ (Customary rights)	၂၃	
၇၅။	သက်မဲ့ သစ်သားဇီဝဒြပ်ထု (Dead Wood)	၂၄	
၇၆။	ရွက်ပြတ်တော (Deciduous)	၂၄	
၇၇။	သစ်တောပြုန်းတီးခြင်း (Forest Degradation)	၂၄	
၇၈။	နိုင်ငံအဆင့် CDM ဆိုင်ရာ တာဝန်ခံအဖွဲ့ (CDM Designated National Authority)	၂၄- ၂၅	
၇၉။	CDM လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့ (CDM Designated Operational Entity-DOE)	၂၅	

၈၀။	တိုက်ရိုက်အစေ့ချစိုက်ပျိုးခြင်း (Direct Seeding)	၂၅	
၈၁။	ပျော်ဝင်နေသော ဇီဝအစိတ်အပိုင်းများ (Dissolved Organic Matter-DOM)	၂၅	
၈၂။	ပြည်တွင်းရန်ပုံငွေ (Domestic Funding)	၂၆	
၈၃။	ထပ်ဆင့်အတည်ပြုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ် (Double Approval Process)	၂၆	
၈၄။	စီးပွားရေးစနစ် အသွင်ကူးပြောင်းဆဲနိုင်ငံများ (Economies in Transition)	၂၆	
၈၅။	ဂေဟစနစ် (Ecosystem)	၂၇	
၈၆။	ဂေဟစနစ်ပျက်ဆီးယိုယွင်းလာခြင်း (Ecosystem degradation)	၂၇	
၈၇။	ဂေဟစနစ်ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း (Ecosystem rehabilitation)	၂၇- ၂၈	
၈၈။	REDD+ စီမံကိန်းထိရောက်အောင်မြင်မှု (Effectiveness of the REDD+ Programme)	၂၈	
၈၉။	အကျိုးရှိစွာ စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း (Efficient)	၂၈	
၉၀။	ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချခြင်းဆိုင်ရာ အရောင်းအဝယ်စာချုပ် (Emission Reduction Purchase Agreement-ERPA)	၂၈	
၉၁။	ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်သည့်ရင်းမြစ်များ (Emission sources)	၂၈	
၉၂။	ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့လျှော့ချမှုအားရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်း (Emission Trading)	၂၉	
၉၃။	အလုပ်ခန့်အပ်ခြင်း (Employment)	၂၉	
၉၄။	ဒေသရင်းမျိုးစိတ် (Endemic species)	၂၉	
၉၅။	တန်ဖိုးမြှင့်စိုက်ပျိုးခြင်း (Enrichment planting)	၂၉	
၉၆။	တရားမျှတခြင်းနှင့် သဘာတူညီမျှဖြစ်ခြင်း (Equity and equitable)	၂၉	
၉၇။	ဥရောပသမဂ္ဂ၏ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခွင့်ပြုပမာဏ (European Union Allowances-EUA)	၃၀	
၉၈။	ဥရောပသမဂ္ဂ ကာဗွန်ရောင်းဝယ်ခြင်း အစီအစဉ် (European Union Emission Trading Scheme-EUETS)	၃၀	
၉၉။	အမြဲစိမ်းတော (Evergreen)	၃၀	
၁၀၀။	ကာဗွန်ခရက်ဒစ် ကြိုတင်တွက်ချက်ခြင်း (Ex-ante crediting)	၃၀	
၁၀၁။	လျှော့ချပြီးဖြစ်သည့် ကာဗွန်ခရက်ဒစ်ပမာဏ တွက်ချက်ခြင်း (Ex-post crediting)	၃၀	
၁၀၂။	လျှော့ချနိုင်မည့်ကာဗွန်ပမာဏတန်ဖိုးကြိုတင်တွက်ချက်ခြင်း (Ex-ante accounting)	၃၁	
၁၀၃။	သွင်းအားစုနည်းသည့် စိုက်ပျိုးမှုပုံစံ (Extensive agriculture)	၃၁	
၁၀၄။	စီမံကိန်းအစပျိုး ရန်ပုံငွေအစီအစဉ် (Fast-start Pledge)	၃၁	
၁၀၅။	အပင်အမြစ်ငယ်များ၏ သက်တမ်းကာလ (Fine root turnover)	၃၂	

၁၀၆။	အပင်မျိုးစိတ်ပျံ့နှံ့မှု (Floristics)	၃၂	
၁၀၇။	စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု (Food security)	၃၂	
၁၀၈။	သစ်တောကာဗွန်ညွှန်းကိန်း (Forest Carbon Index-FCI)	၃၂	
၁၀၉။	သစ်တောကာဗွန် (Forest Carbon)	၃၂	
၁၁၀။	သစ်တောများ အစဉ်ပြောင်းလဲနေမှုဖြစ်စဉ် (Forest dynamics)	၃၃	
၁၁၁။	သစ်တောအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်ခြင်း (Forest Management)	၃၃	
၁၁၂။	သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှု ပြောင်းလဲခြင်းပုံစံ (မျဉ်းကွေး) (Forest transition curve)	၃၃- ၃၄	
၁၁၃။	သစ်တောနယ်မြေ အပိုင်းပိုင်းပြတ်တောက်ခြင်း (Fragmentation)	၃၄	
၁၁၄။	အညွှန်းကိန်းသတ်မှတ်ခြင်းဆိုင်ရာမူဘောင် (Framework for indicators)	၃၄	
၁၁၅။	အဓိက အခြေခံသစ်မျိုး (Framework tree species)	၃၄	
၁၁၆။	လေထုအတွင်းရှိ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် ပြန်လည်မျှတစေခြင်း (Free Air Carbon Dioxide Enrichment-FACE)	၃၅	
၁၁၇။	ကောင်းစွာကြိုတင်အသိပေး၍ လွတ်လပ်သည့် သဘောထားရယူခြင်း (Free, prior and informed consent)	၃၅	
၁၁၈။	သစ်တောပြုန်းတီးမှု အစပျိုးဖြစ်ပေါ်ခြင်း (Frontier Deforestation)	၃၅	
၁၁၉။	သစ်တောမျက်နှာစာဒေသ (Frontier)	၃၆	
၁၂၀။	ကောင်းမွန်ပြည့်ဝစွာ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း (Full and effective participation)	၃၆	
၁၂၁။	အစားထိုးလဲလှယ်နိုင်သော သို့မဟုတ် အစားထိုးလဲလှယ်နိုင်ခြင်း (Fungible of Fungibility)	၃၆	
၁၂၂။	အဓိကနိုင်ငံကြီးနှစ်ဆယ်ပါဝင်သည့်အုပ်စု (Group of Twenty-G20)	၃၇	
၁၂၃။	ထိပ်သီး(၈)နိုင်ငံပါဝင်သည့်အုပ်စု (Group of Eight-G8)	၃၇	
၁၂၄။	G8 + 5 ရာသီဥတုဆိုင်ရာ စကားပိုင်း (G8 +5 Climate Dialogue)	၃၇	
၁၂၅။	ကုန်သွယ်မှုနှင့် အခွန်အခများဆိုင်ရာ ယေဘုယျသဘောတူညီချက် (General Agreement on Tariffs and Trade-GATT)	၃၈	
၁၂၆။	ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်အထောက်အကူပြုအဖွဲ့ (Global Environment Facility-GEF)	၃၈	
၁၂၇။	ကျား/မ ခွဲခြားမှုအား အလေးထားဂရုပြုခြင်း (Gender sensitive)	၃၈- ၃၉	
၁၂၈။	မြေပြင်တည်နေရာသတင်းအချက်အလက်စနစ် (Geographic Positioning System-GPS)	၃၉	
၁၂၉။	ကမ္ဘာကြီးပူနွေးခြင်း (Global Warming)	၃၉	
၁၃၀။	မျိုးရိုးဗီဇပြုပြင်ထားသော သက်ရှိများ (Genetically Modified Organism-GMO)	၃၉	

၁၃၁။	ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု (Good Governance)	၃၉- ၄၀	
၁၃၂။	ခလေးထုံးတမ်းအရခွင့်ပြုခြင်း (Grandfathering)	၄၀	
၁၃၃။	ဖန်လုံအိမ်အကျိုးသက်ရောက်မှု (Greenhouse Effect)	၄၀	
၁၃၄။	ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေစေခြင်း (Climate Change Adaption)	၄၀- ၄၁	
၁၃၅။	ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျော့နည်းသက်သာစေခြင်း (Climate Change Mitigation)	၄၁	
၁၃၆။	အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တော (Community Forestry)	၄၁	
၁၃၇။	သစ်တောပြုန်းတီးခြင်း (Deforestation)	၄၁	
၁၃၈။	ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများ (Ecosystems Services)	၄၂	
၁၃၉။	ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ (Environmental Services)	၄၂	
၁၄၀။	ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ချခြင်းအတွက် ဝယ်ယူခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (ERPA)	၄၂	
၁၄၁။	က။ သစ်တောအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက် (FAO Forest Definition)	၄၂- ၄၃	
၁၄၁။	ခ။ သစ်တောအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက် VCM Forest Definition	၄၃- ၄၄	
၁၄၂။	သစ်တောကာဗွန် ပမာဏ (Forest Carbon Stock)	၄၄	
၁၄၃။	မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ (Green House Gas - GHG)	၄၄	
၁၄၄။	မူလကာဗွန်စုစုပမာဏစုစုပေါင်း (Gross primary productivity - GPP)	၄၄	
၁၄၅။	သစ်တောမှ ထုတ်ယူသော သစ်ထွက်ကုန်များ (Harvested Wood Products)	၄၄	
၁၄၆။	တဆင့်စားသုံးသူများ (Heterotroph)	၄၅	
၁၄၇။	ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်းတန်ဖိုး မြင့်မားသည့်ဧရိယာ (High Conservation Values Area)	၄၅	
၁၄၈။	တန်ဖိုးအမြင့်ဆုံးနှင့် အကောင်းဆုံးအသုံးပြုခြင်း (Highest and Best Use -HBU)	၄၅	
၁၄၉။	လက်ခံဆောင်ရွက်သည့်နိုင်ငံ (Host Country)	၄၆	
၁၅၀။	ပူနွေးသောလေထု (Hot Air)	၄၆	
၁၅၁။	လူ့အခွင့်အရေးများ (Human rights)	၄၆	
၁၅၂။	နိုင်ငံတကာစွမ်းအင်အေဂျင်စီ (International Energy Agency - IEA)	၄၆	
၁၅၃။	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ GHG အရောင်းအဝယ်လုပ်ငန်း (International Emission Trading-IET)	၄၇	
၁၅၄။	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း (Implementation)	၄၇	

၁၅၅။	တိုးတက်ကောင်းမွန်သည့် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်ခြင်း (Improvement Forest Management-IFM)	၄၇	
၁၅၆။	ဝင်ရောက်လာသော စီမံကိန်းရန်ပုံငွေများ (Incoming Funding)	၄၇	
၁၅၇။	စံချိန်စံညွှန်းများ (Indicators)	၄၈	
၁၅၈။	စိမ့်ဝင်ခြင်း (Infiltration)	၄၈	
၁၅၉။	လျှော့ချသည့်ပမာဏအပေါ်/လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအပေါ်အခြေခံ၍ ငွေပေး ချေမှု (Input based payments)	၄၈	
၁၆၀။	အဖွဲ့အစည်း (Institution)	၄၉	
၁၆၁။	ထုတ်လုပ်မှုတိုးတက်မြင့်မားရန်ရည်ရွယ်ဆောင်ရွက်သည့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း (Intensive agriculture)	၄၉	
၁၆၂။	နိုင်ငံတကာ အစိုးရအဖွဲ့များပါဝင်သည့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ အဖွဲ့ (Intergovernmental Panel o Climate Change-IPCC)	၄၉	
၁၆၃။	REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သည့်နိုင်ငံများရရှိသည့် ရန်ပုံငွေများနှင့် အကျိုးအမြတ်များ (International funding with benefits to REDD countries)	၅၀	
၁၆၄။	ပြင်ပမှဝင်ရောက်လာသောမျိုးစိတ်များ (Invasive Species)	၅၀	
၁၆၅။	AFOLU အတွက် IPCC ၂၀၀၆ လမ်းညွှန်ချက်များ (IPCC 2006 GL for AFOLU)	၅၀	
၁၆၆။	ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ် (Joint Implementation Mechanism-JI)	၅၀	
၁၆၇။	အခြေခံကျသော သစ်ပင်မျိုးစိတ်များ (Keystone Tree Species)	၅၁	
၁၆၈။	ကျိုတိုသဘောတူညီချက် (Kyoto Protocol)	၅၁	
၁၆၉။	မြေယာငှားရမ်းခြင်း (Land rent)	၅၂	
၁၇၀။	မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့် (Land Tenure)	၅၂	
၁၇၁။	ယိုစိမ့်မှု (Leakage)	၅၂	
၁၇၂။	မြေယာအသုံးပြုမှု၊ မြေယာအသုံးပြုမှုပုံစံပြောင်းလဲခြင်းနှင့် သစ်တော လုပ်ငန်း (Land Use, land Use Change and Forestry-LULUCF)	၅၃	
၁၇၃။	တာဝန်ယူမှု (Liability)	၅၃	
၁၇၄။	လိုက်ဒါ (Lidar)	၅၃	
၁၇၅။	လစ်ဂနင် (Lignin)	၅၃	
၁၇၆။	ချိတ်ဆက်ခြင်း (Linkage)	၅၄	
၁၇၇။	ဇီဝဒြပ်ထုအပိုင်းအစများ (Litter)	၅၄	
၁၇၈။	အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်း (Livelihood)	၅၄	
၁၇၉။	ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေများ (Local Laws)	၅၄	
၁၈၀။	ဈေးကွက်လစ်ဟာမှု (Market Leakage)	၅၅	
၁၈၁။	မာရာကက်ရှ် သဘောတူညီချက် (Marrakesh Accords)	၅၅	

၁၈၂။	အန္တိမသစ်တော (Mature (Climax) Forest)	၅၅	
၁၈၃။	အန္တိမမျိုးစိတ်များ (Mature (Climax) Tree Species)	၅၆	
၁၈၄။	ကာဗွန်တိုင်းတာခြင်း၊ အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်း (Measurement, reporting and verification – MRV)	၅၆	
၁၈၅။	ဆောင်ရွက်သည့်နည်းလမ်း(သို့) နည်းပညာ (Methodology)	၅၆	
၁၈၆။	လျှော့ပါးသက်သာစေခြင်း (Mitigation)	၅၆	
၁၈၇။	စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း (Monitoring)	၅၇	
၁၈၈။	အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အစည်းအဝေး (Meeting of the Parties – MOP)	၅၇	
၁၈၉။	နေရာကွက်ကြား သစ်တောပြုန်းတီးခြင်း (Mosaic Deforestation)	၅၇	
၁၉၀။	သစ်တောမြေယာရှုခင်း (Mosaic)	၅၈	
၁၉၁။	သဘာဝတောများ (Native or Natural Forests)	၅၈	
၁၉၂။	ဓမ္မတာမျိုးဆက်ခြင်း (Natural Regeneration)	၅၈	
၁၉၃။	သဘာဝအလျောက်ဖြစ်ပေါ်လာသောမျိုးစိတ်များ (Naturalised Species)	၅၈	
၁၉၄။	အခြေပြုချိတ်ဆက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ် (Nested approach)	၅၉	
၁၉၅။	အခြေပြုချိတ်ဆက်ထားသော သဘောတူညီမှု (Nesting Agreement)	၅၉	
၁၉၆။	မူလအသားတင်ကာဗွန်စုဖွဲ့မှုပမာဏ (Net primary productivity - NPP)	၅၉	
၁၉၇။	သစ်မဟုတ်သောသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ (Non Timber Forest Products (NTFP's))	၆၀	
၁၉၈။	အုပ်စု (၁) အဖွဲ့ဝင်မဟုတ်သည့် နိုင်ငံများ (Non-Annex I Parties/Countries or Non-Annex B countries)	၆၀	
၁၉၉။	ဒေသရင်းမဟုတ်သော မျိုးစိတ်များ (Non-native species)	၆၀	
၂၀၀။	ယာယီအခက်အခဲများအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း (Non-permanence Risk Analysis)	၆၀	
၂၀၁။	REDD+ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းအား ကွန်ပျူတာစနစ်ဖြင့်တွက်ချက်ခြင်း (Open Source Impacts of REDD Incentives Spreadsheet (OSIRIS v3.0))	၆၀	
၂၀၂။	တောင်ပြန်မိုး (Orographic precipitation)	၆၁	
၂၀၃။	အခြားသော အကျိုးဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ (Other stakeholders)	၆၂	
၂၀၄။	ရန်ပုံငွေများ ထောက်ပံ့ပေးခြင်း (Outgoing funding (unspecified or multiple recipients))	၆၂	
၂၀၅။	မူဝါဒများနှင့် နည်းလမ်းများ (Policies and Measures - PAMs)	၆၂	
၂၀၆။	ခွဲခြားစိတ်ပိုင်းခြင်း (Parcelization)	၆၂	
၂၀၇။	စားကျက်မြေ (Pasture)	၆၂	
၂၀၈။	ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် အခကြေးငွေပေးဆောင်ခြင်း (Payments for environmental (ecosystem) services -PES)	၆၃	

၂၀၉။	သစ်ဆွေးမြေ (စိမ့်တောများ) Peatland (Peat Swamp Forests)	၆၃	
၂၁၀။	ရည်မှန်းချက်ပြည့်မီခြင်း (Performance Target)	၆၃	
၂၁၁။	တည်မြဲမှု (Permanence)	၆၃	
၂၁၂။	ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် အခကြေးငွေ ပေးဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (PES Agreement)	၆၄	
၂၁၃။	ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် အခကြေးငွေပေးဆောင်သည့်ကာလ (PES Period)	၆၄	
၂၁၄။	အလင်းမီအစာစုဖွဲ့ခြင်း (Photosynthesis)	၆၅	
၂၁၅။	ကနဦးမျိုးစိတ်များ (Pioneer species)	၆၅	
၂၁၆။	ဗီဇီအစီအစဉ် (Plan Vivo)	၆၅	
၂၁၇။	ဗီဇီအစီအစဉ်ဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် (Plan Vivo Certificate)	၆၅	
၂၁၈။	အစီအစဉ်ရေးဆွဲထားရှိသည့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်ခြင်း (Planned adaptation)	၆၆	
၂၁၉။	အစီအစဉ်တကျ သစ်တောများခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်းအစီအစဉ် (Planned Deforestation)	၆၆	
၂၂၀။	စီမံကိန်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အလားအလာရှိသည့်ဧရိယာ (Potential Project Area)	၆၇	
၂၂၁။	ကြိုတင်ရေးဆွဲထားသည့် စည်းမျဉ်းများ (Precautionary principle)	၆၇	
၂၂၂။	မူလတော (Primary Forest)	၆၇	
၂၂၃။	ပြောင်းလဲခြင်းမရှိသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ (Principle of conservativeness)	၆၈	
၂၂၄။	စီမံကိန်း (Project)	၆၈	
၂၂၅။	စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ခွင့်ပြုသည့်ကာလ (Project Crediting Period)	၆၈	
၂၂၆။	စီမံကိန်းမှ ရရှိသည့်အကျိုးအမြတ်သတ်မှတ်ခြင်း (Project Crediting)	၆၈	
၂၂၇။	စီမံကိန်းဆိုင်ရာ ဖော်ပြချက်နှင့် စီမံကိန်းပုံစံများ (Project Description-PD and Project Design Document -PDD)	၆၉	
၂၂၈။	စီမံကိန်း သဘောတရားမှတ်စု (Project Idea Note – PIN)	၆၉	
၂၂၉။	စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ခြင်း (Project Intervention)	၆၉	
၂၃၀။	စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သည့်ဧရိယာ (Project Intervention Area)	၆၉	
၂၃၁။	စီမံကိန်းကာလ (Project lifetime)	၇၀	
၂၃၂။	စီမံကိန်းအဆိုပြုသူများ (Project Proponents)	၇၀	
၂၃၃။	စီမံကိန်းစတင်သည့်နေ့ (Project start date)	၇၀	
၂၃၄။	စီမံကိန်းဇုန် (Project zone)	၇၁	
၂၃၅။	ကာကွယ်ထားသောဧရိယာ (Protected Area)	၇၁	
၂၃၆။	အဆင်သင့်ဖြစ်ခြင်း (Readiness)	၇၁	
၂၃၇။	စစ်မှန်ခြင်း (Real)	၇၁	

၂၃၈။	REDD+ ဆိုင်ရာ လူမှုပတ်ဝန်းကျင် စံချိန်စံညွှန်းများ (REDD + S+E or REDD plus Social & Environmental Standards)	၇၂	
၂၃၉။	REDD Plus or REDD +	၇၂	
၂၄၀။	REDD+ လုပ်ငန်းများ မိတ်ဖက်ဆောင်ရွက်ခြင်း (REDD+ Partnership)	၇၂	
၂၄၁။	REDD+ ယူနစ်များ (REDD+ units)	၇၃	
၂၄၂။	သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်စေသော ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို လျော့ချခြင်း (Reduced Impact Logging)	၇၃	
၂၄၃။	သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့်အတန်းအစားကျဆင်းခြင်းမှ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ချခြင်း (Reducing Emissions from Deforestation & Forest Degradation -REDD)	၇၃	
၂၄၄။	ရည်ညွှန်းဧရိယာ (Reference Area)	၇၄	
၂၄၅။	ရည်ညွှန်းသည့်အကြောင်းအရာ (Reference Scenarios)	၇၄	
၂၄၆။	သစ်တောပြန်လည်တည်ထောင်ခြင်း (Reforestation)	၇၄	
၂၄၇။	အဝေးမှစူးစမ်းခြင်း (Remote Sensing)	၇၅	
၂၄၈။	ဖယ်ရှားခြင်း (Removals)	၇၅	
၂၄၉။	ပြန်လည်ဖြစ်တည်နိုင်စွမ်းရည် (Resiliency)	၇၅	
၂၅၀။	ရိုသေလေးစားခြင်း	၇၆	
၂၅၁။	စွမ်းအင်ထုတ်ခြင်း/ အသက်ရှူခြင်း (Respiration)	၇၆	
၂၅၂။	ဒေသတွင်း မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ကုန်သွယ်ခြင်း ကနဦးလုပ်ငန်းများ Regional Greenhouse Gas Initiative (RGGI)	၇၆	
၂၅၃။	သက်ရှိဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများပေါ်ကြွယ်ဝသည့် သစ်ပင်အမြစ်ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ နေရာ (Rhizosphere)	၇၆	
၂၅၄။	ရပိုင်ခွင့်ရှိသူများ (Rights holders)	၇၆	
၂၅၅။	ဘေးအန္တရာယ်လျော့ချနိုင်မည့် ကြားခံ (Risk buffer)	၇၇	
၂၅၆။	ခြိမ်းခြောက်မှုများအား အတန်းအစားခွဲခြားခြင်း Risk Classification (or class)	၇၇	
၂၅၇။	ပြန်ပေါက်တော (Secondary Forest)	၇၇	
၂၅၈။	Standard Operating Procedures (SOPs)	၇၈	
၂၅၉။	အလွှာခွဲခြားခြင်း (Stratification)	၇၈	
၂၆၀။	စုပ်ယူသိုလှောင်ခြင်း (Sequestration)	၇၈	
၂၆၁။	သစ်တောပြုစုခြင်းပညာ (Silviculture)	၇၈	
၂၆၂။	လူမှုရေးဆိုင်ရာမျှတမှု (Social justice)	၇၈	
၂၆၃။	မြေဆီလွှာအတွင်းရှိ အော်ဂဲနစ်ကာဗွန် Soil organic carbon (SOC)	၇၈	
၂၆၄။	အကျိုးဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ (Stakeholder)	၇၉	
၂၆၅။	စတင်းအစီရင်ခံစာ (သို့) ဝေဖန်ချက် (Stern Report/Review)	၇၉	

၂၆၆။	ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း (Structural adjustment)	၇၉	
၂၆၇။	စဉ်ဆက်မပြတ် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှု (Sustainable Forest Management)	၈၀	
၂၆၈။	လုပ်ငန်းကုန်ကျစရိတ် (Transaction Cost)	၈၀	
၂၆၉။	ရည်မှန်းထားသောသစ်တော (Target Forest)	၈၀	
၂၇၀။	နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာဖော်ပြချက် (Technical Specification)	၈၀	
၂၇၁။	ပိုင်နက်နယ်မြေများ (Territories)	၈၀	
၂၇၂။	ပင်ကျပ်နှုတ်ခြင်း (Thinning)	၈၀	
၂၇၃။	ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသော မျိုးသုဉ်းရန်အန္တရာယ်ရှိသော မျိုးစိတ်များ (Threatened species)	၈၂	
၂၇၄။	သစ်ပင်ရွက်အုပ်များပေါ်သို့ ရွာကျခြင်း (Throughfall)	၈၃	
၂၇၅။	အဆင့်သတ်မှတ်ချက် (Tier)	၈၃	
၂၇၆။	ရိုးရာအသိပညာ (Traditional knowledge)	၈၃	
၂၇၇။	ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်း (Transparency and transparent)	၈၄	
၂၇၈။	သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှု (Tree Cover)	၈၄	
၂၇၉။	ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်းထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC))	၈၄	
၂၈၀။	တရားဝင်ခွင့်ပြုခြင်းမရှိသော လုပ်ရပ်များကြောင့် တောပြုန်းတီးခြင်း (Unplanned (unsanctioned) Deforestation)	၈၅	
၂၈၁။	ခိုင်ခိုင်မာမာဖြစ်စေခြင်း (Validation)	၈၅	
၂၈၂။	စစ်ဆေးခြင်း (Verification)	၈၆	
၂၈၃။	မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချခြင်း (Voluntary (verified) Emission Reduction -VER)	၈၆	
၂၈၄။	မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ရောင်းဝယ်သည့် ကာဗွန်စံနှုန်းများ (Voluntary Carbon Standard (VCS))	၈၆	
၂၈၅။	မိမိသဘောအလျောက်ရောင်းဝယ်သည့် ကာဗွန်ပမာဏ (ယူနစ်) (Voluntary Carbon Unit (VCU))	၈၇	
၂၈၆။	မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်ရောင်းဝယ်သည့်ကာဗွန်ဈေးကွက် (Voluntary Carbon Market- VCM)	၈၇	
၂၈၇။	မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ဆောင်ရွက်သည့် စီမံကိန်းများဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက် (Voluntary REDD+ Database)	၈၈	

REDD+ ဆိုင်ရာ စကားလုံးအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

(၁) မြေဆီလွှာအပေါ်ယံရှိဇီဝဒြပ်ထု (Aboveground biomass)

မြေဆီလွှာ အပေါ်ယံအလွှာရှိ သက်ရှိအပင်များ၊ အစိတ်အပိုင်းများအားလုံးကို ဆိုလိုသည်။ သက်ရှိ အပင်အစိတ်အပိုင်းများဟု ဆိုရာတွင် ပင်စည်၊ အခေါက်၊ ငုတ်၊ အကိုင်းအခက်များ၊ သစ်စေ့နှင့် သစ်ရွက်များအားလုံးပါဝင်သည်။

Living vegetation above the soil, including stem, stump, branches, bark, seeds, and foliage.

(၂) ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု နေရာပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်စေခြင်း (Activity-Shifting Leakage)

စီမံကိန်းဧရိယာအတွင်း ကာဗွန်ထိန်းသိမ်းရေး လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ကျလာသော်လည်း စီမံကိန်းဧရိယာပြင်ပတွင် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု ပိုမိုတိုးပွားလာစေသည့်ဖြစ်စဉ်ကို ဆိုလိုသည်။ ဥပမာ စီမံကိန်း ဧရိယာတစ်ခုအတွင်း သစ်တောစိုက်ခင်းများ တည်ထောင်ခြင်းကြောင့် ဒေသခံများမှ စီမံကိန်း ဧရိယာပြင်ပရှိ သစ်တောများကိုခုတ်ထွင်ရှင်းလင်း၍ စီမံကိန်းကြောင့် ဆုံးရှုံးသွားသော စိုက်ပျိုးမြေများကို အစားထိုးရယူခြင်းအားဖြင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်စေခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ (ကာဗွန်ယိုစိမ့်မှု Leakage တွင် ကြည့်ပါ)

Forest Carbon activities that directly cause carbon-emitting activities to be shifted to another location outside of the project boundaries cancelling out some or all of the project's carbon benefits. One example would be a plantation project that displaces farmers and leads them to clear adjacent forests. See "Leakage."

(၃) လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေခြင်း (Adaptation)

ပြောင်းလဲလာသည့် ရာသီဥတု၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေတို့နှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် သဘာဝအတိုင်း(သို့) လူသားတို့၏ ဖန်တီးမှုများဖြင့် ထိခိုက်မှု မရှိစေရန် ထိန်းညှိပေးခြင်းဖြစ်သည်။ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေခြင်း အမျိုးအစားများတွင် ဆိုးကျိုးများ မကျရောက်မီ ကြိုတင်လက်ဦးမှုရယူခြင်း၊ မှီခိုမှုကင်းသည့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းနှင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် အခြေအနေကို ခန့်မှန်း၍ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းတို့ပါဝင်သည်။

The adjustment in natural or human systems in response to actual or expected climatic stimuli or their effects, which moderates harm or exploits beneficial opportunities. Various types of adaptation can be distinguished, including anticipatory, autonomous and planned adaptation.

(၄) လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေသည့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု (Adaptive Management)

သတင်းအချက်အလက် ပြည့်စုံစွာရရှိထားခြင်းမရှိဘဲ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အခြေအနေအပေါ် မူတည်၍ အကောင်းဆုံးရလဒ်များ ရရှိနိုင်စေရန် စီမံခန့်ခွဲသည့် စနစ်ဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ရည်ရွယ်ချက်များ အောင်မြင်စေရန် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းထက် စီမံအုပ်ချုပ်လျက် ရှိသော အရာဝတ္ထု သို့မဟုတ် စနစ်တစ်ခုအား ပိုမိုလေ့လာနိုင်ရန် ချဉ်းကပ်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခု အဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သည်။ လိုက်လျော ညီထွေဖြစ်စေသည့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု၏ အဓိကမျှော်မှန်းချက်မှာ လေ့လာသင်ယူခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် အခြေအနေ အရပ်ရပ် အပေါ်မူတည်၍ အောင်မြင်စွာ စီမံအုပ်ချုပ်နိုင်စေရန် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေသည့် မူဝါဒ များနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်သည့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုစနစ် တစ်ခု ဖြစ် သည်။

A philosophy that accepts that management must proceed even without complete information. It views management not only as a way to achieve objectives, but also as a process for probing to learn more about the resource or system being managed. Learning is an inherent objective of adaptive management. Adaptive management is a process where policies and activities can adapt to future conditions to improve management success.

(၅) အပိုထပ်ဆောင်းခြင်း (Additionality)

လက်ရှိ သွင်းအားစုများသို့ ထပ်မံဖြည့်ထည့်လိုက်သည့် သွင်းအားစု အသစ်များကြောင့် ရရှိသော စုစုပေါင်းပမာဏကို ခေါ်ဆိုသည်။ ကာဗွန်ဈေးကွက်တွင် Additionality သည် စီမံကိန်း လုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အသားတင် မှန်လုံအိမ် ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျော့ချနိုင်ရေးအတွက် အမှန်တကယ် အထောက်အကူပြုမှသာလျှင် Additionality ကို တောင်းဆိုနိုင်ပြီး အနာဂတ်တွင် Carbon Credit ကို ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

The requirement by which, under the Kyoto Protocol and sound voluntary market standards, carbon credits will be awarded only to project activities where emissions reductions are "additional to those that otherwise would occur", i.e. additional reductions compared to the “baseline scenario”.

(၆) သစ်တောစိုက်ခင်းတည်ထောင်ခြင်း (Afforestation)

သစ်တောမရှိခဲ့သည့်နေရာတွင် သစ်တောတည်ထောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အနည်းဆုံး နှစ် (၅၀) အတွင်း သစ်တောများမရှိသည့် မြေကို ဆိုလိုသည်။ လူသားများမှ စိုက်ခင်းများ တည်ထောင်ခြင်း၊

အစေ့ချစိုက်ပျိုးခြင်း သို့မဟုတ် ဓမ္မတာမျိုးဆက်ခြင်းအား အားပေးကူညီခြင်းဖြင့် သစ်တောများ တည်ထောင်နိုင်သည်။

Afforestation is the direct human-induced conversion of land that has not been forested for a period of at least 50 years to forested land through planting, seeding and/or the human-induced promotion of natural seed sources.

(၇) သစ်တောတည်ထောင်ခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း (Afforestation, Reforestation and Re-vegetation – ARR)

သစ်တော လုံးဝမရှိခဲ့သည့်နေရာများ၊ အနည်းဆုံး (၁၀) နှစ်အတွင်း သစ်တောမရှိသည့် နေရာများ (သို့မဟုတ်) သစ်တောများပြန်လည် ပြုစုပျိုးထောင်ရန်လိုအပ်သည့် နေရာများတွင် အပင်များ ပြန်လည်စိုက်ပျိုးသည့် သစ်တောကာဗွန် စီမံကိန်း ပုံစံတစ်ခု ဖြစ်သည်။

(၈) စိုက်ပျိုးမြေ စီမံအုပ်ချုပ်မှု (Agricultural Land Management – ALM)

မြေဆီလွှာအတွင်းရှိအော်ဂင်းနစ်ကာဗွန် (သို့မဟုတ်) မြေပေါ်ဇီဝဒြပ်ထုကဲ့သို့သော ကာဗွန် ပမာဏ (carbon stock)၊ ကာဗွန်သိုလှောင်ကန် (carbon pool) များ တိုးပွားလာစေခြင်းအားဖြင့် စိုက်ပျိုးမြေများနှင့် မြက်ခင်းများမှ အသားတင် မှန်လုံအိမ် ဓါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု လျော့နည်းစေရန် အဓိကရည်ရွယ်သည်။ စိုက်ပျိုးမြေများနှင့် မြက်ခင်းများတွင် အပင်များစိုက်ပျိုးခြင်း (သို့မဟုတ်) သစ်ပင်စီမံအုပ်ချုပ်မှုများ ပါဝင်မည်ဆိုလျှင် မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်ရောင်းဝယ်သည့် ကာဗွန် ဈေးကွက် အောက်ရှိ သစ်တောကာဗွန် စီမံကိန်းတစ်ခုအဖြစ် ထည့်သွင်း စဉ်းစားနိုင်သည်။

(၉) သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးသည့်စနစ် (Agroforestry)

စိုက်ပျိုးရေးသီးနှံများနှင့်အတူ ဂေဟစနစ်ထိန်းသိမ်းရန် (သို့မဟုတ်) အခြားသော ရည်ရွယ်ချက် တစ်ခုခုဖြင့် သစ်တောသစ်ပင်များ ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း (သို့မဟုတ်) ထိန်းသိမ်း ကာကွယ်ခြင်းများ ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်သည့် စနစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။

Agriculture incorporating the planting or conservation of trees.

(၁၀) ခွဲဝေချထားပေးသည့် ခွင့်ပြုပမာဏ (ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်ရန်) (Allocation)

ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့များ ထုတ်လွှတ်ခွင့် ခွဲဝေချထားပေးခြင်း (သို့မဟုတ်) ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်လျက်ရှိသော နိုင်ငံများအကြား ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားနိုင်သည့် ဈေးကွက်တစ်ခု တည်ထောင်နိုင်ရန် နိုင်ငံအလိုက် ထုတ်လွှတ်နိုင်သော ခွင့်ပြုပမာဏများ သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ခွင့်ပြုပမာဏများ သတ်မှတ်ရာတွင် ယခင်ထုတ်လွှတ်ခဲ့သည့် သမိုင်းကြောင်းအပေါ် အခြေခံ၍လည်းကောင်း ထုတ်လွှတ်ခွင့်များကို လေလံတင်ရောင်းချခြင်းဖြစ်လည်းကောင်း သတ်မှတ်လေ့ရှိသည်။

The allocation of emissions permits or allowances among greenhouse gas emitters to establish an emission trading market. The allocation of emission permits / allowances can be done through grandfathering (based on past emissions) or the auctioning of permits.

(၁၁) ပုံသဏ္ဍာန် အချိုးအစားလေ့လာသည့် ဘာသာရပ် (Allometry)

သက်ရှိသတ္တဝါတစ်ခုခု၏ အရွယ်အစားနှင့် ပုံသဏ္ဍာန်ဆက်စပ်မှုအား လေ့လာသည့် ဘာသာရပ်ဖြစ်သည်။ သစ်တောပညာရပ်တွင် သစ်ပင်တစ်ပင်၏ ရင်စို့လုံးပတ် (သို့မဟုတ်) ရင်စို့ အချင်း၊ အပင်အမြင့်၊ ရွက်အုပ်အရွယ်အစားနှင့် ဇီဝဒြပ်ထုပမာဏတို့အကြား ဆက်စပ်မှုကို လေ့လာ သည့် ဘာသာရပ်ဖြစ်သည်။

The study of the relationship between size and shape of organisms; in forestry, generally the relationship between tree diameter, height, crown size and biomass.

(၁၂) အုပ်စု (၁)/ အုပ်စု (ခ) နိုင်ငံများ/အဖွဲ့ဝင်များ (Annex-I, Annex-B Countries/ Parties)

ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေထုတ်လွှတ်မှုအား ကန့်သတ်ရန်နှင့် သတ်မှတ်ပမာဏအထိ လျော့ချသွားရန် ကတိကဝတ်ဖြင့် ကျိုတိုသဘောတူညီချက် (Kyoto Protocol) တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံများဖြစ်သည်။ အုပ်စု (၁) နိုင်ငံများမှာ ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေထုတ်လွှတ်မှု လျော့ ချရန် ယခင် UNFCCC မှ သဘောတူ သတ်မှတ်ထားသည့် စက်မှုထွန်းကားသော နိုင်ငံ (၃၆) နိုင်ငံ ဖြစ်ပြီး၊ နောက်ဆက်တွဲ (ခ) နိုင်ငံများမှာ ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေထုတ်လွှတ်မှုကို သတ်မှတ်ထားသည့် ပမာဏအထိ လျော့ချရန် ကျိုတိုသဘောတူညီချက်၌ ထပ်မံသတ်မှတ်ထားသည့် (၃၉) နိုင်ငံဖြစ်သည်။

The signatory nations to the Kyoto Protocol that are subject to caps on their emissions of greenhouse gases and committed to reduction targets – countries with developed economies. Annex I refers to the 36 countries identified for reduction in the UNFCCC while the Annex B is an adjusted list of 39 countries identified under the more recent Kyoto Protocol. Annex B countries have their reduction targets formally stated.

(၁၃) လူပရောဂကြောင့်ဖြစ်သော (Anthropogenic)

သဘာဝအလျောက် ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေထုတ်လွှတ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ လူပရောဂကြောင့် ဖြစ်ပေါ် လာသည့် ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေထုတ်လွှတ်မှုများအတွက် ခွဲခြားအသုံးပြုသည့် စကားရပ်ဖြစ်သည်။

The term used to distinguish naturally occurring greenhouse gas emissions from ones that result from human activity. (It is also referred as human induced).

(၁၄) ကြိုတင်လက်ဦးမှုရယူ၍ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေခြင်း (Anticipatory adaption)

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၏ ဆိုးကျိုးများဖြစ်ပေါ်လာခြင်းမရှိသေးသည့်ကာလ၌ ကြိုတင်၍ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် ပြောင်းလဲထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤစကားရပ်တွင် အခြေအနေတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာမှ တုန့်ပြန်ခြင်းထက် မိမိတုန့်ပြန်နိုင်သော အခြေအနေတစ်ခုသို့ ပြောင်းလဲခြင်းအားဖြင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေသည့် နည်းလမ်းများလည်း ပါဝင်သည်။

Adaptation that takes place before impacts of climate change is observed. Also referred to as proactive adaptation.

(၁၅) ထုတ်လွှတ်ခွင့်ပြုထားသည့် ပမာဏ (Assigned Amount) နှင့် ရောင်းဝယ်ခွင့် ရှိသော အခြေခံယူနစ် (Assigned Amount Units- AAU)

ကျိုတိုသဘောတူညီချက် ပထမကာလအတွင်း နောက်ဆက်တွဲ (ခ) နိုင်ငံတစ်ခု ချင်းစီအား ထုတ်လွှတ်ခွင့်ပြုထားသည့် ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ပမာဏဖြစ်သည်။ ကာဗွန်ဒိုင် အောက်ဆိုက်ဒ် (၁) တန် လျှင် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခွင့်ရှိသော ပမာဏအတိုင်းအတာ ကို Assigned Amount Units (တစ်ယူနစ်) ဟုခေါ်ဆိုသည်။

The total assigned amount of greenhouse gas that each Annex B country is allowed to emit during the first commitment period of the Kyoto Protocol. An Assigned Amount Unit (AAU) is a tradable unit of 1 metric ton of CO2 equivalent. (t CO2e).

(၁၆) ဓမ္မတာမျိုးဆက်မှု မြှင့်တင်ခြင်း (Assisted /Accelerated Natural Regeneration-ANR)

ဒေသရင်းသစ်မျိုးများ သဘာဝအလျောက် ပြန်လည်ပေါက်ရောက်ကြီးထွားမှုကို တွန်းအား ပေးခြင်းနှင့် ယင်းတို့၏ ရှင်သန်ကြီးထွားမှုကို ထိခိုက်စေနိုင်သော ပြင်ပအန္တရာယ်များမှ အကာ အကွယ်ပေးခြင်း စသည့် သစ်တောပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းများကို အထောက်အကူပြုစေသော သစ်တောပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းစနစ်များကို ဖော်ပြရာတွင် အသုံးပြုသည့် စကားရပ်ဖြစ်သည်။

The term used to describe management actions taken to enhance the natural processes of forest restoration, focusing on encouraging the natural establishment and subsequent growth of indigenous forest trees, whilst preventing any factors that might harm them.

(၁၇) စာရင်းစစ်ဆေးသူ (Auditor)

စီမံကိန်းတစ်ခု၏ ကာဗွန်သိုလျှော့နိုင်မှု၊ ဒေသခံပြည်သူများ၏ လူမှုစီးပွားရေး အခြေအနေနှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များ (Carbon, Community and Biodiversity-CCB Standards) အပေါ် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေမှုမဟာဏကို လေ့လာစစ်ဆေးမည့် ပြင်ပကျွမ်းကျင်သူအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရသည့် စစ်ဆေး သူဖြစ်သည်။ စီမံကိန်းတစ်ခုသည် အဆိုပါ စစ်ဆေးတွေ့ရှိချက်များ အပေါ်အခြေခံ၍ CCB Standard အတည်ပြုချက် (သို့မဟုတ်) ရွှေအဆင့်သတ်မှတ်ချက် (Gold Level status) များရရှိနိုင်သည်။ ကာဗွန်စီမံကိန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရာ၌ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများမစတင်မီ ကြိုတင်စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်းများကို CCB Standards များအသုံးပြု၍သော်လည်းကောင်း စိစစ်ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။

A recognized, qualified and independent professional who evaluates which of the individual CCB Standards criteria are satisfied by the project in question. Based on this determination, the project may earn CCB Standards approval or, in exceptional cases, achieve Gold Level status. Given that investments in carbon offset projects are likely to take place before projects are initiated, it is important that ex ante (i.e., ‘beforehand’) validation assessments are performed, such as through the use of the CCB Standards.

(၁၈) မှီခိုမှုကင်းသည့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေခြင်း (Autonomous adaptation)

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များနှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်မှုမရှိဘဲ သဘာဝဂေဟ စနစ်အတွင်း ပြောင်းလဲလာသည့်ဖြစ်စဉ်များ သို့မဟုတ် ဈေးကွက်နှင့်လူနေမှုဘဝ ပြောင်းလဲလာမှုများကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသည့် အခြေအနေတစ်ရပ်ရပ်သည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်လာခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ဤဖြစ်စဉ်ကို အလို အလျောက်ဖြစ်လာသည့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေခြင်း (Spontaneous adaptation) ဟုလည်း ခေါ်ဆိုသည်။

Adaptation that does not constitute a conscious response to climatic stimuli but is triggered by ecological changes in natural systems and by market or welfare changes in human systems. Also referred to as spontaneous adaptation.

(၁၉) ကိုယ်ပိုင်အစာထုတ်လုပ်နိုင်သည့် သက်ရှိများ (Autotroph)

အလင်း (သို့မဟုတ်) အခြားဓါတုဒြပ်ပေါင်းများမှ ဇီဝဒြပ်ထုများအဖြစ် မိမိကိုယ်တိုင် ပြောင်းလဲထုတ်လုပ်နိုင်သည့် သက်ရှိများဖြစ်သည်။ အစိမ်းရောင်ရှိသော အပင်များနှင့် ဘတ်တီးရီးယားပိုးမွှားများသည် ကိုယ်ပိုင်အစာထုတ်လုပ်နိုင်သည့် သက်ရှိများဖြစ်သည်။

An organism which synthesizes organic materials from inorganic sources such as light phototrophic) or chemical processes (chemotrophic); green plants and bacteria are autotrophs.

(၂၀) သစ်တောပြုန်းတီးမှုဖြစ်စဉ်မှ ရှောင်လွှဲခြင်း (Avoided Deforestation)

သစ်တောပြုန်းတီးမှုဖြစ်စဉ်များ စတင်ဖြစ်ပေါ်နေသော်လည်း မူဝါဒ၊ ရန်ပုံငွေ၊ အပြုအမူနှင့် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်များ ပြောင်းလဲမှုများကြောင့် သစ်တောပြုန်းတီးမှု ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမရှိတော့သည့် အခြေအနေကိုဆိုလိုသည်။

This occurs when land that would have been demonstrably deforested is not, because of a change in policy, funding, actions, goals, etc.

(၂၁) သစ်တောပြုန်းတီးစေမည့်အစီအစဉ်မှ ရှောင်လွှဲခြင်း (Avoiding planned deforestation)

သစ်တောမြေမှ အခြားမြေအသုံးချမှုတစ်ခုခုသို့ တရားဝင်ပြောင်းလဲခွင့်ရရှိထားသည့် အခြေ အနေတစ်ခုခုတွင် သစ်တောပြုန်းတီးမှု မဖြစ်ပေါ်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ကာဗွန် ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချသည့် REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆိုလိုသည်။ အဆိုပါ REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များကို သစ်တောဖုံးလွှမ်းသည့် ဧရိယာများမှ သစ်တောပြုန်းတီး လျက်ရှိသော ဧရိယာများအထိ ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သူများအနေဖြင့် အဆိုပြုစီမံကိန်းဧရိယာသည် အခြားမြေအသုံးချမှု တစ်ခုခုသို့ တရားဝင် ပြောင်းလဲရန် စီစဉ်ထား ကြောင်း သက်သေအထောက်အထားတင်ပြရန်လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

The reduction in GHG emissions by stopping deforestation on forest lands that are legally authorized and documented to be converted to non-forest land. This REDD practice can occur in degraded to mature forests. APD project proponents must provide the verifier with evidence showing that the project area was planned to be converted.

(၂၂) သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့်သစ်တောအတန်းအစားကျဆင်းခြင်း အစပျိုးဖြစ်စဉ် များမှ ရှောင်လွှဲခြင်း (Avoiding unplanned frontier deforestation and degradation-AUFDD)

ကြိုတင်ရည်ရွယ်ထားခြင်းမဟုတ်သည့် သစ်တောပြုန်းတီးမှု (သို့မဟုတ်) သစ်တော အတန်း အစားကျဆင်းမှုများ စတင်ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော (သို့မဟုတ်) အနာဂတ်တွင် ပိုမို ပြုန်းတီးရန် အလားအလာရှိသောသစ်တောများအား ဆက်လက်ပြုန်းတီးခြင်းမရှိစေရန် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း ဖြင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

The reduction in GHG emissions by stopping deforestation/ degradation of degraded to mature forests at the forest frontier that has been expanding historically, or will expand in the future, as a result of improved forest access, often through construction of roads.

(၂၃) သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် သစ်တောအတန်းအစားကျဆင်းခြင်း နေရာကွက်၍ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းမှ ရှောင်လွှဲခြင်း (Avoiding unplanned mosaic deforestation and degradation- AUMDD)

ကြိုတင်ရည်ရွယ်ထားခြင်းမဟုတ်သည့် သစ်တောပြုန်းတီးမှု (သို့မဟုတ်) သစ်တော အတန်းအစားကျဆင်းမှုများ နေရာကွက်၍ ဖြစ်ပေါ်နေသောဒေသများတွင် ဆက်လက် ပြုန်းတီးခြင်း မရှိစေရန် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်းအားဖြင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ အဆိုပါ သစ်တောပြုန်းတီးမှုဖြစ်စဉ်များသည် လူဦးရေထူထပ်ပြီး၊ ဒေသခံများမှ သစ်တောအပေါ် မှီခိုမှု မြင့်မားသည့် ဒေသများတွင် တွေ့ရှိရလေ့ရှိပြီး မူလသစ်တောများ၊ ပြန်လည်ပေါက်ရောက်သည့် သစ်တောများ၊ သစ်တောပြုန်းတီးလျက်ရှိသော ဧရိယာများနှင့် စိုက်ပျိုးမြေများ ရောနှောပါဝင် လျက်ရှိသော သစ်တောရှုခင်းပုံစံများ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော ဒေသများဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် သစ်တောများအတွင်း ဝင်ရောက်ရန်လွယ်ကူ၍ အနီးအနား၌ သစ်တောအပေါ်မှီခိုသည့် ဒေသခံများ နေထိုင်လျက်ရှိသော ဒေသများတွင်တွေ့ရှိရသည်။

The reduction in GHG emissions by stopping deforestation/ degradation of degraded o mature forests occurring in a mosaic pattern. Such deforestation/ degradation typically occurs where population pressure and local land use practices produce a patchwork of cleared lands, degraded forests, secondary forests of various ages, and mature forests; where the forests are accessible; and where the agents of deforestation/ degradation typically are present within the region containing the area to be protected.

(၂၄) မူလသဘာဝဖြစ်စဉ်များအပေါ် အခြေခံသည့် ဖြစ်နိုင်ခြေခန့်မှန်းချက် (Baseline Scenario)

ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုများ တိုးပွားလာခြင်း (သို့မဟုတ်) လျော့နည်းလာခြင်းကို တိုင်းတာရာတွင် မူလအခြေခံ ဖန်လုံအိမ်ဓါတ် ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုပမာဏ (Baseline) နှင့် ယင်းပမာဏ ပေါ်အခြေခံ တွက်ချက်ထားသည့် အနာဂတ်ဖြစ်နိုင်ခြေ ခန့်မှန်းချက် (Baseline Scenario) တို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်တွက်ချက်ရန် လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။ REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အဓိကအသုံးပြုသည့် ဖြစ်နိုင်ခြေ ခန့်မှန်းချက်များမှာ သမိုင်းကြောင်းဖြစ်စဉ်များအရတွက်ချက်ထားသည့် ပျမ်းမျှအခြေခံ

ပမာဏ (historical baselines)၊ နမူနာတစ်ခုကို အခြေခံ တွက်ချက်ထားသည့် အခြေခံပမာဏ (ဥပမာ-မြေအသုံးချမှုပုံစံများအရတွက်ချက်ထားသည့် အခြေခံအချက်အလက် (သို့မဟုတ်) စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြားကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များအရတွက်ချက် ထားသည့်အခြေခံ အချက်အလက်)၊ ညှိနှိုင်းတွက်ချက်ထားသည့် အခြေခံအချက်အလက် (Negotiated baselines) တို့ဖြစ်သည်။

In seeking to measure whether greenhouse gases have increased or decreased, it is necessary to have a known previously emitted amount (often connected to a baseline date or year), against which to make a comparison over time. This is often referred to as the “baseline scenario” or “baseline”, i.e. expected emissions if the emission reduction activities were not implemented. In the case of REDD, the main options are historical baselines (average emissions during a past period), modeled baselines (spatially explicit - e.g., land use models – or non-spatially explicit process models – e.g., econometric models), and negotiated baselines.

(၂၅) ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့အစုအဖွဲ့ (Basket of Gases)

ကျိုတိုသဘောတူညီချက်၏ နောက်ဆက်တွဲ (က) တွင်ပါဝင်သော ဖန်လုံအိမ် ဓါတ်ငွေ့များ ဖြစ်သည့် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် (CO₂)၊ မီသိန်းဓါတ်ငွေ့ (CH₄)၊ နိုက်ထရိုဂျင်အောက်ဆိုဒ် (N₂O)၊ ဟိုက်ဒရိုဖလိုကာဗွန်များ (HFCs)၊ ပါဖလိုကာဗွန် များ (PFCs) နှင့် ဆာလဖာ ဟက်ဇာဖလိုရိုဒ် (SF₆) တို့ကို ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့အစုအဖွဲ့ (Basket of Gases) ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

The six greenhouse gases listed in Annex A of the Kyoto Protocol, together constituting a “basket” in which Kyoto commitments are denominated. They are: carbon dioxide (CO₂), methane (CH₄), nitrous oxide (N₂O), hydrofluorocarbons (HFCs), perfluorocarbons (PFCs), and sulphur hexafluoride (SF₆).

(၂၆) မြေဆီလွှာအောက်ပိုင်းရှိ ဇီဝဒြပ်ထု (Belowground Biomass)

အပေါ်ယံမြေဆီလွှာအောက်ပိုင်းရှိ အချင်း (၂) မီလီမီတာထက်ပိုသော အမြစ် အစိတ်အပိုင်း များ၏ သက်ရှိဇီဝဒြပ်ထုများကိုခေါ်ဆိုသည်။

The living biomass of roots greater than 2 mm diameter.

(၂၇) အကျိုးအမြတ် ခွဲဝေခြင်းစနစ် (Benefit-sharing mechanism)

စီမံကိန်းတစ်ခုမှ ငွေကြေးအပါအဝင် အခြားသော တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက် ချိန်မှုမရှိဘဲ အကျိုးအမြတ်များကို စီမံကိန်းတွင် ပါဝင်သူများနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသို့ ပြန်လည်ခွဲဝေ ရာတွင် အသုံးပြုသည့် မူဝါဒများ၊ နည်းလမ်းများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆိုလိုသည်။

The principles, model and processes developed and applied to distribute benefits, both direct and indirect, of project activities, including project funding, between different participants and stakeholders.

(၂၈) ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ (Biodiversity)

မျိုးရိုးဗီဇမှအစ ဇီဝအစုအဖွဲ့ (Biomes) များအထိ အဆင့်အားလုံးတွင် ပါဝင်သော သက်ရှိများ နှင့် ယင်းတို့၏ ဂေဟစနစ်များကို စုပေါင်း၍ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများဟု ခေါ်ဆိုသည်။

The total diversity of all organisms and ecosystems at various spatial scales (from genes to entire biomes).

(၂၉) ဇီဝဒြပ်ထု (Biomass)

သတ်မှတ်ဧရိယာ သို့မဟုတ် သတ်မှတ်ထုထည်အတွင်း ပါဝင်သည့် သက်ရှိဒြပ်ထုများ၏ စုစုပေါင်းပမာဏကို ဆိုလိုပါသည်။ အသက်ရှင်လျက် မရှိတော့သော အပင်အစိတ်အပိုင်းများ ပါဝင် ပါ က သက်မဲ့ဇီဝဒြပ်ထု (Dead biomass) ဟု ခေါ်ဆို သည်။

The total mass of living organisms in a given area or volume; dead plant material can be included as dead biomass.

(၃၀) ဇီဝအစုအဖွဲ့ (Biomes)

ဇီဝအဝန်း (biosphere) တစ်ခုအတွင်းရှိ ထူးခြားထင်ခြားသော ဒေသအဆင့် အစုအဖွဲ့ဖြစ်ပြီး၊ တူညီသောရာသီဥတုရှိသည့် ဒေသတစ်ခုအတွင်းပါဝင်သော ဂေဟစနစ် များအားလုံး (ဥပမာ- သစ်တော၊ မြစ်ချောင်းများ၊ ရေအိုင်များ၊ စိမ့်တောများ စသည်) ပါဝင်သည်။ ဇီဝအစုအဖွဲ့များကို သတ်မှတ်ထားသည့် အပင်နှင့် တိရစ္ဆာန် အစုအဖွဲ့များဖြင့် အမျိုးအစားခွဲခြားလေ့ရှိသည်။

A major and distinct regional element of the biosphere, typically consisting of several ecosystems (e.g., forests, rivers, ponds, swamps) within a region of similar climate. Biomes are characterized by typical communities of plants and animals.

(၃၁) ဇီဝကုန်သွယ်မှု (Biotrade)

ဒေသရင်း ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများမှ ရရှိလာသော ထုတ်ကုန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှုစီးပွားရေးနှင့် စီးပွားရေး ရေရှည်တည်တံ့မှုဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ ထုတ်လုပ်/စုဆောင်းခြင်း၊ အသွင်ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ဈေးကွက်တွင် တင်ပို့ရောင်းချခြင်း များကို ဇီဝကုန်သွယ်မှု (biotrade) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

Those activities of collection/production, transformation and commercialization of goods and services derived from native biodiversity (genetic resources, species and ecosystems), under criteria of environmental, social and economic sustainability.

(၃၂) (နိုင်ငံများ) အုပ်စုဖွဲ့ဆောင်ရွက်ခြင်း (Bubble)

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအများအသီးသီး၏ ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုပမာဏများနှင့် လျှော့ချရမည့် ပမာဏတို့ကို အဖွဲ့လိုက်စုပေါင်းသတ်မှတ်၍ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ခြင်းကို ခွင့်ပြုပေးသည့် ကျိုးတို သဘောတူညီချက်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို ခေါ်ဆိုသော တရားဝင် မဟုတ်သည့် စကားရပ်ဖြစ်သည်။ ဥရောပသမဂ္ဂ၏ ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်းများတွင် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်ကို အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။

An informal term referring to a provision in the Kyoto Protocol (Article 4, para. 1) that allows a group of countries to aggregate their emissions and emissions targets, and strive to meet the latter jointly. The European Union, through its Emission Trading Scheme, has utilized this provision.

(၃၃) ကြားခံကာဗွန်ခရက်ဒစ် (Buffer)

စီမံကိန်းတစ်ခု၏ တိုးပွားလာသော ကာဗွန်ခရက်ဒစ်များ ယိုစိမ့်ခြင်း (သို့မဟုတ်) မတည်မြဲခြင်းတို့ကြောင့် ပြန်လည်လျော့နည်းသွားပါက အစားထိုးဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန်အတွက် ဈေးကွက်တင်ရောင်းချခြင်းမပြုဘဲ ကြားခံအဖြစ် ထိန်းသိမ်းထားသော ကာဗွန်ခရက်ဒစ် ပမာဏဖြစ်သည်။ ကြားခံကာဗွန်ခရက်ဒစ်ပမာဏကို တွက်ချက်ရာတွင် ထိခိုက်နိုင်မှုလေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) အခြားသော စံသတ်မှတ်ချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ တွက်ချက်လေ့ရှိသည်။

The amount of carbon credits, determined by risk analysis or the rules of a particular standard, which are set aside and not commercialized to ensure validity of carbon credits from a project in the event of leakage or impermanence.

(၃၄) ပုံမှန်အတိုင်းဆောင်ရွက်သည့်အခြေအနေ (Business-As-Usual Scenario)

ဧရိယာတစ်ခုအတွင်း သစ်တောကာဗွန်စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ စတင်ဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိသေးမှီကာလ၏ မြေအသုံးချမှုနှင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုဖြစ်စဉ်များကို ပုံမှန်အတိုင်း ဆောင်ရွက်သည့် အခြေအနေ (Business-As-Usual or BAU Scenario) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ REDD+ စီမံကိန်းများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို တိုင်းတာရာတွင် မူလအခြေအနေ (baseline) အဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။

The land use and emissions profile for a forest carbon project area prior to

intervention, serves as a bench mark to measure the impact of REDD actions. Also referred to as “baseline.”

(၃၅) ရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းမှု (Canopy Cover)

ဂေဟစနစ်တစ်ခုအတွင်းရှိ သစ်ပင်များ၏ ရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းမှုကို ရှိသော ဧရိယာအတွင်း ကျရောက်လျက်ရှိသော ပမာဏ (ရာခိုင်နှုန်း) ကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ See ‘Crown Cover’

The percentage of the surface of an ecosystem that is under the tree canopy. Also referred to as ‘canopy cover’ or just ‘tree cover’.

(၃၆) ကန့်သတ်ခြင်းနှင့်ရောင်းဝယ်ခြင်း (Cap and Trade)

နိုင်ငံများ၏ စုစုပေါင်း ဖန်လုံအိမ်ခြေထုတ်လွှတ်မှုအား ကန့်သတ်ထားပြီး နိုင်ငံအလိုက် ဖန်လုံအိမ်ခြေထုတ်လွှတ်နိုင်သည့် ခွင့်ပြုပမာဏအား ရောင်းချခွင့် (သို့မဟုတ်) ဝယ်ယူခွင့်ပြု ထားသည့် ဖန်လုံအိမ်ခြေထုတ်လွှတ်မှု ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားသည့် စနစ်ဖြစ်သည်။ ကျိုတို သဘောတူညီချက်အရ အုပ်စု (ခ) နိုင်ငံများ၏ ဖန်လုံ အိမ်ခြေထုတ်လွှတ်မှုကို ကန့်သတ်ထားရာ သတ်မှတ်ပမာဏထက် လျော့နည်းထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံများအနေဖြင့် မိမိ၌ ပိုလျှံလျက်ရှိသော ခွင့်ပြုပမာဏကို ရောင်း ဝယ်ဖောက်ကားနိုင်သည်။ အလားတူပင် ချီကာဂို ရာသီဥတုဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ် ဖလှယ်သည့် ဈေးကွက် (Chicago Climate Exchange-CCX) တွင်လည်း ကန့် သတ်ခြင်းနှင့် ရောင်းဝယ်ခြင်းစနစ် (Cap and Trade System) ကို အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။

An emissions trading system, which involves the buying and selling of emission allowances, where total emissions are limited or “capped”. The Kyoto Protocol is a cap and trade system in the sense that emissions from Annex-B countries are capped and excess permits can be traded. The Chicago Climate Exchange (CCX) is also a cap and trade system where organizations sign up to a legally binding reductions policy.

(၃၇) ကန့်သတ်ပမာဏ (Caps)

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၊ ကဏ္ဍတစ်ခုခု (သို့မဟုတ်) အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခု၏ ဖန်လုံအိမ် ခြေထုတ်လွှတ်မှုကို ဥပဒေကြောင်းအရ တရားဝင် ကန့်သတ်ထားသည့် ပမာဏဖြစ်ပါသည်။

Caps can be defined as legally binding limits to emissions from a country, sector, or organization.

(၃၈) ကာဗွန်ခရက်ဒစ် (Carbon Credit)

မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ရောင်းဝယ်သည့် ကာဗွန်ဈေးကွက် (VCS) ၏ အခြေခံယူနစ် တစ်ခုဖြစ်သည်။ စီမံကိန်းတစ်ခုသည် လေထုထဲမှ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် (၁) မက်ထရစ်တန် (သို့မဟုတ်) ပမာဏတူသည့် အခြား မှန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့များကို ဖယ်ရှားပေးခြင်း (သို့မဟုတ်) ထုတ်လွှတ်မှုကို ကာကွယ်ပေးခြင်းအတွက် ကာဗွန် ခရက်ဒစ် (Carbon Credit) ရရှိရန် တောင်းဆို နိုင်သည်။ ကာဗွန်ခရက်ဒစ် (Carbon Credit) များကို ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် (၁) တန်နှင့်ညီမျှသည့် ယူနစ်များဖြင့် တွက် ချက်သည်။

(၃၉) ကာဗွန်ခြေရာ (Carbon Footprint)

တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီ၏ လုပ်ဆောင်မှုများမှ ထုတ်လွှတ်သည့် မှန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ ပမာဏကို Carbon Footprint ဟုခေါ်ပါသည်။ Carbon Footprint ကို အိမ်ထောင်စုတစ်စု၊ ကုမ္ပဏီ တစ်ခု (သို့မဟုတ်) အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှ အသုံးပြုသော စွမ်းအင်၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ အစားအစာ များ စားသုံးခြင်းနှင့် ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ခြင်းတို့မှ ထုတ်လွှတ်လိုက်သည့် ကာဗွန်များကို Carbon Footprint အဖြစ် တွက်ချက် နိုင်သည်။

(၄၀) Carbon Neutral

တစ်ဦးတစ်ယောက်၊ အိမ်ထောင်စုတစ်စု (သို့မဟုတ်) အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများမှ အသားတင် မှန်လုံအိမ် ဓါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်ခြင်းမရှိလျှင် Carbon Neutral ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ သုံးစွဲမှုများကို နည်းနိုင်သမျှ နည်းစေရန် လျှော့ချ၍ မလွဲမရှောင်သာသော ကာဗွန် ထုတ်လွှတ်မှုများအတွက် ကာဗွန်ခုနှိမ်ခြင်း (Carbon Offset) လုပ်ငန်းစဉ်များဖြင့် Carbon Neutral ဖြစ်စေနိုင်သည်။

(၄၁) ကာဗွန်ခုနှိမ်ခြင်း (Carbon Offset)

နေရာတစ်နေရာမှ လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့် ရရှိလာသည့် ကာဗွန်ခရက်ဒစ် (Carbon Credit) ကို အဆိုပါ လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းမရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက် (သို့မဟုတ်) အဖွဲ့အစည်းများအား ရောင်းချနိုင်ပါသည်။ ကာဗွန် ခရက်ဒစ် (Carbon Credit) ဝယ်ယူသူသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများမှ ထုတ်လွှတ်လိုက်သည့် ကာဗွန်ပမာဏအတွက် ညီမျှသော ထုတ်လွှတ်မှု ပမာဏဖြင့် အစားလျော် ပေးနိုင်သည် (သို့မဟုတ်) ခုနှိမ်နိုင်သည်။ မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ရောင်းဝယ်သည့် ကာဗွန်ဈေးကွက်သည် ကာဗွန်များထေခြင်း၊ ခုနှိမ်ခြင်းအတွက် အဓိကဈေးကွက် တစ်ခု ဖြစ်သည်။

(၄၂) ကာဗွန်သိုလှောင်ရာ အစုအဝေး (Carbon Pool)

ဂေဟစနစ်တစ်ခုအတွင်းရှိ ကာဗွန်ဆက်တိုက် သိုလှောင်ထားသည့် နေရာများ ဖြစ်သည်။ သစ်တောအတွင်းရှိ အဓိက ကာဗွန် အစုအဝေး (Carbon Pool) များသည်မြေပေါ်၊ မြေအောက် ဇီဝဒြပ်ထုများ၊ ဆွေးမြေနေသည့် ပစ္စည်းများနှင့် မြေဆီလွှာတို့ဖြစ်သည်။ သစ်တောများမှ ထုတ်လုပ် လိုက်သည့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ (Harvested Wood Product) ကို ကာဗွန်သိုလှောင်ရာ အစုအဝေး (Carbon Pool) အဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့သည် ကာဗွန်များကို အချိန်ကြာမြင့်စွာ ဆက်လက်သိုလှောင်ထားနိုင်သည့်အတွက် ဖြစ်သည်။

(၄၃) ကာဗွန်စုပ်ယူသိုလှောင်ထားခြင်း (Carbon Sequestration)

ကာဗွန်များစုပ်ယူပြီး သိုလှောင်ထားခြင်းကို ကာဗွန်စုပ်ယူသိုလှောင်ထားခြင်း (Carbon Sequestration) ဟုခေါ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် သစ်ပင်များနှင့် အခြားအပင်များသည် လေထု အတွင်းမှ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် စုပ်ယူခြင်းဖြင့် ကာဗွန်များကို သိုလှောင်ထားသည်။ အပင်များ အစာချက်လုပ်ခြင်းဖြစ်စဉ်တွင် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်သည် အောက်ဆီဂျင်အဖြစ် ပြိုကွဲပြီး လေထု ထဲသို့ ပြန်လည်ထုတ်လွှတ်ပေးခဲ့သည်။ ကာဗွန်သည် အပင်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်လာသည်။ ရလဒ် အနေဖြင့် သစ်တောများသည် ကာဗွန်ပမာဏ မြောက်များစွာ စုပ်ယူသိုလှောင်ထားသည်။

(၄၄) ကာဗွန်သိုလှောင်ကန် (Carbon Sink)

ကာဗွန်သိုလှောင်ရာနေရာများဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့မှ ထုတ်လွှတ်လိုက်သည့် ကာဗွန် ပမာဏထက် ပိုမိုသိုလှောင်ထားသော ကာဗွန်သိုလှောင်ရာ နေရာများဖြစ်သည်။ သစ်တောများနှင့် သမုဒ္ဒရာများ သည် ကမ္ဘာ့ကာဗွန်သံသရာစက်ဝိုင်း၏ အဓိက Carbon Sink များဖြစ်သည်။ အချို့သော အခြေအနေ များတွင် သစ်တောများသည် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်သည့်အရင်းအမြစ် (Carbon source) များအဖြစ် ၎င်းတို့ သိုလှောင်ထားသည့် ကာဗွန်ပမာဏထက် ပိုမိုထုတ်လွှတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာအကြွင်းအကျန်များတွင် သိုလှောင်ထားသည့် ကာဗွန်သည် ကာဗွန် သံသရာစက်ဝိုင်းတွင် မပါသည့်အတွက် Carbon Sink အဖြစ် သတ်မှတ်မရပါ ။

(၄၅) ကာဗွန်ပမာဏ တွက်ချက်ခြင်း (Carbon Accounting)

လူ့ပရောဂကြောင့် ထုတ်လွှတ်သည့် ကာဗွန်ရင်းမြစ်များနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော ကာဗွန် အစုအဝေးများနှင့် ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ စုပ်ယူစုဆောင်းထားသည့် သိုလှောင်ကန်များ၏ ဖြစ်ပျက် ပြောင်းလဲနေမှုများကို မျက်ခြေမပြတ် စောင့်ကြည့်မှတ်တမ်းတင် တွက်ချက်ခြင်းအား ဆိုလိုသည်။

The tracking of changes in carbon pools associated with human-induced sources and sinks of greenhouse gas emissions.

(၄၆) ကာဗွန်အကျိုးအမြတ် (Carbon Benefits)

ပုံမှန်အခြေအနေထက် လျော့နည်းထုတ်လွှတ်နိုင်သော (သို့မဟုတ်) ပိုမိုတိုးမြှင့် သို့လျှော့ နိုင်သော ကာဗွန်ပမာဏအနက်မှ ယိုစိမ့်နိုင်သော (သို့မဟုတ်) မတည်မြဲနိုင်သော ကာဗွန်ပမာဏ ဖယ်နှုတ်ပြီး ကျန်ရှိသော ကာဗွန်ပမာဏကို ကာဗွန်အကျိုးအမြတ် (Carbon Benefits) ဟု ခေါ်ဆို ပါသည်။ ကာဗွန်အကျိုးအမြတ်များကို ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် တစ်တန်နှင့် ညီမျှသောပမာဏ (tCO₂e) ဖြင့် တိုင်းတာပါသည်။

The quantity of emissions avoided or carbon sequestered above the business-as-usual scenario, after appropriate deductions are made for leakage and impermanence. Usually measured in tons of carbon dioxide equivalent (tCO₂e).

(၄၇) ဇီဝသက်ရှိများ၏ ကာဗွန်စုပ်ယူသိုလှောင်မှု (Carbon Biosequestration)

သက်ရှိအပင်များမှ လေထုအတွင်းရှိ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်ကို စုပ်ယူကာ အပင် ကြီးထွားရန် ကာဗွန်ကိုအသုံးပြုပြီး၊ အောက်ဆီဂျင် ပြန်လည်ထုတ်လွှတ်ခြင်းအားဖြင့် ကာဗွန်စုပ်ယူသိုလှောင်သော အခြေအနေကိုခေါ်ဆိုပါသည်။

The storage of carbon by plants, trees and other flora, which absorb carbon dioxide from the atmosphere while they grow, release oxygen, and store the carbon.

(၄၈) ကာဗွန်သိုလှောင်နိုင်မှုစွမ်းရည် (Carbon Carrying Capacity - CCC)

လူသားတို့၏ နောက်ယှက်မှုမပါဝင်ဘဲ ပုံမှန်ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေနှင့် သဘာဝ အတား အဆီးများအတွင်း၌ သစ်တောဂေဟစနစ် တစ်ခု၏ စုပ်ယူသိုလှောင်နိုင်သော ကာဗွန်ပမာဏကို ဖော်ပြရာတွင် အသုံးပြုသည့်စကားရပ်ဖြစ်သည်။

(၄၉) ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်နှင့်ညီမျှသောပမာဏ (CO₂e)

ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေအသီးသီး၏ ကမ္ဘာကြီးပူနွေးမှုကို ဖြစ်စေနိုင်သောပမာဏမှာ တူညီမှု မရှိသည့်အတွက် ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေများ၏ ပမာဏကို တိုင်းတာရာတွင် အခြေခံယူနစ်အဖြစ် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်ခတ်ငွေ၏ ကမ္ဘာကြီးပူနွေးမှုကို ဖြစ်စေသော ပမာဏနှင့် ညီမျှသော ပမာဏ (Carbon Dioxide Equivalent-CO₂e) သို့ ပြောင်းလဲ တွက်ချက်၍ အသုံးပြုကြပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အသီးသီးသော ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေများ၏ ထုတ်လွှတ်မှုနှင့် လျော့ချနိုင်မှုပမာဏ တို့ကို တိုင်းတာရာတွင် တူညီသော အတိုင်းအတာ ယူနစ်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။

Not all greenhouse gases warm the atmosphere equally, some gases (such as methane) have a greater global warming potential, or warming effect, than carbon

dioxide. To account for this, the term CO₂e is used and means that greenhouse gases other than carbon dioxide can be converted, or normalized, to the equivalent amount of CO₂, based on their relative contribution to global warming. This provides for a single, uniform means of measuring emissions reductions for multiple greenhouse gases.

(၅၀) ကာဗွန်ဈေးကွက် (Carbon Market)

ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု ခွင့်ပြုပမာဏများ၊ လျှော့ချနိုင်မှုများ (သို့မဟုတ်) အစားထိုးမှုများ စသည်တို့ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်းကို ကာဗွန်ဈေးကွက် (Carbon Market) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ဖန်လုံအိမ်ခြေပေးမှု အမြောက်အများရှိသည့်အနက် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်သာလျှင် တစ်ခုတည်းသော ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားနိုင်သည့် ဓါတ်ငွေ့ဖြစ်သည်။ လက်ရှိကာလ၌ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချခြင်းများအား ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားနိုင်သည့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်ဟူ၍ ပီပီပြင်ပြင်ပေါ်ပေါက်လာခြင်း မရှိသေးပါ။ သို့ရာတွင် လက်ရှိကမ္ဘာအဝှမ်း၌ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ကာဗွန်ရောင်းဝယ်မှုများ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ယင်းဈေးကွက်များကို ယေဘုယျအားဖြင့် ထိန်းချုပ်ဈေးကွက် (regulatory market) နှင့် မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ရောင်းဝယ်သည့်ဈေးကွက် (Voluntary Market) များဟူ၍ အမျိုးအစားခွဲခြားနိုင်သည်။

Transactions for the sale of permits, reductions or offsets together comprise the carbon market. In fact, Carbon dioxide is only one of the several greenhouse gases that can be ‘traded’. There is still no single, unified international market for emission reduction purchases. Instead, there are various markets, in operation around the world, which can be classified as either ‘regulatory’ or ‘voluntary’ markets and which interact with one another in different ways. See Carbon Trading

(၅၁) ကာဗွန် ရပိုင်ခွင့် (Carbon Rights)

သို့လျှောက်ထားသည့် ကာဗွန်အစုအဝေးတစ်ခု (ဥပမာ-သစ်တောဧရိယာတစ်ခု) မှ ရရှိမည့် ကာဗွန်အကျိုးအမြတ်များအပေါ် တောင်းခံ ပိုင်ခွင့်အား ကာဗွန်ရပိုင်ခွင့် (Carbon Rights) ဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။ ကာဗွန်ဈေးကွက်ပေါ်ပေါက်လာပါက ကာဗွန် ရပိုင်ခွင့်သည် ငွေကြေးပမာဏ တစ်ခု ဖြစ်လာပါမည်။ ကာဗွန်ရပိုင်ခွင့်သည် တစ်နည်းအားဖြင့် သစ်တောဧရိယာတစ်ခုအပေါ် စီမံအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ ကာဗွန်ရပိုင်ခွင့်များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ရပိုင်ခွင့်ဆိုသည့် စကားရပ်အား တိကျစွာအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ တိကျသေချာသည့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုမရှိသော ဒေသတွင် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် မိမိတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်သည့် ဥပဒေရေးရာ

အဖွဲ့အစည်းများ ခိုင်မာမှုမရှိခြင်း စသောအခြေအနေများတွင် ရှုပ်ထွေးမှုများ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ပါသည်။

Carbon rights refer to the claims on the benefit streams from carbon pools, for example, the benefit from a specific parcel of forest. Where a market exists for GHG emissions reductions carbon rights may have a financial value. Carbon rights may also define the management responsibilities associated with a specific area of forest. Issues concerning carbon rights include how the rights are defined, how they work in places where land ownership is unclear, and whether legal institutions are strong enough to protect the rights.

(၅၂) ကာဗွန်ရင်းမြစ် (Carbon Source)

ကာဗွန်သိုလှောင်ရာအစုအဝေး (carbon pool) တစ်ခုအတွင်းသို့ ကာဗွန်စီးဝင်မှု ပမာဏသည် ပြန်လည်ထွက်ခွာသွားသည့် ပမာဏထက် လျော့နည်းလာသည့် အခြေအနေတွင် ယင်းကာဗွန်သိုလှောင်ရာ အစုအဝေးသည် လေထုထဲသို့ ကာဗွန်ပြန်လည် ထုတ်လွှတ်နိုင်သည့် ကာဗွန်ရင်းမြစ် (Carbon Source) ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ကာဗွန် ရင်းမြစ်များနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်မှာ ကာဗွန်သိုလှောင်ကန်များ (Carbon Sink) ဖြစ်သည်။

A carbon pool (reservoir) can be a source of carbon to the atmosphere if less carbon is flowing into it than is flowing out of it. It is the opposite of a sink.

(၅၃) သိုလှောင်ထားသည့်ကာဗွန်ပမာဏ (Carbon Stock)

ကာဗွန်သိုလှောင်ရာအစုအဝေး (carbon pool) တစ်ခုအတွင်းရှိ ကာဗွန်ပမာဏကို သိုလှောင်ထားသည့် ကာဗွန်ပမာဏ (Carbon stock) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

The quantity of carbon in a carbon pool.

(၅၄) သိုလှောင်ထားသည့်ကာဗွန်ပမာဏတိုးမြှင့်ခြင်း (Carbon Stock Enhancement)

REDD+ မဟာဗျူဟာများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပါဝင်သော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် လက်ရှိ ပြုန်းတီးနေသော သစ်တောများအား ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း/ တန်ဖိုးမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှုဧရိယာများအား သစ်တောစိုက်ခင်းများ တည်ထောင်ခြင်းနှင့် သစ်တောများပြန်လည်ပြုစု ပျိုးထောင်ခြင်းအားဖြင့် သိုလှောင်ထားသည့်ကာဗွန်ပမာဏ ပိုမိုတိုးမြှင့်စေသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ပါဝင်သည်။

A component of a REDD Plus strategy that could include both the restoration/ improvement of existing but degraded forests and increase of forest cover through

environmentally appropriate afforestation and reforestation.

(၅၅) ကာဗွန်ရောင်းဝယ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဖန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု ရောင်းဝယ် ခြင်း (Carbon Trading or Emission Trading)

ဖန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်ခွင့် (permits) သို့မဟုတ် ထုတ်လုပ်နိုင်သည့် ခွင့်ပြုပမာဏ (allowances) များ ရောင်းဝယ်ခြင်း၊ ပုံမှန် အခြေအနေတစ်ခုထက် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့နည်းလာကြောင်း သက်သေပြနိုင်သည့် ထောက်ခံချက် လက်မှတ် (certificates) များ ရောင်းဝယ်ခြင်းနှင့် ထုတ်လွှတ်ထားသည့် ကာဗွန်ပမာဏ အချို့အား အခြားတစ်နေရာမှ ပြန်လည်စုပ်ယူခြင်းအားဖြင့် ဖယ်ရှားနိုင်ကြောင်း ထောက်ခံချက်လက်မှတ် (certificates) များ ရောင်းဝယ်ခြင်းစသည်တို့ကို ဆိုလိုသည်။

A sale or purchase of ‘permits’ or allowances’ (i.e. AAUs) to emit greenhouse gases (GHGs); or certificates that prove a certain reduction in emissions from a particular activity beyond what would otherwise have been the case (i.e. ‘business as usual’ emissions); or certificates that indicate a certain amount of actual emissions have been ‘offset’ somewhere else, through for example, carbon sequestration.

(၅၆) ထောက်ခံချက်ပေးခြင်း (Certification)

ဖန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချနိုင်သည့်ပမာဏအား တိုင်းတာတွက်ချက်၍ အခြား အသိအမှတ်ပြု အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခု၏ မှန်ကန်ကြောင်း အတည်ပြုချက်ဖြင့် ခွင့်ပြုချက် (permits) များ ထုတ်ပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို အသိအမှတ်ပြု ထောက်ခံချက်ပေးခြင်း (Certification) ဟုခေါ်ဆိုသည်။

A phase in the certification process of a CDM or JI (Voluntary) project when permits are issued on the basis of calculated emissions reductions, verified by an accredited third party.

(၅၇) ထောက်ခံချက်ရရှိထားသည့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချနိုင်သော ပမာဏ (Certified Emission Reductions - CERs)

သန့်စင်သောဖွံ့ဖြိုးမှုနည်းလမ်းများ (Clean Development Mechanism) စီမံကိန်း၏ ရလဒ်အဖြစ် အသုံးပြုသော နည်းပညာဆိုင်ရာ စကားရပ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ကျိုတိုသဘောတူညီချက် အခန်း (၁၂) တွင် ပါဝင်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ CER ဆိုသည်မှာ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချနိုင်သည့် ပမာဏကို တိုင်းတာရာတွင် အသုံးပြုသည့် ယူနစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ CER တစ်ခုလျှင်

ကာဗွန်တစ်တန်နှင့် ညီမျှသည်။ CDM စီမံကိန်းများတွင်ပါဝင်သည့် သစ်တောစိုက်ခင်း တည်ထောင်ခြင်းနှင့် သစ်တောပြန်လည် ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းများမှ အသားတင် လျော့ကျစေသည့် ကာဗွန်ပမာဏများအတွက် ယာယီလျှော့ချနိုင်ခြင်း (tCERs) နှင့် ရေရှည်လျှော့ချနိုင်ခြင်း (ICERs) ဟူ၍ ထောက်ခံချက်နှစ်မျိုး ရရှိနိုင်သည်။

The technical term for the output of CDM projects. A CER is a unit of GHG reductions that has been generated and certified under the provisions of Article 12 of the Kyoto Protocol, the Clean Development Mechanism. One CER equals one ton of carbon. Two special types of CERs can be issued for net emission removals from afforestation and reforestation CDM projects: (i) temporary certified emission reduction (tCERs); and (ii) long-term certified emission reductions (ICERs)

(၅၈) ချီကာဂို ရာသီဥတုဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ်ဖလှယ်သည့် ဈေးကွက် (Chicago Climate Exchange-CCX)

ဖန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ချခြင်းဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ်များအား မိမိ သဘောဆန္ဒအလျောက် ဖလှယ်သည့် ဈေးကွက်ဖြစ်သည်။

A voluntary exchanged based emissions market.

(၅၉) အချိန်ကာလအလိုက် ဂုဏ်သတ္တိပြောင်းလဲမှု (Chronosequence)

အချိန်ကာလအပေါ် အခြေခံ၍ မြေဆီလွှာ (သို့မဟုတ်) အပင်များ၏ ဂုဏ်သတ္တိများ အစီအစဉ်အလိုက် အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲလာမှုကို (Chronosequence) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

A sequence of related soils or vegetation that differ from one another in certain properties primarily as a result of time as a soil-forming factor or succession, respectively.

(၆၀) သန့်စင်သော ဖွံ့ဖြိုးမှု လုပ်ငန်းစဉ် (Clean Development Mechanism-CDM)

ကျိုတိုသဘောတူညီချက်အရ ပေါ်ထွက်လာသော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျှော့ချခြင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ကျိုတိုသဘောတူညီချက်အရ အုပ်စု (၁) နိုင်ငံများအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ဖန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုပမာဏကို လျှော့ချနိုင်စေရန် ရန်ပုံငွေများ ထောက်ပံ့ပေးရန်ဖြစ်ပြီး၊ ထိုသို့ထောက်ပံ့ခြင်းအားဖြင့် လျော့ကျလာသော ဖန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ့ ပမာဏကို မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ဖန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုများ လျှော့ချရာတွင် ပြန်လည်အစားထိုး ချေဖျက်နိုင်သည်။

A facility created under the Kyoto Protocol, which allow Annex I countries to finance emissions reducing projects in developing countries that are party to the

Kyoto Protocol then to use the resulting ‘certified emissions reductions’ (‘CERs’) to offset their own emissions.

(၆၁) ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှု (Climate Service)

ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချခြင်း (သို့မဟုတ်) ရှောင်လွှဲခြင်း၊ လေထုထဲမှ ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေများအား ကာဗွန်စုပ်ယူသိုလှောင်ခြင်းအားဖြင့် ဖယ်ရှားခြင်းတို့ကို ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ (Climate services)ဟု ခေါ်ဆိုပြီး၊ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်နှင့်ညီမျှသော မက်ထရစ် တန်ဖြင့် တိုင်းတာလေ့ရှိသည်။

Reduction or avoidance of greenhouse gas emissions, or removal of greenhouse gases from the atmosphere through carbon sequestration, measured in metric tons of CO₂ equivalent.

(၆၂) ဆက်စပ်အကျိုးကျေးဇူးများ (Co-benefits)

REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များ၏ ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေလျှော့ချနိုင်မှုအပြင် အခြားထပ်မံ ရရှိနိုင်သည့် အကျိုးကျေးဇူးများကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ REDD+ ၏ ဆက်စပ် အကျိုးကျေးဇူးများတွင် ဆင်းရဲမှုလျှော့ချခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ပိုမိုတိုးပွားစေခြင်း၊ သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှု ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

The benefits arising from REDD schemes (other than reducing GHG emissions), such as alleviating poverty, protecting the environment, enhancing biodiversity, improving forest governance and protecting human rights.

(၆၃) ကတိကဝတ်ကာလ (Commitment period)

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေထုတ်လွှတ်မှုကို သတ်မှတ်ထားသည့် ပမာဏအထိ လျှော့ချရမည်ဖြစ်သည့် ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေလျှော့ချရေး ကတိကဝတ်ကာလကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကျိုတိုသဘောတူညီချက်အရ ပထမအကြိမ် ကတိကဝတ်ကာလမှာ (၅)နှစ်ဖြစ်ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ် မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပြက္ခဒိန်နှစ် အကုန်အထိ ဖြစ်ပါသည်။

The period of time in a regulatory greenhouse gas mitigation scheme during which countries are required to reduce emissions by a specific amount. The five-year Kyoto Protocol Commitment Period is scheduled to run from calendar year 2008 to calendar year-end 2012 (“First Commitment Period”).

(၆၄) လေးစားလိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း (Compliance)

ကျိုတိုသဘောတူညီချက်အရ နိုင်ငံအလိုက် ဖန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုကို ကန့်သတ် လျှော့ချရမည့်ပမာဏအထိ အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းကို လေးစား လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း (Compliance) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

The achievement by a Party when it meets its quantified emissions limitation and reduction commitments under the Kyoto Protocol.

(၆၅) လေးစားလိုက်နာခြင်းဆိုင်ရာ ဈေးကွက် (Compliance Market)

သတ်မှတ်ထားသော ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုပမာဏအထိ လျှော့ချနိုင်ရန် ကာဗွန်ယူနစ်များကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများဖြင့် ဝယ်ယူအသုံးပြုနိုင်သော ကာဗွန်ယူနစ်ဈေးကွက်ကို လေးစားလိုက်နာ သည့် ဈေးကွက် (Compliance market) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

The market for carbon credits used to reach emissions targets under a regulatory regime.

(၆၆) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများညီလာခံ (Conference of the Parties-COP)

ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (UNFCCC) သို့ လက်မှတ်ရေးထိုး ဝင်ရောက်ထားသော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား ပုံမှန်ကျင်းပလေ့ရှိသည့် ညီလာခံကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများညီလာခံသည် ကွန်ဗင်းရှင်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရန် အခွင့်အာဏာ ရှိပါသည်။

The term used to describe the regular meeting of state parties to the UN Framework Convention on Climate Change. This is the body with authority to take decisions under the Convention.

(၆၇) ကျိုတိုသဘောတူညီချက်၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအစည်းအဝေး (Meeting of the Parties to the Kyoto Protocol - MOP)

ကျိုတိုသဘောတူညီချက်တွင်ပါဝင်သည့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများဖြင့် ကျင်းပသည့် အစည်းအဝေး ဖြစ်ပြီး၊ ကျိုတိုသဘောတူညီချက်ပါ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်သည့် အခွင့်အာဏာရှိပါသည်။

This is the meeting of state parties under the Kyoto Protocol and the body with authority to take decisions under the Protocol.

(၆၈) ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း (Conservation)

သဘာဝသယံဇာတများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များအား ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း၊ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် အလေးထား စောင့်ရှောက်ခြင်းတို့ကို ဆိုလိုပါသည်။

The preservation, management, and care of natural and cultural resources.

(၆၉) ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရန် မြေအသုံးချခွင့် (Conservation Easement)

လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးမှ ၎င်းပိုင်ဆိုင်သည့် မြေပေါ်တွင်တည်ရှိသော ထူးခြားထင်ရှားသည့် အရာဝတ္ထု တစ်ခုခုအား ရေရှည်တည်တံ့စေရေး ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရန်အတွက် အစိုးရ (သို့မဟုတ်) ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုနှင့် မြေပိုင်ရှင်တို့အကြား ဥပဒေကြောင်းအရ ချုပ်ဆိုထားသည့် သဘောတူညီချက်ကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရန် မြေအသုံးချခွင့် (Conservation Easement) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

A legal agreement between a landowner and a conservation organization or government agency that permanently limits a property's uses in order to protect the property's conservation values.

(၇၀) မီးတားခြင်း သို့မဟုတ် ကာကွယ်မီးရှို့ခြင်း (Controlled burning)

တောမီးလောင်ကျွမ်းခြင်း သို့မဟုတ် အခြားသော တနည်းနည်းဖြင့် မီးလောင်ကျွမ်းခြင်းမှ ကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် ကြိုတင်ကာကွယ်သည့်အနေဖြင့် မီးတားခြင်း (သို့မဟုတ်) ကာကွယ် မီးရှို့ခြင်းကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

Intentional and controlled fires in bush land or forest designed to prevent more intensive, uncontrolled forest or bushfires.

(၇၁) ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ရေးလိုအပ်မှု Corrective Action Request (CAR)

ကာဗွန်ထောက်ခံချက် ခွင့်ပြုပေးနိုင်ရန်အတွက် လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိသေးသည့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ဖော်ပြထားသော တရားဝင်အစီရင်ခံစာ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အစီရင်ခံစာတွင် ထောက်ခံချက်ရရှိနိုင်ရန် လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် အသေးစိတ်လုပ်ငန်းစဉ်များကိုလည်း ဖော်ပြထားသည်။

The formal document which details noncompliance with the requirements of the certification scheme. It also specifies actions that must be taken to achieve compliance.

(၇၂) စီမံကိန်းနိုင်ငံ (Country)

REDD+ စီမံကိန်းများ အကဲဖြတ်ရာတွင် အသုံးပြုသည့် စကားရပ်ဖြစ်သည်။ စီမံကိန်းနိုင်ငံ ဆိုရာတွင် REDD+ စီမံကိန်းများ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် နိုင်ငံအဆင့် (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်ကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

Refers to the jurisdiction leading the REDD+ program, which could be at national, state, provincial or other level.

(၇၃) ရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းဧရိယာ (Crown Cover)

ဂေဟစနစ်တစ်ခုအတွင်း သစ်ပင်ရွက်အုပ်များ ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသော ဧရိယာ ပမာဏ (ရာခိုင်နှုန်း) ကို ရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းမှုဧရိယာ (Crown Cover) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

The percentage of the surface of an ecosystem that is under the tree canopy. Also referred to as ‘canopy cover’ or just ‘tree cover’.

(၇၄) မိရိုးဖလာအခွင့်အရေးများ (Customary rights)

မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များနှင့် သယံဇာတသုံးစွဲခွင့်ဆိုင်ရာများတွင် နိုင်ငံတော်မှ တရားဝင် သတ်မှတ်ပေးထားခြင်းထက် ဒေသခံလူမျိုးစုများ၏ မိရိုးဖလာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ တန်ဖိုးထားမှုများ၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများနှင့် အလေ့အထများအရ ကာလရှည်ကြာကတည်းက ခွင့်ပြုပေးထားသည့် ရာသီအလိုက်နှင့် အလှည့်ကျမြေယာ ပိုင်ဆိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် သဘာဝသယံဇာတ ထုတ်ယူသုံးစွဲခွင့် စသောအခွင့်အရေးများကို ယင်းတို့၏ မိရိုးဖလာအခွင့်အရေးများ (Customary rights) ဟု သတ်မှတ်သည်။

‘Customary rights’ to lands and resources refers to patterns of long-standing community land and resource usage in accordance with Indigenous Peoples’ and local communities’ customary laws, values, customs, and traditions, including seasonal or cyclical use, rather than formal legal title to land and resources issued by the State.

(၇၅) သက်မဲ့ သစ်သားဇီဝဒြပ်ထု (Dead Wood)

သစ်ဆွေးမြေများမှအပ အခြားသက်မဲ့သစ်သားဇီဝဒြပ်ထုများကို ဖော်ပြရာတွင် သုံးစွဲသည့် စကားရပ်ဖြစ်သည်။ သက်မဲ့သစ်သား ဇီဝဒြပ်ထုတွင် မြေပြင်ပေါ်ရှိ သက်မဲ့ ပင်ထောင်များ၊ လဲကျနေသော သစ်ပင်များ၊ အမြစ်ခြောက်များနှင့် သစ်ငုတ်ခြောက်များ အားလုံး ပါဝင်သည်။

The term used to describe all non-living woody biomass not contained in the

litter, either standing, lying on the ground, or in the soil. Dead wood includes wood lying on the surface, dead roots, and stumps larger than or equal to 10 cm in diameter or any other diameter used by the host country.

(၇၆) ရွက်ပြတ်တော (Deciduous)

နှစ်စဉ် (သို့မဟုတ်) အချိန်ကာလတစ်ခုအတွင်း အရွက်များအားလုံး ကြွေကျလေ့ရှိသော အပင်များ ပေါက်ရောက်လျက်ရှိသည့် သစ်တော အမျိုးအစားကို ရွက်ပြတ်တော (Deciduous) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

The term used to describe certain trees or shrubs that shed leaves annually or periodically. (not evergreen)

(၇၇) သစ်တောပြုန်းတီးခြင်း (Forest Degradation)

သစ်တောတစ်ခုသည် ရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းမှု (၁၀) ရာခိုင်နှုန်း အထက်တွင်ရှိသော်လည်း သစ်တော၏ မူလသဘာဝ အရည်အသွေးများ ပျက်ဆီးယုတ်လျော့လာသည့် အခြေအနေကို သစ်တော အတန်းအစားကျဆင်းခြင်း (Forest Degradation) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

The term used to describe the condition of a forest that has been reduced below its natural capacity, but not below the 10 percent crown cover threshold that qualifies as deforestation.

(၇၈) နိုင်ငံအဆင့် CDM ဆိုင်ရာ တာဝန်ခံအဖွဲ့ (CDM Designated National Authority)

CDM စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံအဆင့် ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ရန် ဖွဲ့စည်းထားသည့် တာဝန်ခံအဖွဲ့ ဖြစ်သည်။ CDM စီမံကိန်းများ တရားဝင် မှတ်ပုံတင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံအဆင့်တာဝန်ခံအဖွဲ့၏ အတည်ပြုချက် (Letter of Approval) ပါရှိရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသို့ အတည်ပြုချက်ရယူရာတွင် စီမံကိန်းလက်ခံဆောင်ရွက်သည့် နိုင်ငံသာမက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့် နိုင်ငံမှ တာဝန်ခံအဖွဲ့ (DNA) ၏ အတည်ပြုချက်ကိုပါ ရယူဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။

An appointed authority necessary for the implementation of CDM projects. The DNA issues the Letter of Approval (LoA) needed for registration of a project. A project will need both a host country approval as well as investor country approval.

(၇၉) CDM လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့ (CDM Designated Operational Entity-DOE)

CDM စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုအား စစ်ဆေးအတည်ပြုရန်၊ စီမံကိန်းအသစ်များ မှတ်ပုံတင်ရာတွင် ကူညီဆောင်ရွက်ရန်နှင့် မှတ်ပုံတင်ထားသည့် စီမံကိန်း၏ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချနိုင်မှုအား တိုင်းတာအတည်ပြုရန်အတွက် CDM စီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့ (Executive Board) မှ တရားဝင်အသိအမှတ်ပြု ခန့်အပ်ထားသည့် ပြည်တွင်းတရားဝင်အဖွဲ့အစည်း (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းကို CDM လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့ (Designated Operational Entity-DOE) ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

A domestic legal entity or an international organization accredited and designated by the CDM Executive Board. The DOE validates and requests registration of a proposed CDM projects activity and verifies emission reductions of a registered CDM project activity.

(၈၀) တိုက်ရိုက်အစေ့ချစိုက်ပျိုးခြင်း (Direct Seeding)

သစ်တောစိုက်ခင်းများတည်ထောင်ရာတွင် ပျိုးဥယျာဉ်၌ ပျိုးထောင်၍ ရွှေ့ပြောင်းစိုက်ပျိုးခြင်း မပြုဘဲ စိုက်ပျိုးမည့် မြေနေရာတွင် မျိုးစေ့များ တိုက်ရိုက်အစေ့ချ စိုက်ပျိုးခြင်းကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

The establishment of trees on deforested sites by sowing seeds rather than by planting nursery-raised saplings.

(၈၁) ပျော်ဝင်နေသော ဇီဝအစိတ်အပိုင်းများ (Dissolved Organic Matter-DOM)

မြေဆီလွှာအတွင်းရှိ အပင်နှင့် တိရိစ္ဆာန်အစိတ်အပိုင်းများ ဆွေးမြည့်ရာမှ ထွက်ပေါ်လာသည့် ကာဗွန်ဓါတ်ပေါင်းများ အရည်တစ်မျိုးမျိုး၌ ပျော်ဝင်နေခြင်းကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

Dissolved organic matter comprises carbon compounds in water solution, generally from decomposition of plant and animal tissues in soils.

(၈၂) ပြည်တွင်းရန်ပုံငွေ (Domestic Funding)

REDD+ စီမံကိန်းများ ဆောင်ရွက်သည့် နိုင်ငံအလိုက် နိုင်ငံအတွင်း REDD+ လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ကျခံသုံးစွဲထားသည့် ရန်ပုံငွေများကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ် သည်။

Funding reported by REDD+ countries that is spent in-country for REDD+.

(၈၃) ထပ်ဆင့်အတည်ပြုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ် (Double Approval Process)

မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ကာဗွန်စံသတ်မှတ်ချက် (Voluntary Carbon Standard-VCS) များအား အဖွဲ့အစည်းနှစ်ခုမှ အတည်ပြုရန်လိုအပ်သည့် စီမံကိန်း လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု နည်းစနစ် ဖြစ်သည်။ ပထမအဆင့်အနေဖြင့် စီမံကိန်းတာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်သူက တရားဝင် အခွင့်အာဏာ လွှဲအပ်ထားသည့် အဖွဲ့အစည်းက စိစစ် အတည်ပြုခြင်းဖြစ်ပြီး၊ VCS အတွင်းဝန်ရုံးမှ ရွေးချယ် ခန့်အပ်၍ အခွင့်အာဏာ လွှဲအပ်ထားသည့် အခြားသောအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုက ထပ်ဆင့်စိစစ် အတည်ပြုရသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ စိစစ်ချက်နှစ်ခုစလုံးသည် VCS လုပ်ငန်းစဉ်များ၏ လိုအပ် ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။

The VCS approval process which requires any project methodology to undergo two independent assessments by different validators. The first assessment shall be carried out by a validator or verifier accredited for the VCS Program and appointed by the project proponent. The VCS Secretariat, acting on behalf of the VCS Board, shall choose a different VCS Program accredited validator or verifier to carry out a second assessment. Both assessments shall cover all relevant VCS Program requirements.

(၈၄) စီးပွားရေးစနစ် အသွင်ကူးပြောင်းဆဲနိုင်ငံများ (Economies in Transition)

ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော ကျိုတိုသဘောတူညီချက် နောက်ဆက်တွဲ (၁) သို့မဟုတ် အုပ်စု (ခ) တွင် ပါဝင်သည့် စက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံများဖြစ်သည်။ အဆိုပါနိုင်ငံများစာရင်း၌ ရုရှားနိုင်ငံ အပါအဝင် ယခင်ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု တွင်ပါဝင်ခဲ့သည့် နိုင်ငံအချို့နှင့် ဥရောပ အလယ်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းနိုင်ငံများအချို့ပါဝင်သည်။

The industrialized countries listed in Annex I or Annex B that are undergoing the process of transition to a market economy. These include some former Soviet republics, including Russia, and several central and eastern European countries.

(၈၅) ဂေဟစနစ် (Ecosystem)

ဒေသတစ်ခုအတွင်းရှိ သက်ရှိမျိုးစိတ်များအားလုံးနှင့် ယင်းတို့၏ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ သဘာဝရုပ် ဝတ္ထုများ၊ ဓါတုဖြစ်စဉ်များအကြား အပြန်အလှန် ဆက်စပ်ပတ်သက်နေခြင်းကို ဂေဟစနစ်ဟုခေါ်ဆို သည်။ ဂေဟစနစ်တစ်ခုမှာ အခြေအနေပေါ်မူတည်၍ အရွယ်အစား အမျိုးမျိုးတည်ရှိနိုင်ပြီး၊ ကမ္ဘာမြေ တစ်ခုလုံးအနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒေသကြီးအဆင့် ဇီဝအစုအဖွဲ့များအနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ သို့တည်း

မဟုတ် ပုံမှန်တည်ရှိနေသည့် ရေအိုင်ငယ်လေးတစ်ခုအနေဖြင့်လည်းကောင်း သတ်မှတ်နိုင်သည်။

The interactive system formed from all living organisms and their physical and chemical environment within a given area. Ecosystems cover a hierarchy of spatial scales and can comprise the entire globe, biomes at the continental scale or small, well-circumscribed systems such as a small pond.

(၈၆) ဂေဟစနစ်ပျက်ဆီးယိုယွင်းလာခြင်း (Ecosystem degradation)

သဘာဝဂေဟစနစ်တစ်ခု၏ ဂေဟစနစ်ဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများ (Ecosystem Services) ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည့်အရည်အသွေး တစ်ဖြည်းဖြည်း လျော့နည်းလာသည့် ဖြစ်စဉ်ကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

A gradual or persistent process of loss of capacity of an ecosystem to provide ecosystem services.

(၈၇) ဂေဟစနစ်ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း (Ecosystem rehabilitation)

ထိခိုက်ပျက်စီးယိုယွင်းလျက်ရှိနေသော ဂေဟစနစ်တစ်ခုအား ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာစေရန် အတွက် ဂေဟစနစ်ဖြစ်စဉ်များ၊ ထုတ်လုပ်နိုင်မှုစွမ်းရည်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအား ပြန်လည်အစားထိုး ထောက်ပံ့ပေးသည့်လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဂေဟစနစ် ပြန်လည် ထူထောင်ခြင်းဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ထိုသို့ ပြန်လည်ထူထောင်ရာတွင် ဂေဟစနစ်တစ်ခု၏ မူလတည်ဆောက်ပုံနှင့် သစ်မျိုးပါဝင်မှုများအတိုင်း ပြန်လည်တည်ထောင်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ ဂေဟစနစ်၏ ဖွဲ့စည်းလည်ပတ်မှုကို အထောက်အကူပြုစေရန် သာ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ-မြေဆီလွှာပြန် လည်ကောင်းမွန်လာစေရန်အတွက် သီးနှံစိုက်ပျိုးသည့် မြေပေါ်တွင် မြေဆီလွှာအထောက်အကူပြု မျိုးစိတ်များ ကြားညှပ်စိုက်ပျိုးခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

The process of assisting the recovery of an ecosystem that has been degraded, damaged or destroyed through the reparation of ecosystem processes, productivity and services, but without re-establishing the pre-existing species composition and structure. For example, interplanting trees on cropland using naturalized species to improve soil quality.

(၈၈) REDD+ စီမံကိန်းထိရောက်အောင်မြင်မှု (Effectiveness of the REDD+ Programme)

REDD+ စီမံကိန်းတစ်ခု၏ ထိရောက်အောင်မြင်မှုကို တိုင်းတာရာတွင် ကာဗွန် ထုတ်လွှတ်မှု

လျှော့ချနိုင်ခြင်းနှင့် အခြားသော စီမံကိန်း ရည်မှန်းချက်များ အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်မှု ပမာဏဖြင့် တိုင်းတာခြင်းဖြစ်သည်။

Is defined as the extent to which the emissions reductions and other goals of the program are achieved.

(၈၉) အကျိုးရှိစွာ စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း (Efficient)

အကျိုးရှိစွာ စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း (Efficient) ဆိုသည်မှာ စီမံကိန်းရည်မှန်းချက် အကျိုး အမြတ်များရရှိစေရန် အချိန်တိုအတွင်း ကုန်ကျစရိတ်အနည်းဆုံးဖြင့် ကျွမ်းကျင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မှု ကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

Is defined as achieving the target with minimum cost, effort and time.

(၉၀) ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချခြင်းဆိုင်ရာ အရောင်းအဝယ်စာချုပ် (Emission Reduction Purchase Agreement-ERPA)

ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချနိုင်သည့်ပမာဏကို ရောင်းချရာတွင် ရောင်းသူနှင့် ဝယ်သူအကြား လက်မှတ်ရေးထိုးချုပ်ဆိုသည့် အရောင်းအဝယ်စာချုပ်ကို ခေါ်ဆိုသည်။

A binding purchase agreement signed between buyers and sellers of carbon credits.

(၉၁) ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေထုတ်လွှတ်သည့်ရင်းမြစ်များ (Emission sources)

ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေထုတ်လွှတ်လျက်ရှိသော အရင်းအမြစ်များကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

A source of greenhouse gas emissions.

(၉၂) ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေလျှော့ချမှုအားရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်း (Emission Trading)

ကာဗွန်ရောင်းဝယ်ခြင်းကဲ့သို့ပင် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေ လျှော့ချနိုင်သည့် ပမာဏ အား ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေ ထုတ်လွှတ်လျက်ရှိသော နိုင်ငံများ (သို့မဟုတ်) ဖန်လုံအိမ်ခတ်ငွေ ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချရန် လိုအပ်သောနိုင်ငံများသို့ ရောင်းချခြင်းကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

(၉၃) အလုပ်ခန့်အပ်ခြင်း (Employment)

စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် ဒေသခံများ၏ ဆုံးရှုံးသွားသော အခွင့်အရေး များကို ပြန်လည် အစားထိုးသည့် အနေဖြင့် ဒေသခံအချို့အား စီမံကိန်း လုပ်ငန်းများတွင် တိုက်ရိုက် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် စာချုပ်ချုပ်ဆို၍ အလုပ်ခန့်အပ်ခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

A community member is considered as employed by the project where they are contracted to work directly on project activities in return for compensation, financial or otherwise.

(၉၄) ဒေသရင်းမျိုးစိတ် (Endemic species)

မျိုးစိတ်တစ်ခုသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အခြားသောဒေသများတွင် ရှင်သန်ကျက်စားမှု မရှိဘဲ ဒေသတစ်ခု (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုခုတွင်သာ တွေ့ရှိရပါက ယင်းမျိုးစိတ်ကို ဒေသရင်းမျိုးစိတ် (Endemic species) ဟု သတ်မှတ်သည်။

Species for which the entire global range is restricted to the site, the region or the country (the level of endemism must be defined).

(၉၅) တန်ဖိုးမြှင့်စိုက်ပျိုးခြင်း (Enrichment planting)

သစ်တောအတန်းအစား ကျဆင်းလျက်ရှိသောနေရာတွင် မူလသစ်မျိုးများ၏ အရေအတွက် ပိုမိုများပြားလာစေရန် (သို့မဟုတ်) သစ်မျိုး ပါဝင်မှုအရေအတွက် ပိုမိုတိုးမြှင့်လာစေရန် ရည်ရွယ်၍ သစ်ပင်များထပ်မံစိုက်ပျိုးခြင်းကို တန်ဖိုးမြှင့်စိုက်ပျိုးခြင်း ဟုခေါ်ဆိုသည်။

The process by which one plants trees to increase the population density of existing tree species or increase tree species richness by adding tree species to a degraded forest.

(၉၆) တရားမျှတခြင်းနှင့် သဘာတူညီမျှဖြစ်ခြင်း (Equity and equitable)

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား တရားမျှတပြီး သဘာတူညီမျှဖြစ်ခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

Are defined as just, impartial and fair to all parties.

(၉၇) ဥရောပသမဂ္ဂ၏ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခွင့်ပြုပမာဏ (European Union Allowances-EUA)

ဥရောပသမဂ္ဂ ကာဗွန်ရောင်းဝယ်ခြင်း အစီအစဉ်အောက်ရှိ ကာဗွန်ရောင်းဝယ်ခွင့်ပြုဌာန၏ ခွင့်ပြုချက်ကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

The tradable allowance unit under the European Union Emissions Trading Scheme (EUETS).

(၉၈) ဥရောပသမဂ္ဂ ကာဗွန်ရောင်းဝယ်ခြင်း အစီအစဉ် (European Union Emission Trading Scheme-EUETS)

ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများအတွင်း ကာဗွန်ရောင်းဝယ်သည့် အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ ကာဗွန်ရောင်း

ဝယ်ရန် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ ဥရောပသမဂ္ဂ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချရေး ရည်မှန်းချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ၂၀၀၅ ခုနှစ် မှ ၂၀၀၇ ခုနှစ် အထိအား ပထမကာလအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ်အထိအား ဒုတိယကာလအဖြစ်လည်းကောင်း ကျိတ်တိုသဘော တူညီချက်ပါ ကတိကဝတ်ပြုကာလနှင့်အညီ သတ်မှတ်ထားသည်။

The Trading Scheme within the European Union. The first compliance phase is from 2005 to 2007, while the second compliance phase covers the period from 2008 to 2012, equivalent to the First Kyoto Commitment Period.

(၉၉) အမြဲစိမ်းတော (Evergreen)

တစ်နှစ်ပတ်လုံး အရွက်ရှိသောအပင်များ ပေါက်ရောက်လျက်ရှိသည့် သစ်တောကို အမြဲစိမ်းတောဟု ခေါ်ဆိုသည်။

A plant that retains green foliage throughout the year.

(၁၀၀) ကာဗွန်ခရက်ဒစ် ကြိုတင်တွက်ချက်ခြင်း (Ex-ante crediting)

အနာဂတ်တွင် လျော့ချနိုင်မည့် ကာဗွန်ပမာဏကို ကြိုတင်မျှော်မှန်း၍ ကာဗွန် ခရက်ဒစ်များ တွက်ချက်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

The issuance of credits in expectation of future emission reductions (not eligible under Kyoto).

(၁၀၁) လျော့ချပြီးဖြစ်သည့် ကာဗွန်ခရက်ဒစ်ပမာဏ တွက်ချက်ခြင်း (Ex-post crediting)

ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချနိုင်သည့်ပမာဏအား စစ်ဆေးအတည်ပြုပြီးမှသာ ကာဗွန်ခရက်ဒစ်များ တွက်ချက်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

The issuance of credits after independent verification of emission reductions.

(၁၀၂) လျော့ချနိုင်မည့်ကာဗွန်ပမာဏတန်ဖိုးကြိုတင်တွက်ချက်ခြင်း (Ex-ante accounting)

ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချနိုင်မည့်ပမာဏ၏ ငွေကြေးတန်ဖိုးအား ကြိုတင် တွက်ချက်ပေးချေထားပြီး အဆိုပါရန်ပုံငွေဖြင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ ဆောင်ရွက်သည့် စနစ်ဖြစ်သည်။ ငွေကြေးကြိုတင်ရယူထားသည့် နိုင်ငံအနေဖြင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုအား ကတိကဝတ်ပြုထားသည့် ပမာဏအတိုင်း လျော့ချနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း အာမခံထားရှိရမည် ဖြစ်သည်။

A method of accounting for emissions reductions in which money is given up-front for the guarantee that a given activity will be carried out and emissions reductions will occur in the future.

(၁၀၃) သွင်းအားစုနည်းသည့် စိုက်ပျိုးမှုပုံစံ (Extensive agriculture)

စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုတွင် အသုံးပြုသည့် လုပ်သားနှင့် ငွေကြေးအရင်းအနှီး ပမာဏမှာ စိုက်ပျိုးမြေဧရိယာနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လွန်စွာနည်းပါးနေပါက ယင်းစိုက်ပျိုး နည်းစနစ်ကို သွင်းအားစု နည်းသည့် စိုက်ပျိုးမှုပုံစံဟုခေါ်ဆိုသည်။ သွင်းအားစုနည်းသည့် စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်၏ သီးနှံအထွက် နှုန်းမှာ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အနေအထား၊ မြေဆီလွှာအမျိုးအစား၊ ရာသီဥတုနှင့် ရေရရှိမှုအခြေအနေ တို့အပေါ်တွင် အဓိက မူတည်သည်။

System of crop cultivation using small amounts of labor and capital in relation to area of land being farmed. The crop yield in extensive agriculture depends primarily on the natural fertility of the soil, terrain, climate, and the availability of water.

(၁၀၄) စီမံကိန်းအစပျိုး ရန်ပုံငွေအစီအစဉ် (Fast-start Pledge)

REDD+ စီမံကိန်းနှင့် သက်ဆိုင်သောလုပ်ငန်းများ အလျင်အမြန်စတင်နိုင်ရန်အတွက် ရန်ပုံငွေပမာဏအတိုင်းအတာတစ်ခုအား ထောက်ပံ့ပေးသွားမည်ဟူသော ကတိကဝတ်ပြု ကြေညာ ချက်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ကြေညာရာတွင် မည်သည့်နိုင်ငံအား ပမာဏမည်မျှ ထောက်ပံ့မည်ဟူသော အသေးစိတ်အစီအစဉ်များ ပါဝင်ခြင်းမရှိပါ။

A political announcement of intent on behalf of a country to commit a certain amount of fast-start finance to REDD+ related actions, not yet dedicated to a specific recipient.

(၁၀၅) အပင်အမြစ်ငယ်များ၏ သက်တမ်းကာလ (Fine root turnover)

အပင်များရှိ အမြစ်ပွားများ စတင်ဖြစ်ပေါ်ချိန်မှ သေဆုံးချိန်အထိ အချိန်ကာလကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

The period of time for the fine roots of plants to form, function and then die.

(၁၀၆) အပင်မျိုးစိတ်ပျံ့နှံ့မှု (Floristics)

မြေမျက်နှာသွင်ပြင် အနေအထားအပေါ်မူတည်၍ အပင်မျိုးစိတ်များ ပျံ့နှံ့တည်ရှိမှုကို လေ့လာ သည့် ရူပဗေဒဆိုင်ရာ ဘာသာရပ်ခွဲ တစ်ခုဖြစ်သည်။

A sub domain of botany and biogeography that studies distribution and

relationships of plant species over geographic areas.

(၁၀၇) စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု (Food security)

ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်မျှတစေရန် လုံလောက်သော အစားအစာပမာဏ ရရှိနိုင်ခြင်းကို စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုဟု ခေါ်ဆိုသည်။

Having access to sufficient, safe, nutritious food to maintain a healthy and active life.

(၁၀၈) သစ်တောကာဗွန်ညွှန်းကိန်း (Forest Carbon Index-FCI)

၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သော အနာဂတ်တွင် လျှော့ချနိုင်မည့် သစ်တော ကာဗွန်ပမာဏနှင့် ကုန်ကျစရိတ်များ တွက်ချက်ဖော်ပြထားသည့် REDD ဆိုင်ရာ သစ်တောကာဗွန် တွက်ချက်မှု ညွှန်းကိန်းများဖြစ်သည်။

A forest carbon model for REDD produced by Resources for the Future and Climate Advisers that was publically launched in December 2009 examining future volumes and costs of emission reductions.

(၁၀၉) သစ်တောကာဗွန် (Forest Carbon)

သစ်တောများအတွင်း သိုလှောင်ထားသော ကာဗွန်ပမာဏဖြစ်သည်။ သစ်တောများမှ ကာဗွန် ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချခြင်း (သို့မဟုတ်) ကာဗွန်သိုလှောင်ထားရှိစေခြင်းစသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျှော့ချရေးဆိုင်ရာ စီမံကိန်းများတွင် အဓိကအသုံးပြုသည့် စကားရပ်ဖြစ်သည်။

Forest carbon generally refers to the carbon stored in forests; usually in reference to climate change mitigation projects which aim to increase carbon sequestration in or decrease carbon dioxide emissions from forests

(၁၁၀) သစ်တောများ အစဉ်ပြောင်းလဲနေမှုဖြစ်စဉ် (Forest dynamics)

သစ်တောတစ်ခုသည် သဘာဝရူပနှင့် ဇီဝကမ္မဖြစ်ပျက်မှုဆိုင်ရာ တွန်းအားများကြောင့် ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုပုံစံများ အချိန်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲနေသည့် ဖြစ်စဉ်ကိုဆိုလိုသည်။ သစ်တောများ အစဉ်ပြောင်းလဲနေမှု ဖြစ်စေသည့်အဓိက ဖြစ်စဉ်နှစ်ခုမှာ သစ်တော ဆင့်ကဲပြောင်းလဲခြင်း (Forest succession) နှင့် သစ်တောများအပေါ် ထိခိုက်စေခြင်း (Forest disturbance) တို့ ဖြစ်သည်။

Describes the underlying physical and biological forces that shape and change a forest over time, or the continuous state of change that alters the composition and

structure of a forest. Two basic elements of forest dynamics are forest succession and forest disturbance.

(၁၁၁) သစ်တောအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်ခြင်း (Forest Management)

လက်ရှိ တည်ရှိနေသောသစ်တောများကို ရေရှည်တည်တံ့စေရန် စီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုင်ရာ သစ်တောပညာရပ်ကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ကာဗွန်စီမံကိန်းများတွင် အဓိကအားဖြင့် သစ်တောများ အတွင်း သိုလှောင်ထားသော ကာဗွန်ပမာဏ တိုးပွားစေရန် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ သစ်တော စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းသည် သစ်တောစိုက်ခင်း တည်ထောင်ခြင်း (afforestation) (သို့မဟုတ်) သစ်တော များပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း (reforestation) များနှင့်ကွဲပြားခြားနားသည်။

A branch of forestry concerned with the management (or sustainable management, as opposed to destructive logging) of existing forests. In the context of a carbon project, this is usually in order to enhance carbon stocks in the forest. This is different from afforestation and reforestation, although it equally represents a sink activity.

(၁၁၂) သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှု ပြောင်းလဲခြင်းပုံစံ (မျဉ်းကွေး) (Forest transition curve)

နိုင်ငံအများစုတွင် မြေအသုံးချမှုတန်ဖိုးများ ပြောင်းလဲလာသည်နှင့်အမျှ သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှု အခြေအနေများ အချိန်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲခဲ့မှုဖြစ်စဉ်ကို ဖော်ပြသည့် ပုံစံဖြစ်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းနှင့် စက်မှုထွန်းကားခြင်းများကြောင့် အစောပိုင်းကာလများတွင် သစ်တောဧရိယာများ လျှင်မြန်စွာလျော့ နည်းပြုန်းတီးလာပြီး၊ နှောင်းပိုင်းကာလများ၌ သစ်တော ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းများကြောင့် သစ်တောဧရိယာ တစ်ဖြည်းဖြည်း ပြန်လည်တိုးပွားလာခြင်း ဖြစ်စဉ်ကိုခေါ်ဆိုသည်။ ထိုသို့ပြန်လည် တိုးပွားလာသည့် သစ်တောဧရိယာမှာ မူလသစ်တောဧရိယာ ထက် လျော့နည်းလေ့ရှိသည်။

The change in forest cover over time as the value of land uses changes relative to the competing uses, usually resulting in rapidly decreasing forest area during early industrialization and development, followed by slow expansion of forest area to lower than original levels.

(၁၁၃) သစ်တောနယ်မြေ အပိုင်းပိုင်းပြတ်တောက်ခြင်း (Fragmentation)

တစ်ဆက်တစ်စပ်တည်းရှိနေသော ဧရိယာကျယ်ဝန်းသည့် သစ်တောတစ်ခုအတွင်း အခြားမြေ အသုံးချမှုပုံစံများ ဝင်ရောက်လာမှုကြောင့် ဧရိယာသေးငယ်ပြီး ဆက်စပ်မှုမရှိသော သစ်တော ငယ်လေးများအဖြစ် အပိုင်းပိုင်းပြတ်တောက်စေခြင်း ဖြစ်သည်။

The transformation of a contiguous patch of forest into several smaller, disjointed patches surrounded by other land uses.

(၁၁၄) အညွှန်းကိန်းသတ်မှတ်ခြင်းဆိုင်ရာမူဘောင် (Framework for indicators)

ကာဗွန်စီမံကိန်းများတွင် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံ (သို့) တိုင်းဒေသကြီး (သို့) ပြည်နယ် တစ်ခုခြင်းစီ အတွက် သတ်မှတ်ဖော်ပြမည့် အညွှန်းကိန်းများ ရေးဆွဲဖော်ထုတ်ရာတွင် နိုင်ငံအလိုက် လိုက်နာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ချမှတ်ထားသည့် မူဘောင်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ မူဘောင်တွင် စံသတ်မှတ်ချက် (Criterion) တစ်ခုခြင်းအလိုက် ပါဝင်ရမည့် အဓိက အချက်များကို ဖော်ပြထားသည်။

Identifies key elements for each criterion. There is a process for country-specific interpretation to develop a set of indicators that are tailored to the context of a particular country/ state/province.

(၁၁၅) အဓိက အခြေခံသစ်မျိုး (Framework tree species)

သစ်တောပြုန်းတီးလျက်ရှိသော ဒေသတစ်ခုတွင် စိုက်ပျိုးပါက သစ်တောပါဝင် ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ဂေဟစနစ်လည်ပတ်မှုအခြေအနေများ ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာစေပြီး၊ သစ်စေ့သယ်ယူဖြန့်ဖြူးသည့် တောရိုင်းတိရိစ္ဆာန်များကို ဆွဲဆောင်နိုင်သော ဒေသရင်း သစ်မျိုး ဖြစ်သည်။

Indigenous, non-domesticated, forest tree species, which, when planted on deforested sites, rapidly re-establish forest structure and ecological functioning, whilst attracting seed dispersing wildlife.

(၁၁၆) လေထုအတွင်းရှိ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် ပြန်လည်မျှတစေခြင်း (Free Air Carbon Dioxide Enrichment-FACE)

ကုန်းတွင်းပိုင်းဂေဟစနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းများကို လွှမ်းခြုံထားသော လေထု အလွှာအတွင်းရှိ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် ပါဝင်မှုပမာဏကို ပြန်လည်မျှတစေရန်အတွက် ထိန်းညှိပေးရန် စမ်းသပ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော နည်းစနစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။

A method and infrastructure used to experimentally enrich the atmosphere enveloping portions of a terrestrial ecosystem with controlled amounts of carbon dioxide (and in some cases, other gases), without using chambers or walls.

(၁၁၇) ကောင်းစွာကြိုတင်အသိပေး၍ လွတ်လပ်သည့် သဘောထားရယူခြင်း (Free, prior and informed consent)

ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်သော (သို့မဟုတ်) မှီခိုအသုံးပြုနေသော မြေကို

တစ်နည်းနည်းဖြစ် ထိခိုက်လာစေနိုင်သည့် အဆိုပြုစီမံကိန်းများအား ကြိုတင်သိရှိနားလည်ထားပြီး အဆိုပါ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် သဘောတူသည့်/မတူသည့် ၎င်းတို့၏ သဘောထားဆန္ဒကို လွတ်လပ်စွာ ဖော်ပြခွင့်ရှိသည့် အခြေခံမူ ဖြစ်သည်။

The principle that a smallholder or community has the right to give or withhold their consent to proposed projects that may affect the land they own, occupy or otherwise use.

(၁၁၈) သစ်တောပြုန်းတီးမှု အစပျိုးဖြစ်ပေါ်ခြင်း (Frontier Deforestation)

သစ်တောဧရိယာတစ်ခုအတွင်း အတိတ်ကာလက သစ်တောပြုန်းတီးမှုနှုန်း မြင့်မားခြင်း မရှိခဲ့သော်လည်း ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချမည့် စီမံကိန်းကာလအတွင်း အချိန်ကာလတစ်ခုခု၌ အခြေချနေထိုင်ခြင်းများ၊ အဆောက်အဦတိုးချဲ့ တည်ဆောက်ခြင်းများ ကြိုတွေ့လာနိုင်ပြီး သစ်တော ပြုန်းတီးမှုများ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကြောင်း ခန့်မှန်းထားသည့် သစ်တောမျက်နှာစာဒေသများကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

That which is predicted to occur at some point during a project crediting period in an area with historically low deforestation rates but the potential for future incursion, settlement and/or infrastructure development.

(၁၁၉) သစ်တောမျက်နှာစာဒေသ (Frontier)

သစ်တောဧရိယာတစ်ခုအတွင်း လူသားနှင့် အဆောက်အဦ အနည်းငယ် စတင် တိုးချဲ့ ဝင်ရောက် လာသည့် သစ်တောပြုန်းတီးရန် အလားအလာရှိသော ဒေသများဖြစ်သည်။

A regional forest landscape configuration where humans and their infrastructure are encroaching into areas with relatively little human activity.

(၁၂၀) ကောင်းမွန်ပြည့်ဝစွာ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း (Full and effective participation)

စီမံကိန်းလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ကြိုတင်အသိပေး သဘောထားမှတ်ချက်ရယူခြင်းဆိုင်ရာ တိုင်ပင် ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဆိုင်ရာဆိုင်ခွင့်ရှိသူများနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအားလုံးမှ အဓိပ္ပါယ်ရှိစွာ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်လာခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

Means meaningful influence of all relevant rights holder and stakeholder groups who want to be involved throughout the process, and includes consultation and free, prior and informed consent.

(၁၂၁) အစားထိုးလဲလှယ်နိုင်သော သို့မဟုတ် အစားထိုးလဲလှယ်နိုင်ခြင်း (Fungible or

Fungibility)

လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် (ကာဗွန်) ပမာဏတစ်ခုအတွက် ယင်းနှင့်ညီမျှပြီး အများမှလက်ခံနိုင်သော အခြားအရာဝတ္ထုတစ်ခု၏ ပမာဏ တစ်ခုနှင့် အစားထိုး လဲလှယ်နိုင်သည့် သဘောသဘာဝကို ဆိုလိုသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် (Global Warming Potential -GWP) တစ်တန်နှင့် ညီမျှသော အခြားဖန်လုံအိမ် ဓါတ်ငွေ့တစ်ခုဖြစ်သည့် မီသိန်းဓါတ်ငွေ့နှင့် လဲလှယ်နိုင်သည့် ပမာဏဖြစ်သည်။ ဤစနစ်တွင် မည်သည့် နည်းစနစ်မှ ရရှိလာသည့် မည်ကဲ့သို့သော ကာဗွန်ခရက်ဒစ်ကိုမဆို ညီမျှသည့် ပမာဏဖြစ်ပါက လဲလှယ်ခွင့်ပြုထားသည်။

Being of such a nature that one part or quantity may be replaced by another equal part or quantity in the satisfaction of an obligation. The fungibility of a ton of carbon dioxide equivalent (CO2e) for an example allows for the use of various types of gas i.e Methane. Fungibility can also allow for the possibility to exchange, or use interchangeably, different types of reduction credits achieved under different mechanism (e.g. CERs for AAUs).

(၁၂၂) အဓိကနိုင်ငံကြီးနှစ်ဆယ်ပါဝင်သည့်အုပ်စု (Group of Twenty-G20)

G-8 အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအပါအဝင် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လျက်ရှိသော အဓိက နိုင်ငံ (၂၀) မှ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်သည့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ထိပ်သီးအုပ်စုအဖွဲ့ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါအဖွဲ့တွင် နိုင်ငံတကာ ငွေကြေးရန်ပုံငွေပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးများနှင့် ဗဟိုဘဏ် ဥက္ကဋ္ဌများ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးနိုင်မည့် ဖိုရမ်တစ်ခု သတ်မှတ်ထားသည်။

Group of Twenty. The G20 includes the G8 members and major emerging market countries, providing a forum for finance ministers and central bank governors to address international finance issues.

(၁၂၃) ထိပ်သီး(၈)နိုင်ငံပါဝင်သည့်အုပ်စု (Group of Eight-G8)

စီးပွားရေးထိပ်သီးနိုင်ငံများဖြစ်သည့် ကနေဒါ၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီ၊ အီတလီ၊ ဂျပန်၊ ဗြိတိန်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ရုရှနိုင်ငံတို့ ပါဝင်သည့် ထိပ်သီးအုပ်စုအဖွဲ့ဖြစ်သည်။ အဆိုပါအဖွဲ့အား ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး၊ မူလရည်ရွယ်ချက်မှာ နိုင်ငံတကာ စီးပွားရေးပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန်ဖြစ်သော်လည်း လွန်ခဲ့သောနှစ်များအတွင်း ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများကိုပါ အလေးထား ဆွေးနွေးလာကြပြီး၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအသီးသီး၏ ပတ်ဝန်းကျင်ရေးရာဝန်ကြီးများ ပါဝင်သောညီလာခံကိုလည်း နှစ်စဉ်ကျင်းပလျက်ရှိသည်။

Group of Eight. The G8 is a forum of the largest industrialized economies. Members are Canada, France, Germany, Italy, Japan, the United Kingdom, the United States, and Russia, which joined in 1998, after several years of informal participation. While the G8 was founded to address economic issues, it has increasingly focused on climate change policy and other matters over the last several years. Also of late, the annual summit has been preceded by a meeting of members' environmental ministers, who have prepared the climate change agenda for the summit.

(၁၂၄) G8 + 5 ရာသီဥတုဆိုင်ရာ စကားပိုင်း (G8 +5 Climate Dialogue)

G8 ထိပ်သီးနိုင်ငံများအပြင် စီပွားရေးဖွံ့ဖြိုးလာသည့် နိုင်ငံများဖြစ်သော ဘရာဇီး၊ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ မက္ကစီကိုနှင့် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံများပါဝင်သည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲ ဖြစ်ပြီး၊ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် စကော့တလန်နိုင်ငံ၊ Gleneagles မြို့တွင် ကျင်းပသည့် G8 ထိပ်သီး အစည်းဝေးတွင် စတင်ခဲ့သည်။

A discussion forum launched at the 2005 G8 meeting Change in Gleneagles, Scotland, incorporating the G8 countries and the large emerging economies: Brazil, China, India, Mexico and South Africa.

(၁၂၅) ကုန်သွယ်မှုနှင့် အခွန်အခများဆိုင်ရာ ယေဘုယျသဘောတူညီချက် (General Agreement on Tariffs and Trade-GATT)

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းများစွာ ကတည်းက ကျင့်သုံးခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာ ကုန်သွယ်မှု မူဝါဒ ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်မှုအဖွဲ့ (World Trade Organization) မှ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် သဘောတူညီချက်ဖြစ်သည်။

The GATT was for many years the multilateral agreement for international trade policy, succeeded in 1995 by the World Trade Organization.

(၁၂၆) ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်အထောက်အကူပြုအဖွဲ့ (Global Environment Facility-GEF)

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအား ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးလျက်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး UNFCCC အပါအဝင် နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက်များ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် တရားဝင်

ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့သည့် အစီအစဉ်တစ်ခုဖြစ်သည်။

The GEF is a multilateral organization established in 1991 that provides grants to developing countries for projects that address a variety of environmental problems. The GEF is also the formally designated financial mechanism for several multilateral agreements, including the UNFCCC.

(၁၂၇) ကျား/မ ခွဲခြားမှုအား အလေးထားဂရုပြုခြင်း (Gender sensitive)

လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့အကြား ကွဲပြားခြားနားသည့် အခွင့်အရေးများ၊ အခန်းကဏ္ဍနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို အသိအမှတ်ပြုနိုင်ရန်အတွက် ယဉ်ကျေးမှု အလေ့အထ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကျား/မခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို အလေးထား ဂရုပြုလာခြင်းဖြစ်သည်။ ကျား/မခွဲခြားဆက်ဆံမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မူဝါဒ၊ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်၊ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ငွေကြေးဆိုင်ရာထောက်ပံ့မှုနှင့် စုဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းမှုများကို အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့အကြား ကွဲပြားခြားနားသည့် စွမ်းဆောင်ရည်များ၊ လိုအပ်ချက်များနှင့် ဦးစားပေးကဏ္ဍများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်၊ ယင်းတို့၏ အမြင်များနှင့် အကြံဉာဏ်များကို အလေးထားရယူနိုင်ရန်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ပတ်သက်လာစေရန်နှင့် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးအကြား မညီမျှမှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။

Is to understand and give consideration to socio-cultural norms and discriminations in order to acknowledge the different rights, roles & responsibilities of women and men in the community and the relationships between them. Gender sensitive policy, program, administrative and financial activities, and organizational procedures will: differentiate between the capacities, needs and priorities of women and men; ensure that the views and ideas of both women and men are taken seriously; consider the implications of decisions on the situation of women relative to men; and take actions to address inequalities or imbalance between women and men (definition provided by WEDO).

(၁၂၈) မြေပြင်တည်နေရာသတင်းအချက်အလက်စနစ် (Geographic Positioning System-GPS)

ဂြိုဟ်တုဆက်သွယ်ရေးစနစ်ကို အသုံးပြု၍ မြေပြင်ပေါ်ရှိ တည်နေရာနှင့် ရွေ့လျားမှုဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များရယူနိုင်ရန် အသုံးပြုသည့် ကိရိယာများတွင် အသုံးပြုသည့်စနစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။

A handheld or vehicle mounted system that uses satellite communications to

determine the geographical position and other navigational information.

(၁၂၉) ကမ္ဘာကြီးပူနွေးခြင်း (Global Warming)

ကမ္ဘာ့မျက်နှာပြင်ရှိ ပျမ်းမျှအပူချိန် တစ်ဖြည်းဖြည်း မြင့်တက်လာခြင်းကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

The progressive gradual rise of the Earth's average surface temperature.

(၁၃၀) မျိုးရိုးဗီဇပြုပြင်ထားသော သက်ရှိများ (Genetically Modified Organism-GMO)

ခေတ်သစ် ဇီဝနည်းပညာဖြင့် မိမိတို့စိတ်တိုင်းကျ ရယူထားသည့် မျိုးရိုးဗီဇဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ ထည့်သွင်းထားပြီး၊ အဆိုပါ မျိုးရိုးဗီဇ အချက်အလက်များကို ထပ်မံလက်ဆင့်ကမ်းနိုင်သည့် အစွမ်းရှိသော မည်သည့် သက်ရှိကိုမဆို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

GMO's are defined as any living organism that possesses a novel combination of genetic material obtained through the use of modern biotechnology and which is capable of transferring or replicating genetic material.

(၁၃၁) ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု (Good Governance)

ကောင်းမွန်သောစီမံအုပ်ချုပ်မှု ဆိုသည်မှာ တာဝန်ယူမှု၊ ထိရောက်မှု၊ စွမ်းဆောင် ရည်ပြည့်ဝမှု၊ ညီမျှမှု၊ ပူးပေါင်းပါဝင်စေမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုစသော ဂုဏ်အင်္ဂါရပ်များ ပေါင်းစပ်ပါဝင်သည့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုစနစ်ကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

Is characterized by accountability, effectiveness, efficiency, fairness/equity, participation and transparency (FAO, Framework for assessing and monitoring forest governance, 2011).

(၁၃၂) ဓလေ့ထုံးတမ်းအရခွင့်ပြုခြင်း (Grandfathering)

ဒေသတစ်ခုအတွင်း အစဉ်အလာအရ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်ခြင်းနှင့် စားသုံးခြင်း ပမာဏတို့အပေါ် မူတည်၍ အစိုးရမှ ပမာဏအတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်ရန် တရားဝင်ခွင့်ပြုသည့် စနစ်ကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါခွင့်ပြုသည့် ပမာဏကို ဈေးကွက်တွင် ပြန်လည်ရောင်းချရန် ခွင့်မပြုပါ။

An allocation method by which the government gives allowances to entities based on their historic production, emission or consumption levels. (These

allowances are allocated for free and are not sold.)

(၁၃၃) ဖန်လုံအိမ်အကျိုးသက်ရောက်မှု (Greenhouse Effect)

လေထုအတွင်းရှိ ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့များမှ နေရောင်ခြည်တွင် ပါဝင်သည့် အနီအောက် ရောင်စဉ်လှိုင်းကို စုပ်ယူကာ တစ်ချို့တစ်ဝက်အား လေထုအတွင်းသို့ ပြန်လည်ထုတ်လွှတ်ပြီး၊ အချို့အား ကမ္ဘာမြေမျက်နှာပြင်ဆီသို့ ထုတ်လွှတ်သည့် သဘာဝ ဖြစ်စဉ်ကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါသဘာဝဖြစ်စဉ်မှာ ပုံမှန်အားဖြင့် ကမ္ဘာမြေ အပူချိန်နှင့် လေထုအပူချိန်တို့အား တည်ငြိမ်စွာ ထိန်းညှိလျက်ရှိသော်လည်း လူသားတို့၏ ဆောင်ရွက်ချက်များကြောင့် ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ပမာဏ တိုးမြင့်လာစေပြီး၊ အပူချိန် မြင့်တက်လာခြင်းအားဖြင့် ဖန်လုံအိမ်အကျိုးသက်ရောက်မှု ပိုမိုဆိုးရွား လာစေသည်။

The process by which greenhouse gases in the earth's atmosphere absorb infrared radiation from the sun, reflect some of it back into space and emit some of it towards the earth. This natural process provides for relatively stable and mild temperatures on earth and in the atmosphere. However, human activity can change the concentration of greenhouse gases in the atmosphere, which can amplify the greenhouse effect.

(၁၃၄) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေစေခြင်း (Climate Change Adaptation)

အမှန်လက်ရှိဖြစ်နေသည့် (သို့မဟုတ်) ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များကို သဘာဝအတိုင်း (သို့) လူသားတို့၏ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ချက်များဖြင့် ထိန်းညှိ ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါထိန်းညှိမှုများသည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဆိုးကျိုးများကို လျော့ချရန် (သို့မဟုတ်) အကျိုးရှိစေမည့် အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ရည်ရွယ်သည်။ လိုက်လျောညီထွေမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုပုံစံများတွင် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု အကျိုးဆက်များမဖြစ်ခင် ကြိုတင်လက်ဦးမှုရယူခြင်း (သို့) ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အကျိုး ဆက်များကို တုံ့ပြန်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ အဆိုပါ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ လိုက်လျော ညီထွေမှု ပုံစံများကို ပြည်သူလူထုနှင့် ပုဂ္ဂလိက လုပ်ဆောင်ချက်များ (သို့မဟုတ်) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှုဖြင့် စီစဉ် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည်။

(၁၃၅) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျော့နည်းသက်သာစေခြင်း (Climate Change Mitigation)

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၏ ဆိုးရွားသည့်အကျိုးဆက်များကိုလျော့ချရန် ဆောင်ရွက်ရာတွင်

လူသားတို့၏ ကြားဝင်လုပ်ဆောင်ချက်များ အားလုံးပါဝင်သည်။ လျော့နည်း သက်သာစေခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် ကာဗွန်ထွက်ပေါ်ရာ မှန်လုံအိမ် ဓါတ်ငွေ့အရင်းအမြစ်များကိုလျှော့ချခြင်း (သို့) ကာဗွန်ဖယ်ရှားမှုကို တိုးမြှင့်စေခြင်းအားဖြင့် လေထုအတွင်းရှိ မှန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့များကို ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ရန်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာလောင်ကျွမ်းမှု (သို့မဟုတ်) သစ်တောပြုန်းတီးမှုမှ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချခြင်း၊ သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှုများပြား စေခြင်း (သို့မဟုတ်) သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှု မဟာဗျူဟာများတိုးတက် ကောင်းမွန်စေခြင်းအားဖြင့် လေထုအတွင်းမှ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် ဖယ်ရှားမှု တိုးမြှင့်စေခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

(၁၃၆) အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တော (Community Forestry)

သစ်တောကဏ္ဍဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများတွင် ဒေသခံပြည်သူများ ပူးပေါင်းပါဝင်သည့် သစ်တော လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။ အစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောသည် ဒေသခံပြည်သူများအတွက် သစ်နှင့် အခြား သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ၊ ဝင်ငွေတိုးပွားစေရန်အတွက် လယ်ကွင်းများတွင် အပင်များစိုက်ခြင်း၊ အိမ်ထောင်စု၊ လက်မှုပညာရှင် (သို့မဟုတ်) အသေးစားစက်မှုလုပ်ငန်းများမှ တစ်နိုင်တစ်ပိုင် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် သစ်တောအပေါ် မှီခိုသည့် အစုအဖွဲ့များ၏ လုပ်ဆောင် မှုများပါဝင်သော ကျယ်ပြန့်သည့် အခြေအနေများပါဝင်သည်။

A community forest is a forest that is managed collectively by local people, usually with timber and non-timber forest product extraction.

(၁၃၇) သစ်တောပြုန်းတီးခြင်း (Deforestation)

သဘာဝတောများကို စီးပွားရေးစိုက်ခင်းများအဖြစ် ပြောင်းလဲခြင်းအပါအဝင် သစ်တောမြေမှ သစ်တောမဟုတ်သည့် မြေအသုံးချမှုအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားသည့် ဖြစ်စဉ်များ ဖြစ်သည်။

(၁၃၈) ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများ (Ecosystem Services)

သဘာဝဂေဟစနစ်များသည် များပြားသည့် အရင်းအမြစ်များနှင့် လူသားများကို အကျိုး ကျေးဇူးပြုသည့် ဖြစ်စဉ်များကို ထောက်ပံ့ပေးသည်။ အဆိုပါအကျိုးကျေးဇူးများကို ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုများအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုများတွင် သန့်ရှင်း သည့်သောက်သုံးရေ၊ အစားအစာနှင့် အကာအကွယ် (shelter) များပါဝင်သည်။ သိပ္ပံပညာရှင်များနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်များသည် ဆယ်စုနှစ်များစွာ ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ ထောင်စုနှစ် ဂေဟစနစ်အကဲဖြတ်မှု (Millennium Ecosystem Assessment-MEA) အတွက် ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများကို အုပ်စု (၄) စုခွဲပြီး အဓိပ္ပါယ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့မှာ အစားအစာနှင့်ရေထောက်ပံ့ပေးခြင်း၊ ရာသီဥတု

နှင့် ရောဂါများကိုစနစ်တကျထိန်းချုပ်ခြင်း၊ အစာအာဟာရ သံသရာလည်ခြင်းနှင့် သီးနှံများ ဝတ်မှု ကူးခြင်းကို ကူညီခြင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အကျိုးကျေးဇူးများဖြစ်သည်။

(၁၃၉) ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ (Environmental Services)

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများသည် ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုလုံးမှ ထောက်ပံ့ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်ပြီး အဆိုပါ ပတ်ဝန်းကျင်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည့် သဘာဝဂေဟစနစ်များကို ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ထားခြင်းမရှိသည့် အခြေအနေမျိုးများဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။ သစ်တောကဏ္ဍရှိ အဓိကပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျော့နည်းသက်သာစေခြင်း၊ ရေသံသရာလည်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခြင်းနှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်းများ ပါဝင်သည်။

(၁၄၀) ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချခြင်းအတွက် ဝယ်ယူခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (ERPA)

မိမိဆန္ဒအလျောက် ရောင်းဝယ်သော ကာဗွန်ဈေးကွက်တွင်ချုပ်ဆိုသော သဘောတူညီချက် တစ်ခု (သို့မဟုတ်) စာချုပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချခြင်းအတွက် ဝယ်ယူခြင်း ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (ERPA) သည် ကာဗွန်ခရက်ဒစ် (Carbon Credit) အပေါ် ဝယ်ယူနှင့် ရောင်းသူတို့၏ အခန်းကဏ္ဍများ၊ အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို သိသာထင်ရှားစွာ သတ်မှတ်ဖော်ပြထားသည်။

(၁၄၁-က) သစ်တောအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက် (FAO Forest Definition)

ရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းမှု (၁၀)ရာခိုင်နှုန်းအထက်ရှိပြီး ဧရိယာအကျယ် (၀.၅)ဟက်တာ (၁.၂၄ ဧက) အနည်းဆုံးရှိသော မြေနေရာကို သစ်တောဟုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထို့ပြင် အဆိုပါဧရိယာတွင် ပေါက်ရောက်သော သစ်ပင်များသည် ကြီးရင့်ချိန်တွင် သစ်ပင်အမြင့် အနည်းဆုံး ၅ မီတာအထိ ရှိရမည်ဖြစ်သည်။

အပင်အလွှာအမျိုးမျိုးနှင့် အောက်ခြေအပင်များထူထပ်စွာ ပေါက်ရောက်နေသော ရွက်အုပ်ပိတ် သစ်တော (သို့) အပင်ရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းမှု (၁၀)ရာခိုင်နှုန်းထက်ပိုသော အပင်များ တဆက်တည်း ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသည့် ရွက်ပွင့်တောများ ပါဝင်နိုင်သည်။

ရွက်အုပ်သိပ်သည်းဆ (၁၀) ရာခိုင်နှုန်း (သို့) အပင်အမြင့် (၅) မီတာအထိ ရောက်ရှိနိုင်သော နုပျိုသောသဘာဝတောများနှင့် သစ်တောစိုက်ခင်းများအားလည်း သစ်တောအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ သစ်တောဧရိယာတွင်ပါဝင်ပြီး လူများ၏ပရောဂဲကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဘာဝအလျောက်သော်

လည်းကောင်း ယာယီအခိုက်အတန့်အားဖြင့် သစ်ပင်များမရှိသော်လည်း သစ်တောအဖြစ်ပြန်လည် ရောက်ရှိရန် မျှော်လင့်နိုင်သော ဧရိယာအား သစ်တောဟု သတ်မှတ်သည်။

သစ်တောတွင် သစ်တောပျိုးဥယျာဉ်များနှင့် သစ်စေ့ထုတ်ဧရိယာများပါဝင်ပြီး သစ်တောလမ်း များ၊ စစ်ဆေးရေးလမ်းများ၊ မီးတားလမ်းများနှင့် အခြားကွက်လပ် ဧရိယာများ၊ အမျိုးသားဥယျာဉ် များ၊ သဘာဝကြိုးဝိုင်းများနှင့် သိပ္ပံ၊ သမိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု (သို့) စိတ်ပိုင်း ဆိုင်ရာတန်ဖိုးများနှင့် သက်ဆိုင်သော သဘာဝနယ်မြေများ၊ မြေဧရိယာ (၀.၅) ဟက်တာထက်ကျယ်ဝန်း၍ အကျယ်(အနံ) မီတာ ၂၀ ထက်ပိုသော လေကာတန်းနှင့် အရိပ်ရအပင်အစုအဝေးများ၊ သစ်တောရည်ရွယ်ချက် အမျိုးမျိုးအတွက် တည်ထောင်ထားသည့် ရာဘာစိုက်ခင်းများနှင့် ဝက်သစ်ချစိုက်ခင်းများပါဝင်သည်။

စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အဓိကအသုံးပြုသော မြေများသည် သစ်တောများ မဟုတ်ပါ (သစ်တော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွင် မပါ ဝင်ပါ။)

(၁၄၁-ခ) သစ်တောအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် VCM Forest Definition

မိမိဆန္ဒအလျောက်ရောင်းဝယ်နိုင်သော ကာဗွန်ဈေးကွက်အတွက် သစ်တော အဓိပ္ပာယ်ကို အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်-

- ❖ ဧရိယာ အနည်းဆုံး (၀.၀၅) မှ (၁.၀) ဟက်တာ ရှိရမည်။
- ❖ သစ်တောရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းမှု ပမာဏ အနည်းဆုံး ဧရိယာ၏ (၁၀) မှာ (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းအတွင်း ဖြစ်ရမည်။
- ❖ အမြင့် အနည်းဆုံး (၂) မီတာမှ (၅) မီတာအထိ ရှိရမည်။

သစ်တောအဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်တွင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံကွဲပြားမှုရှိမည်ဖြစ်ပြီး အထက်ဖော်ပြပါ ပမာဏဘောင်အတွင်း မိမိဆန္ဒအလျောက် သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကွန်ဗင်းရှင်းနှင့် အထူးသဖြင့် ကျိုတိုသဘောတူညီချက် ထွက်ပေါ်လာပြီး အနောက်နိုင်ငံအများစုမှာ သစ်တောအဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်ကို အထက်ဖော်ပြပါ ပမာဏဘောင် အတွင်းမှသာ ရွေးချယ် သတ်မှတ်ကြသည်။

ကြီးရင့်ချိန်တွင် အထက်ဖော်ပြပါ အနည်းဆုံးရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းမှုပမာဏနှင့် အပင် အမြင့်သို့ ရောက်ရှိနိုင်သည့် နုပျိုသော သဘာဝတောများနှင့် သစ်တောစိုက်ခင်းများအားလည်း သစ်တောအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ သစ်တောဧရိယာတွင်ပါဝင်ပြီး အပြောင်ရှင်း ခုတ်လှဲစနစ်ကြောင့် ယာယီ အခိုက် အတန့်အားဖြင့် သစ်ပင်များမရှိသော်လည်း အနည်းဆုံး ရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းမှုပမာဏနှင့် အပင်အမြင့်သို့ ရောက်ရှိနိုင်၍ သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှု ပြန်လည်ရရှိစေရန်ဆောင်ရွက်မည့် သစ်တောပြန်လည် တည်ထောင်ရေး မြေဧရိယာများကိုလည်း သစ်တောဟုသတ်မှတ်သည်။

(၁၄၂) သစ်တောကာဗွန် ပမာဏ (Forest Carbon Stock)

သတ်မှတ်ထားသော ကာဗွန်သိုလှောင်ကန် (carbon pool) အတွင်းတည်ရှိသော ကာဗွန် ပမာဏကို ဆိုလိုသည်။ သစ်တောကာဗွန်ပမာဏတွင် ကာဗွန်အစုအဝေး အသီးသီး၌ သိုလှောင်ထား သော ကာဗွန်ပမာဏ စုစုပေါင်းဖြစ်သည်။

(၁၄၃) မှန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ (Green House Gas - GHG)

မှန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့သည် အင်ဖာရက်ရောင်စဉ် (infrared radiation)ကို စုပ်ယူနိုင်ခြင်း၊ လွှတ်ထုတ်ခြင်းများပြုလုပ်နိုင်သည်။ ၎င်းဓါတ်ငွေ့များ တည်ရှိနေကြခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာ့မျက်နှာပြင် အနီးရှိ လေထုထဲတွင် နေမှဖြာထွက်လာသော ရောင်စဉ်တန်းများ ပိုမိုပိတ်မိနေကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ မှန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ အကျိုးသက်ရောက်မှုများမရှိပါကလည်း ကမ္ဘာကြီးမှာ ပိုမိုအေးမြနေပေ လိမ့်မည်။ မှန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့နှင့် ပတ်သက်လျှင် ရေခိုးရေငွေ့ (သို့မဟုတ်) တိမ်များမှာ ထင်ရှားသော ဥပမာဖြစ်သည်။ သို့သော် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအခြေအနေကို လေ့လာဆွေးနွေးသူများသည် လူသားတို့၏ ပရောဂကြောင့်ပါဝင်မှု အချိုးအစားပိုမိုများပြားလာသည့် မှန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့များကို သာ အလေးပေးလေ့လာနေခဲ့ကြသည်။ ၎င်းဓါတ်ငွေ့များမှာ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်၊ ဆာလဖာ ဟတ်ဆာဖလူရိုက်၊ ဟိုက်ဒရိုဖလူရိုကာဗွန်နှင့် ပါဖလူရို ကာဗွန်တို့ဖြစ်ကြသည်။

(၁၄၄) မူလကာဗွန်စုဖွဲ့မှုပမာဏစုစုပေါင်း (Gross primary productivity - GPP)

သတ်မှတ်အချိန်ကာလတစ်ခုအတွင်း ဂေဟစနစ်တစ်ခုအတွင်းရှိ အပင်များမှ အလင်းမှီအစာစု ဖွဲ့ခြင်းဖြင့် ထုတ်လုပ်သော စုစုပေါင်း ကာဗွန်ဒြပ်ပေါင်းပမာဏကို ဆိုလိုသည်။

(၁၄၅) သစ်တောမှ ထုတ်ယူသော သစ်ထွက်ကုန်များ (Harvested Wood Products)

သစ်တောမှထုတ်ယူရရှိသော သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများမှာ ကာဗွန်သိုလှောင်ကန် များသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြီး အချိန်ကာလအလိုက် ကွဲပြားစွာ စုစည်းသိုလှောင်ထားကြသည်။ ဥပမာ သစ်တောထွက် ပစ္စည်းများမှာ မီးသွေး၊ ဆောက်လုပ်ရေးသုံးသစ်၊ စက္ကူ၊ ပရိဘောဂအသုံးအဆောင်တို့ဖြစ်သည်။

(၁၄၆) တဆင့်စားသုံးသူများ (Heterotroph)

သက်ရှိများဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏အသက်ရှင်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် လိုအပ်သော စွမ်းအင်ကို အော်ဂဲနစ်ဒြပ်ပေါင်းများ ပြိုကွဲခြင်းမှရရှိပြီး စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များဖြစ်သော အင်အော်ဂဲနစ် ဒြပ်ပေါင်းများကို အသုံးပြုနိုင်စွမ်းမရှိကြပါ။ တိရိစ္ဆာန် အများစုသည် တဆင့်စားသုံးသူများဖြစ် ကြပြီး ကိုယ်တိုင်အစာချက်လုပ်နိုင်သော အပင်အများစုကို စားသုံးသည့် အသားစားသတ္တဝါများ အပေါ်တွင် တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်သော်လည်းကောင်း မှီခိုကြရသည်။

An organism capable of deriving energy for life processes only from the

decomposition of organic compounds, and incapable of using inorganic compounds as sole sources of energy or for organic synthesis. Most animals are heterotrophic and rely on directly or indirectly (carnivores) eating most plants that are “autotrophic.”

(၁၄၇) ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်းတန်ဖိုး မြင့်မားသည့်ဧရိယာ (High Conservation Values Area)

ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်းတန်ဖိုးများရှိသော သဘာဝနယ်မြေဆိုသည်မှာ ကာကွယ် ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် သင့်လျော်သောစီမံအုပ်ချုပ်မှုများလိုအပ်သည့် အရေးကြီးသော နေရာများ (သို့) သိသာထင်ရှားသောနေရာကို ဆိုလိုသည်။

A natural habitat with conservation values considered to be of outstanding significance or critical importance, requiring appropriate management to maintain.

(၁၄၈) တန်ဖိုးအမြင့်ဆုံးနှင့် အကောင်းဆုံးအသုံးပြုခြင်း (Highest and Best Use -HBU)

ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသများ၏ လက်ရှိမြေအသုံးချမှုနည်းလမ်းများနှင့်အညီ ပိုင်ရှင်အား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းများမှ အကျိုးအမြတ် အများဆုံးရရှိစေမည့် အသုံးပြုမှု နည်းလမ်းများကို ဆုံးဖြတ်ပေးရန်အတွက် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ်တွင် ခွင့်ပြုနိုင်သော၊ အကျိုးအမြတ်ရရှိစေသော အသုံးချမှု နည်းလမ်းများအားလုံးကို အကဲဖြတ်သည့် နယ်မြေ သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတရားတစ်ခုဖြစ်သည်။

An appraisal and zoning concept that evaluates all the possible, permissible, and profitable uses of a property to determine the use that will provide the owner with the highest net return on investment in the property, consistent with existing neighboring land uses.

(၁၄၉) လက်ခံဆောင်ရွက်သည့်နိုင်ငံ (Host Country)

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းလုပ်ငန်း (JI) (သို့) CDM လုပ်ငန်းများ (သို့) REDD လုပ်ငန်း စီမံကိန်းအား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည့် နိုင်ငံကိုဆိုလိုပါသည်။ CERs, ERUs (သို့) VCUs များရရှိရန် အဆိုပါနိုင်ငံအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်မည့် စီမံကိန်းကို အတည်ပြုရမည် ဖြစ်သည်။

A country where a JI or CDM (or REDD) project is physically located. A project has to be approved by host country to receive CERs, ERUs or VCUs.

(၁၅၀) ပူနွေးသောလေထု (Hot Air)

ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု ထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်မှုမရှိသော ကိစ္စရပ်များအတွက် လျှော့ချထုတ်လုပ်ခြင်းများ (သို့မဟုတ်) စီးပွားရေး အခြေအနေကျဆင်းခြင်းကြောင့် ဓာတ်ငွေ့များပိုလျှံထုတ်လုပ်ခြင်းကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ထုတ်လုပ်ခွင့်ပြုသော်လည်း နိုင်ငံအလိုက် သတ်မှတ်ထားသည့် လျှော့ချမည့် ပမာဏအား ကျော်လွန်ခြင်းမရှိစေရပါ။

Excess emission allowances that have been allocated but do not reflect realistic baseline emissions (emission reductions not additional) because of an economic collapse or declined production for reasons not directly related to efforts to curb emissions (e.g. in Eastern European Countries around 1990).

(၁၅၁) လူ့အခွင့်အရေးများ (Human rights)

ဂုဏ်သိက္ခာရှိခြင်း၊ တရားမျှတခြင်း၊ အခွင့်အရေးတန်းတူညီတူရရှိခြင်း၊ ရိုသေလေးစားခြင်းနှင့် လွတ်လပ်ခြင်းကဲ့သို့သော ပဓာနကျသည့် အခြေခံစည်းမျဉ်းများ အပေါ်အခြေခံ၍ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူတိုင်းပိုင်ဆိုင်သော လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်ခြင်းများကို ဆိုလိုသည်။ (သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များနှင့် အခြားသော တရားဝင်စာချုပ်များတွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် အခွင့်အရေးများအား ကန့်သတ်ခြင်းမရှိပါ။)

Are the fundamental rights and freedoms that belong to every person in the world, based on core principles like dignity, fairness, equality, respect and autonomy, including but not limited to the rights enshrined in relevant international treaties, conventions and other instruments.

(၁၅၂) နိုင်ငံတကာစွမ်းအင်အေဂျင်စီ (International Energy Agency - IEA)

၁၉၇၄ခုနှစ်တွင် စီးပွားရေးကဏ္ဍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်းများအတွက် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော နိုင်ငံတကာအစိုးရ အဖွဲ့အစည်း (Economic Co-operation and development -OECD) တစ်ခုဖြစ်ပြီး အဖွဲ့ဝင် အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းများအား လမ်းညွှန်မှုများပေးခြင်းနှင့် စွမ်းအင်ဆိုင်ရာမူဝါဒများအား ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းများကိုဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

An intergovernmental organization founded by the organization for Economic Co-operation and Development (OECD) in 1974 that conducts analysis of energy policy and provides guidance to its member governments.

(၁၅၃) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ GHG အရောင်းအဝယ်လုပ်ငန်း (International Emissions Trading -IET)

ကျိုတိုသဘောတူညီချက် (the Kyoto Protocol) ပါ အခန်း (၁၇) အရ ချမှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး

(Annex B- ဖွံ့ဖြိုးပြီးနှင့် စီးပွားရေး အသွင်ကူးပြောင်းဆဲနိုင်ငံများ) အချင်းချင်းသာ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

Established by Article 17 of the Kyoto Protocol. Countries with Annex B commitments can participate in IET. See also “cap and trade.”

(၁၅၄) အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း (Implementation)

လုပ်ငန်းများအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနည်းတူ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော လုပ်ငန်းစီမံကိန်းများအား အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းများ ပါဝင်သည်။

Is understood to include on-going planning/ decision-making as well as the implementation of the activities.

(၁၅၅) တိုးတက်ကောင်းမွန်သည့် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်ခြင်း (Improvement Forest Management - IFM)

သမရိုးကျသစ်တောလုပ်ငန်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက သစ်တောများအတွင်း ကာဗွန် သိုလှောင်မှု ပမာဏ တိုးပွားစေသော (သို့မဟုတ်) မှန်လုံအိမ် ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု လျော့နည်းစေသော သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်မှု လုပ်ငန်းများကို ဆိုလိုသည်။

Forest management activities which result in increased carbon stocks within forests and/or reduce GHG emissions from forestry activities when compared to business as usual forestry practices.

(၁၅၆) ဝင်ရောက်လာသော စီမံကိန်းရန်ပုံငွေများ (Incoming funding)

ရန်ပုံငွေထည့်ဝင်သည့်နိုင်ငံများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများမှ ထောက်ပံ့သော ရန်ပုံငွေများအပေါ် လက်ခံရရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သည့် နိုင်ငံများမှ အစီရင်ခံစာများဖြစ်သည်။

Reports from REDD+ countries and recipient institutions on funding provided by funder countries and institutions.

(၁၅၇) စံချိန်စံညွှန်းများ (Indicators)

ရည်မှန်းချက်များ ပြည့်မီစေရေး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် လုပ်ငန်းတိုးတက်မှု အဆင့်များကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရန်အတွက် သဘောတူညီထားသည့် တိုင်းတာမည့်အချက်များကို ဆိုလိုသည်။ Climate, Community and Biodiversity (CCB) စံသတ်မှတ်ချက်များတွင်

စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ သတ်မှတ်ထားသည့် စံအချက်ကို လိုက်နာခြင်း ရှိ/မရှိ တတိယအဖွဲ့၏ စာရင်းစစ်သူများမှ တိုင်းတာစစ်ဆေးမည့် အချက်များ ပါဝင်သည်။

Agreed list of quantitative markers for monitoring progress towards desired goals and targets. The CCB Standards include indicators under each criterion that third-party auditors must use to determine whether the project in question satisfies that particular criterion.

(၁၅၈) စိမ့်ဝင်ခြင်း (Infiltration)

မြေမျက်နှာပြင်အပေါ်မှရေများ မြေဆီလွှာအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်သည့် ဖြစ်စဉ် တစ်ခုဖြစ်သည်။

The process by which water on the ground surface enters the soil.

(၁၅၉) လျှော့ချသည့်ပမာဏအပေါ်/ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအပေါ်အခြေခံ၍ ငွေပေးချေမှု (Input-based payments)

ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုပမာဏ လျှော့ချခြင်းဆိုင်ရာ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းများအပေါ် အခြေခံ၍ ငွေပေးချေမည်ဖြစ်သော်လည်း စီမံကိန်းရလဒ်များကို တိုင်းတာရာတွင် ကုန်ကျစရိတ် မြင့်မားမည်ဖြစ်ပြီး တိုက်ရိုက်တိုင်းတာမည်မဟုတ်ပါ။ လျှော့ချသည့်ပမာဏအပေါ် လုပ်ငန်းဆောင် ရွက်မှုအပေါ် အခြေခံ၍ ပေးချေမည့်စနစ်ကို စီမံကိန်းမူဝါဒများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (Policy & Measures) အတိုင်း ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်သည်။

Payments that are made based on actions which are assumed to produce emissions reductions or removals increases, but where the outcome cannot be measured directly (or is very costly to measure). Input-based payment schemes are often referred to as policies and measures (PAMs).

(၁၆၀) အဖွဲ့အစည်း (Institution)

စီမံကိန်းဆိုင်ရာအချက်အလက်များတွင် သဘောတူညီခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ အတွက် လက်တွဲဖော်မိတ်ဖက်များဖြင့် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်မည့် အစုအဖွဲ့ တစ်ခုဖြစ်သည်။

In the database context, this implies any institution that can make a commitment, be a partner in an arrangement or implement an action.

(၁၆၁) ထုတ်လုပ်မှုတိုးတက်မြှင့်မားရန်ရည်ရွယ်ဆောင်ရွက်သည့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း (Intensive agriculture)

တစ်ယူနစ်ဧရိယာတွင် ထုတ်လုပ်မှုပမာဏမြှင့်မားသည့် စိုက်ပျိုးရေးစနစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ စနစ်သည် တစ်ယူနစ်ဧရိယာအတွင်း ထည့်သွင်းအသုံးပြုရမည့် ပစ္စည်းလိုအပ်ချက်ပမာဏ

(စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အသုံးပြုသည့်ဓာတုဆေးများ၊ ဓာတ်မြေဩဇာများ၊ စက်ယန္တရားများ) များပြားသည်။

An agricultural system with high productivity per unit area. Intensive agricultural systems also frequently have high input requirements per unit area, relying upon the use of mechanization, fertilizers, and agrochemicals.

(၁၆၂) နိုင်ငံတကာ အစိုးရအဖွဲ့များပါဝင်သည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာအဖွဲ့ (Intergovernmental Panel on Climate Change - IPCC)

အဆိုပါအဖွဲ့ကို ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ သုတေသနရလဒ်များအား အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မူဝါဒချမှတ်သူများအား အထောက်အပံ့ပေးနိုင်ရန် ကမ္ဘာ့မိုးလေဝသအဖွဲ့ချုပ် (WMO) နှင့် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂပတ်ဝန်းကျင်အစီအစဉ် (UNEP) အားဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အထူးအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ IPCC သည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း ထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (UNFCCC) အတွက် သိပ္ပံနည်းကျနှင့် အတတ်ပညာပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေခံအဖြစ် ပံ့ပိုးပေးရန် တာဝန်ရှိပြီး အဓိကအားဖြင့် ကာလအပိုင်းအခြားအလိုက် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်သည့် အစီရင်ခံစာများ ထုတ်ဝေခြင်းများကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

Established in 1988 as a special body by the UN Environment Programme and the World Meteorological Organization to provide assessments to policymakers of the results of ongoing climate change research. The IPCC is responsible for providing the scientific and technical foundation for the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), primarily through the publication of periodic assessment reports (see ‘Second Assessment Report’ and ‘Third Assessment Report’). <http://www.ipcc.ch/>

(၁၆၃) REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သည့်နိုင်ငံများရရှိသည့် ရန်ပုံငွေများနှင့် အကျိုး အမြတ်များ (International funding with benefits to REDD countries)

နိုင်ငံအတွင်း(သို့) အဖွဲ့အစည်းအတွင်း သုံးစွဲသည့်ရန်ပုံငွေများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့သည့် နိုင်ငံများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများမှ ရေးသားသည့် အစီရင်ခံစာများ ဖြစ်သည်။ (ဥပမာ- သင်တန်းပို့ချခြင်းများ၊ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ ကျင်းပခြင်းများနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်များအတွက်) REDD+ ဆောင်ရွက်သည့်နိုင်ငံများတွင် စီမံကိန်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများအား အထောက်အပံ့ဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။

Reports from funder countries and institutions on funding which is spent in-

country or internally in the organization (e.g. for administrative purposes, workshops, and training) but which supports activities for REDD+ countries.

(၁၆၄) ပြင်ပမှဝင်ရောက်လာသောမျိုးစိတ်များ (Invasive Species)

စီမံကိန်းဧရိယာအတွင်းရှိ မျိုးစိတ်များ၊ နေရင်းဒေသများ (သို့မဟုတ်) ဂေဟစနစ်များကို ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိသော ကမ္ဘာ့ပြင်ပမျိုးစိတ်စာရင်း (Global Invasive Species Database) တွင်ပါဝင်သည့် ဒေသရင်းမဟုတ်သည့် မျိုးစိတ်များကို ဆိုလိုသည်။

Defined as non-native species that threaten ecosystems, habitats or species in the project zone as identified in the Global Invasive Species Database: <http://www.issg.org/database>, from scientific literature, and from local knowledge.

(၁၆၅) AFOLU အတွက် IPCC ၂၀၀၆ လမ်းညွှန်ချက်များ (IPCC 2006 GL for AFOLU)

စိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်တောနှင့် အခြားမြေအသုံးချမှုများအတွက် အမျိုးသားအဆင့် မှန်လုံအိမ် ဓာတ်ငွေ့ဆိုင်ရာ စာရင်းကောက်ယူခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ "နိုင်ငံတကာ အစိုးရ အဖွဲ့များပါဝင်သည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာအဖွဲ့" မှ ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် လမ်းညွှန်ချက် ဖြစ်သည်။

The Intergovernmental Panel on Climate Change's 2006 Guidelines for National GHG Inventories for Agriculture, Forestry and Other Land Use Volume 4 Agriculture, Forestry and Other Land Use. <http://www.ipccnggip.iges.or.jp/public/2006gl/vol4.html>.

(၁၆၆) ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ် (Joint Implementation Mechanism - JI)

ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချရေးဆိုင်ရာ စီမံကိန်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံ (Annex I countries) မှ အခြား ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသို့ စီမံကိန်း လုပ်ငန်းများလည်ပတ်ရန် (သို့) ရန်ပုံငွေထည့်ဝင်ရန်ခွင့်ပြုခြင်းဖြင့် ကျိုတိုသဘောတူညီချက်အရ ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံ အချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့သည့်နိုင်ငံသည် ကျိုတိုသဘော တူညီချက်အောက်တွင် သတ်မှတ်ထားသည့် လျှော့ချထုတ်လွှတ်မှုပမာဏနှင့် ကိုက်ညီရေး အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ကာဗွန် ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချခြင်းများကို အသုံးပြုနိုင်သည်။

A facility created under the Kyoto Protocol, which allows an Annex I party to fund and/or run a project to reduce emissions in another Annex I party. The funding country can then apply the emissions reductions generated to help it to meet its own emissions target under the Kyoto Protocol (as opposed to projects located in non-Annex I countries as in the CDM).

(၁၆၇) အခြေခံကျသော သစ်ပင်မျိုးစိတ်များ (Keystone Tree Species)

အခြားသော အစားအစာအရင်းအမြစ်များ လျော့ပါးသည့်အချိန်တွင် ပန်းပွင့်ခြင်းနှင့် အသီးသီးခြင်းများကြောင့် တိရိစ္ဆာန်များအတွက် အစားအစာအထောက်အပံ့ဖြစ်စေရေး အဓိကကျသော သစ်ပင်မျိုးစိတ်များကို ဆိုလိုသည်။

The term used to describe tree species vital to the support of animal populations, usually by flowering or fruiting at times when other food resources are in short supply.

(၁၆၈) ကျိုတိုသဘောတူညီချက် (Kyoto Protocol)

ကျိုတိုသဘောတူညီချက်သည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း ထိန်းချုပ်ရေး ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်ကို ထပ်မံအားဖြည့်ပေးသည့် သဘောတူညီချက်ဖြစ်ပြီး ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ဂျပန်နိုင်ငံ၊ ကျိုတိုမြို့တွင် ကျင်းပသည့် ကုလသမဂ္ဂ သဘောတူညီချက် အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ တတိယအကြိမ်မြောက်ညီလာခံ၌ သဘောတူ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများ (Annex-B countries) အတွက် မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖော်ပြထားပြီး မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ လျော့ချမှုကို အဆင်ပြေစေရန် ဈေးကွက် အခြေခံ လုပ်ငန်းစဉ် (၃) မျိုးဖြစ်သည့် ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းလုပ်ငန်း (JI)၊ ပတ်ဝန်းကျင်အား ထိခိုက်ပျက်စီးမှုမရှိသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းစဉ် (CDM) နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ GHG အရောင်းအဝယ် လုပ်ငန်းများ (Emission Trading) ကို သတ်မှတ်ပေးထားသည်။ အဆိုပါသဘောတူညီချက်သည် ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင်မှ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအား တရားဝင် စတင်ခဲ့ကြသည်။

A subsidiary agreement to the UN Framework Convention on Climate Change that was signed at COP-3 to the UNFCCC in Kyoto, Japan, December 1997. It specifies emission obligations for the Annex-B countries and defines the three so-called Kyoto mechanisms (or “flexible mechanisms”) JI, CDM and emissions trading. It entered into force in 2005.

(၁၆၉) မြေယာငှားရမ်းခြင်း (Land rent)

မြေကွက်တစ်ကွက်ချင်းစီမှရရှိသည့် စုစုပေါင်းအသားတင်အကျိုးအမြတ်များ (သို့မဟုတ်) အခွန်ငွေများကို ဆိုလိုသည့် စီးပွားရေးဝေါဟာရ တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

An economic term defined as the total net revenue or benefits received from a parcel of land.

(၁၇၀) မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့် (Land Tenure)

လူတစ်ဦးချင်းစီ (သို့မဟုတ်) အစုအဖွဲ့များမှ ဥပဒေအရသော်လည်းကောင်း၊ ဓလေ့ ထုံးတမ်း အစဉ်အလာအရသော်လည်းကောင်း မြေယာအသုံးပြုခွင့် (သို့မဟုတ်) ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ဆိုလိုသည်။

The relationship, whether legally or customarily defined, through which people, as individuals or groups, own or hold rights to use land.

(၁၇၁) ယိုစိမ့်မှု (Leakage)

သတ်မှတ်နေရာတစ်ခုတွင် မှန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ချရန်အတွက် အခြားနေရာ တစ်နေရာ (သို့မဟုတ်) ကာဗွန်အစုအဝေး၊ ကာဗွန်သိုလှောင်ကန်တွင် မှန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု တိုးပွားလာစေသည့် ဖြစ်စဉ်ကို ခေါ်ဆိုသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သစ်တော VCM စီမံကိန်းတစ်ခုသည် ကောက်ပဲသီးနှံစိုက်ပျိုးသော မြေနေရာတွင် သစ်တောသစ်ပင်စိုက်ပျိုးနိုင်ပြီး ၎င်းတို့၏မြေနေရာတွင် စိုက်ပျိုးသောကြောင့် လယ်သမားများသည်လည်း သဘာဝတောများတွင် ခုတ်တွင်ရှင်းလင်းကာ ၎င်းတို့၏ ပျက်ဆီးဆုံးရှုံးမှုများကို အစားထိုးစိုက်ပျိုးကြပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းစီမံကိန်းများ ဆောင်ရွက်ပါက မှန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုကို ကာဗွန်ငွေ့ကြေးအဖြစ် ပြောင်းလဲတွက်ချက်သည့် အခါ အထက်ပါယိုစိမ့်မှုမျိုးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်ဖြစ်သည်။

The unexpected loss of anticipated carbon benefits due to the displacement of activities in the project area to areas outside the project, resulting in carbon emissions. Leakage can negate some or all of the carbon benefits generated by a project. Although not often acknowledged, leakage can also be positive, if best practices are adopted outside of the project area and gain widespread use.e.g. the displacement of logging due to forest conservation activities.

(၁၇၂) မြေယာအသုံးပြုမှု၊ မြေယာအသုံးပြုမှုပုံစံပြောင်းလဲခြင်းနှင့် သစ်တောလုပ်ငန်း (Land Use, land Use Change and Forestry - LULUCF)

မှန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုနှင့် ထုတ်လွှတ်မှုဖယ်ရှားခြင်း (၂) မျိုးစလုံးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်လုပ်ငန်းများကို သတ်မှတ်ပေးသည့် ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်သည်။ အခြားသော အဓိက ကျသည့် ကဏ္ဍများမှာ စွမ်းအင်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ထုတ်လွှတ်မှုများ (ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့်သုံးစွဲခြင်း)၊ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများနှင့် စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများနှင့် ဆက်နွယ်သည့်လုပ်ငန်းများပါဝင်သည်။

This is an identified category of activities that can contribute to both greenhouse gas emissions and emissions removals. The other main categories are energy-related emissions (both production and consumption), agriculture and waste-related activities.

(၁၇၃) တာဝန်ယူမှု (Liability)

အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရသည့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချခြင်းလုပ်ငန်းများ တည်မြဲစေရန်မှာ REDD အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် စီမံကိန်း (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံများ၏ တာဝန် ဝတ္တရားများဖြစ်သည်။ REDD လုပ်ငန်းများ တည်မြဲစေခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အဓိကသုံးစွဲသည့် ဝေါဟာရတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

It is the obligation of the REDD implementing project or country to ensure that the emission reductions that have been credited are permanent. This terms is mainly used in relation to the permanence of REDD (Mainly used in relation to the permanence of REDD).

(၁၇၄) လိုက်ဒါ (Lidar)

အမြင့်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို စုဆောင်းရန် လေဆာဖြင့် ပုံရိပ်ဖော်သည့် အဝေးမှအာရုံခံသည့် နည်းပညာတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။

Lidar (Light Detecting and Ranging) is a remote sensing technology that uses laser scanning to collect height or elevation data.

(၁၇၅) လစ်ဂနင် (Lignin)

အပင်များနှင့် ရေညှိပင်များရှိ ဒုတိယဆဲခံရုံ၏အတွင်းပိုင်းနှင့် သစ်သားများတွင် အများဆုံး တွေ့ရသော ရှုပ်ထွေးသည့် ဓာတုဒြပ်ပေါင်း တစ်ခုဖြစ်သည်။

A complex chemical compound most commonly found in wood, and an integral part of the secondary cell walls of plants and some algae.

(၁၇၆) ချိတ်ဆက်ခြင် (Linkage)

ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုခွင့်ပြုချက်များ၊ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်ခွင့်ရရှိရန် ရယူထားသည့် ခွင့်ပြုချက် (သို့မဟုတ်) ၎င်းတို့အကြားနှင့်၊ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်နိုင်မှုကန့်သတ်ချက်နှင့် ကာဗွန် ကုန်သွယ်မှုနှင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချခြင်းဆိုင်ရာ ရရှိထားသည့် ခွင့်ပြုချက်အကြား ပြောင်းလဲနိုင်ရန် ထောက်ပံ့ပေးခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

Provision for interchangeability of permits, credits, or both between and among cap-and-trade and emission- reduction- credit systems.

(၁၇၇) ဇီဝဒြပ်ထုအပိုင်းအစများ (Litter)

အပေါ်ယံမြေလွှာရှိ မြေဆွေးလွှာများနှင့် မြေမျက်နှာပြင်ပေါ်ရှိ သေကြေပျက်စီးနေသော ဇီဝဒြပ်ထုများ၊ သစ်ရွက်နှင့်သစ်ပင်အစိတ် အပိုင်းများပါဝင်သည့် သစ်တော ကာဗွန်သိုလှောင်ထားရှိသည့် နေရာကိုဆိုလိုသည်။

Forest carbon pool that includes the detritus, leaves, small dead biomass lying on the ground, and humus layers of the soil surface.

(၁၇၈) အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်း (Livelihood)

အသက်ရှင်နေထိုင်မှုအတွက် ဆောင်ရွက်ရသည့် လုပ်ငန်းတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ အသက်ရှင်နေထိုင်မှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို ပြည့်စုံစေသည့် လူတို့၏ စွမ်းဆောင်ရည်များ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ ဝင်ငွေနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများပါဝင်သည်။

A means of making a living. It encompasses people’s capabilities, assets, income and activities required to secure the necessities of life.

(၁၇၉) ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေများ (Local Laws)

ဒေသဆိုင်ရာဥပဒေများတွင် နိုင်ငံအဆင့်တရားစီရင်ခွင့်ဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာ ထက်နိမ့်ပါးပြီး အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများမှ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားခွင့်ရှိသည့် ဥပဒေဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များ (ဌာနဆိုင်ရာ၊ မြူနီစီပယ်နှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် စံသတ်မှတ်ချက်များ) ပါဝင်သည်။

Local laws include all legal norms given by organisms of government whose jurisdiction is less than the national level, such as departmental, municipal and customary norms.

(၁၈၀) ဈေးကွက်လစ်ဟာမှု (Market Leakage)

စီမံကိန်းတစ်ခုမှ သွင်းအားစုနှင့် ရလဒ်မျှခြေအားပြောင်းလဲစေခြင်းဖြင့် အခြား တစ်ဘက်တွင် ဈေးကွက်သစ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် တိုးပွားလာသည့် မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုကို ဆိုလိုသည်။ ဥပမာ- သစ်တောများ ထိန်းသိမ်းရေး စီမံကိန်းကြီးတစ်ခုမှ ဒေသ သစ်ထောက်ပံ့မှုကို လျှော့ချလိုက်၍ သစ်လိုအပ်ချက် မပြည့်မီသောအခါ သစ်ဈေးနှုန်းများနှင့် သစ်တောများအပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှုများ မြင့်တက်လာသည်။

An increase in GHG emissions when a project changes the supply and demand equilibrium, causing other market actors to shift their activities. For example, if a

large forest conservation project reduces the local timber supply so that demand is unmet, this may increase prices and pressures on forests elsewhere. See “Leakage”.

(၁၈၁) မာရကာက်ရှ် သဘောတူညီချက် (Marrakesh Accords)

၂၀၀၁ခုနှစ်တွင် ကျင်းပခဲ့သည့် သတ္တမအကြိမ်မြောက် အဖွဲ့ဝင်များညီလာခံမှ ကျိုတိုသဘောတူညီချက်အတွက် ပိုမိုအသေးစိတ်သော ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ချမှတ်သည့် သဘောတူညီမှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ အဆိုပါ သဘောတူညီချက်တွင် မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေးစနစ်၊ CDM လုပ်ငန်းများအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် ကြီးကြပ်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေသည့် ကြိုးပမ်းမှုများကို ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ရန် လုပ်ငန်း ရန်ပုံငွေ (၃) မျိုး တည်ထောင်ခြင်းနှင့် လည်ပတ်ခြင်းတို့ပါဝင်သည်။

Agreements reached at COP-7 in 2001 that set rules for implementing the more detailed provisions of the Kyoto Protocol. Among other things, the accords include rules for establishing a greenhouse gas emissions trading system; implementing and monitoring the CDM; and setting up and operating three funds to support efforts to adapt to climate change.

(၁၈၂) အန္တိမသစ်တော (Mature (Climax) Forest)

အန္တိမသစ်တောဆိုသည်မှာ မြေဆီလွှာနှင့် ရာသီဥတုအခြေအနေအပေါ် အခြေခံသော တောဖွဲ့စည်းပုံနှင့် မျိုးစိတ်ပါဝင်မှုများအရ ဖွံ့ဖြိုးမှု အမြင့်ဆုံးအဆင့်သို့ ရောက်ရှိနေသော အနှောင့်အယှက်ကင်းပြီး တည်ငြိမ်နေသည့် တောဖြစ်သည်။

A Mature or climax forest is an undisturbed, stable, forest that reaches maximum development in terms of structure and species composition, determined by soil and climatic conditions.

(၁၈၃) အန္တိမမျိုးစိတ်များ (Mature (Climax) Tree Species)

အရိပ်ဒဏ်ခံနိုင်သော အပင်ပေါက်များနှင့်အတူ အန္တိမတောများအတွင်း ပေါက်ရောက်လျက် ရှိသော မျိုးစိတ်များကို ဆိုလိုသည်။

Mature or Climax Tree Species are tree species that comprise a mature (climax) forest, with shade tolerant seedlings.

(၁၈၄) ကာဗွန်တိုင်းတာခြင်း၊ အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်း (Measurement, reporting

and verification - MRV)

ခန့်မှန်းကာဗွန်သိုလှောင်မှုပမာဏတိုးပွားလာခြင်း (သို့မဟုတ်) ကာဗွန်ထုတ်လုပ်မှုပမာဏ လျှော့ချခြင်းများ၊ သတ်မှတ်ထားသော ရည်ညွှန်း ပမာဏနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မသေချာမှုများအတွက် လိုအပ်သောတွက်ချက်မှုများ ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံအဆင့် (သို့မဟုတ်) တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ကိန်းဂဏန်းနှင့် သတင်းအချက်အလက်များအား စုဆောင်းခြင်း၊ အစီရင်ခံခြင်းကိုဆိုလိုသည်။

The collection of data and information at a national (or sub-national) level, and performance of the necessary calculations for estimating emission reductions or enhancement of carbon stocks and associated uncertainties against a reference level.

(၁၈၅) ဆောင်ရွက်သည့်နည်းလမ်း(သို့) နည်းပညာ (Methodology)

စီမံကိန်းအမျိုးအစားနှင့် အခြေအနေပေါ်မူတည်၍ သတ်မှတ်ထားသော စံနှုန်းများနှင့်အညီ ရေးဆွဲထားသော စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် စီမံကိန်းဆိုင်ရာ အခြေခံအချက် အလက်များ၊ မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့အရင်းအမြစ်များနှင့် သိုလှောင်ရုံကြီးများ၊ သီးခြား ထပ်ဆောင်း စစ်ဆေးမှုများ ဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်း အသေးစိတ်ကို ဆိုလိုသည်။

A detailed approach to determining a project baseline, greenhouse gas sources and sinks, specific additionality tests and planned monitoring processes under a standard, specific to the particular project type and circumstance.

(၁၈၆) လျှော့ပါးသက်သာစေခြင်း (Mitigation)

လူတို့၏အပြုအမူများကြောင့် လေထုအတွင်းသို့ ရောက်ရှိသွားသော မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ ပမာဏအားလျှော့ချရန် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် မည်သည့်နည်းလမ်းကိုမဆို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ သစ်တောများအား တိုးမြှင့်ပြန်လည်တည်ထောင်ခြင်းနှင့် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် မြေများကို အပြောင်ရှင်းခြင်းအား လျှော့ချခြင်းကဲ့သို့သော မြေယာအသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းများကို ပြောင်းလဲ ခြင်းနှင့် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများအား အသုံးပြုမှုလျှော့ချခြင်းများပါဝင်သည်။

The term used to describe any action seeking to reduce the amount of greenhouse gases released into the atmosphere by human-related activities. Such actions might include reducing our use of fossil fuels and changing the way we use land - such as by reducing our rate of land clearing and deforestation, and increasing our rate of reforestation.

(၁၈၇) စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း (Monitoring)

စီမံကိန်းဧရိယာအတွင်းရှိ မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့အရင်းအမြစ်များ (သို့မဟုတ်) သိုလှောင်ရုံများမှ လူသားတို့၏ အပြုအမူများကြောင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်ခြင်းအား တိုင်းတာခြင်းနှင့် စီမံကိန်းဆိုင်ရာ

အခြေခံအကြောင်းအရာများအား သတ်မှတ်နိုင်ရန် လိုအပ်သည့် သက်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များအား စုဆောင်းခြင်းနှင့် သိမ်းဆည်းထားရှိခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

The collection and archiving of all relevant data necessary for determining the baseline and project-based measuring of anthropogenic emissions by sources (or sinks) of greenhouse gases (GHG) within the project boundary (and leakage of emissions).

(၁၈၈) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အစည်းအဝေး (Meeting of the Parties - MOP)

UNFCCC အဖွဲ့ဝင်များညီလာခံနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နှစ်စဉ်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ ဆောင်ရွက်ရရန် ကျိုတိုသဘောတူညီချက်ဆိုင်ရာ အမြင့်ဆုံး တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲဖြစ် သည်။

The supreme body of the Kyoto Protocol that meets annually for negotiations, in conjunction with the UNFCCC COP.

(၁၈၉) နေရာကွက်ကြား သစ်တောပြုန်းတီးခြင်း (Mosaic Deforestation)

ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရန်လိုအပ်သည့် သစ်တောမြေနေရာများအပါအဝင် ဒေသ တစ်ခုအတွင်းရှိ သစ်တောများသည် သွားလာရေးလွယ်ကူပြီး သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် တောအတန်းအစား ကျဆင်းခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့်သူများ (agents) ရှိခြင်း၊ ဒေသအတွင်း လူဦးရေ တိုးပွားမှုနှင့် အတူ သစ်တောများအတွင်း နေရာကွက်ကြား အပြောင်ရှင်း မြေအသုံးချမှုဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် နေရာကွက်ကြားဖြစ်ပေါ်နေသည့် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

Mosaic deforestation occurs where population pressure and local land use practices produce a patchwork of cleared lands, where forests are accessible and where the agents of deforestation and degradation typically are present within the region containing the area to be protected.

(၁၉၀) သစ်တောမြေယာရှုခင်း (Mosaic)

ဒေသတစ်ခု (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံအတွင်း လူဦးရေနှင့်ဆက်နွယ်လျက်ရှိသော စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းများနှင့် အဆောက်အဦများ ပြန့်ကျဲစွာတည်ရှိပြီး သွားရောက်ရန်လွယ်ကူသော သစ်တောများ ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် သစ်တောမြေယာရှုခင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

A regional forest landscape configuration where human populations and associated agricultural activities and infrastructure (roads, towns, etc.) are spread out across the landscape and most areas of forest within such a configured region or country are accessible.

(၁၉၁) သဘာဝတောများ (Native or Natural Forests)

သစ်တောပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ပြန်လည်စိုက်ပျိုးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များအရ သစ်စေ့ စိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် အပင်စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့်တည် ထောင်ထားခြင်းမဟုတ်သည့် ဒေသရင်းမျိုးစိတ်များ ပေါက်ရောက်လျက်ရှိသည့် တောကိုဆိုလိုသည်။

A forest composed of indigenous trees not established by planting or/and seeding in the process of afforestation or reforestation.

(၁၉၂) ဓမ္မတာမျိုးဆက်ခြင်း (Natural Regeneration)

သစ်တောများပျက်စီးပြီးနောက် လူတို့၏လုပ်ဆောင်မှုများမပါဘဲ ပြန်လည်၍ ကောင်းမွန် လာခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ဂေဟစနစ်ကောင်းမွန်လာခြင်း၊ သစ်ပင်မျိုးစိတ်များ ပေါများကြွယ်ဝလာ ခြင်း၊ တောဖွဲ့စည်းပုံရုပ်ထွေးခြင်း၊ တောရိုင်းတိရိစ္ဆာန်များ နေထိုင်ရန်ကောင်းမွန်လာခြင်းအစရှိသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိစေသည်။

The recovery of a forest following disturbance, in the absence of human intervention. Resulting in increasing ecosystem functionality, vegetation species diversity and structural complexity, habitat availability etc.

(၁၉၃) သဘာဝအလျောက်ဖြစ်ပေါ်လာသောမျိုးစိတ်များ (Naturalised Species)

လူတို့၏ တိုက်ရိုက်ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုမပါဘဲ မျိုးဆက်တစ်ဆက်ထက်ပို၍ တည်တံ့နိုင်ပြီး တစ်သမတ်တည်း ပေါက်ရောက်ရှင်သန်နိုင်သော ဒေသရင်းမဟုတ်သော မျိုးစိတ်များကိုဆိုလိုသည်။

A non-native species that reproduces consistently and sustains populations over more than one life cycle without direct intervention by humans.

(၁၉၄) အခြေပြုချိတ်ဆက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ် (Nested approach)

နိုင်ငံအဆင့်နှင့် စီမံကိန်းအဆင့် REDD+လုပ်ငန်းစဉ် (၂) မျိုးစလုံးအား ပေါင်းစပ်ချိတ်ဆက် ထားသောလုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ လုပ်ငန်းစဉ်အောက်တွင် နိုင်ငံများမှ အောက်ပါအချက် (၂) ချက်အား လိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်သည်-

- (၁) အခြေပြုချိတ် ဆက်ထားသော လုပ်ငန်းစဉ်များသည် စီမံကိန်းအဆင့်လုပ်ငန်းစဉ်များအား နိုင်ငံအဆင့် လုပ်ငန်းစဉ်များအဖြစ် တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။
- (၂) စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သည့်နိုင်ငံများသည် နိုင်ငံအဆင့်နှင့် စီမံကိန်းအဆင့် (၂) မျိုးစလုံးတွင် နိုင်ငံတကာ ချေးငွေများလက်ခံရယူခြင်းနှင့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများအား အကောင်အထည် ဖော်ခြင်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။

A hybrid approach to REDD accounting that includes elements of both sub national and national approaches to REDD. Under this approach countries can adopt two unique features: Firstly, the capacity to scale up from a sub national to a national approach over time. Secondly, countries have the option to account for and receive international credits at sub national and national levels simultaneously.

(၁၉၅) အခြေပြုချိတ်ဆက်ထားသော သဘောတူညီမှု (Nesting Agreement)

ဆောင်ရွက်သည့်လုပ်ငန်းများ ဆီလျော်မှုရှိစေရန်နှင့် နှစ်ကြိမ်ရေတွက်ခြင်းများ မဖြစ်ပေါ်စေရန် (သို့မဟုတ်) အကျိုးသက်ရောက်မှုများ၊ အကျိုးကျေးဇူးများကို သေချာစေရန် စီမံကိန်းအဆင့်အမျိုးမျိုးတွင် တူညီသောဝန်ဆောင်မှုများ (သို့မဟုတ်) သက်ရောက်မှုများအတွက် ငွေပေးချေမှုများ (သို့မဟုတ်) စီမံကိန်းဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်း၊ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းများပါဝင်သည့် ၂ ခု (သို့မဟုတ်) ၂ ခုထက်ပိုသော စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများအကြား သဘောတူညီမှုတစ်ခုဖြစ်သည်။

An agreement between two or more projects or initiatives involving the accounting for, management of, or payment for the same services or impacts at different levels, to ensure the initiatives are compatible and do not double-count or claim impacts or benefits.

(၁၉၆) မူလအသားတင်ကာဗွန်စုဖွဲ့မှုပမာဏ (Net primary productivity - NPP)

မူလအသားတင်ထုတ်လွှတ်မှုပမာဏဆိုသည်မှာ ဂေဟစနစ်တစ်ခုအတွင်း ထိန်းသိမ်းထားသော ကာဗွန်ပမာဏ (တိုးပွားလာသော ဇီဝဒြပ်ထုပမာဏ) ကိုဆိုလိုသည် - အလင်းမီအစာစုဖွဲ့ခြင်းမှ ရရှိသည့် ကာဗွန်ပမာဏနှင့် စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်ခြင်းအတွက် အသုံးပြုလိုက်ရသော ကာဗွန်ပမာဏတို့၏ ခြားနားခြင်းနှင့် ညီမျှသည်။

The amount of carbon retained in an ecosystem (increase in biomass); it is equal to the difference between the amount of carbon produced through photosynthesis (GPP) and the amount of energy that is used for respiration (R).

(၁၉၇) သစ်မဟုတ်သောသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ Non Timber Forest Products (NTFP's)

သစ်တောအတွင်းမှရရှိသည့် သစ်မှလွဲ၍ ကျန်ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကိုဆိုလိုသည်။ သစ်သီးများ၊ အစေ့များ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ၊ ငါးမျှားခြင်း ကဲ့သို့သော ဝန်ဆောင်မှုများ ၊ ဆေးဖက်ဝင်အပင်များ၊ သစ်စေးများ၊ အဆီများ၊ အုန်း၊ ထန်းမျိုးနွယ်ဝင် အပင်များ၊ မြက်မျိုး

ရင်းဝင်အပင်များ၊ ဝါး၊ ကြိမ်ကဲ့သို့သော အမျှင်များနှင့် အခေါက်များ ပါဝင်သည်။

Any product or service other than timber that is produced in forests. They include fruits and nuts, vegetables, fish and game, medicinal plants, resins, essences and a range of barks and fibers such as bamboo, rattans, and a host of other palms and grasses.

(၁၉၈) အုပ်စု (၁) အဖွဲ့ဝင်မဟုတ်သည့် နိုင်ငံများ (Non-Annex I Parties/Countries or Non-Annex B countries)

ကျိုတိုသဘောတူညီချက်၏ အုပ်စု (၁) အဖွဲ့ဝင်များတွင်ပါဝင်ခြင်းမရှိဘဲ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း ထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်ကို လက်ခံသဘောတူညီထားသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအများစုပါဝင်သည့် အဖွဲ့ဖြစ်သည်။

Parties, mostly developing nations, that have ratified or acceded to the United Nations Framework Convention on Climate Change and are not included in Annex I of the Kyoto Protocol.

(၁၉၉) ဒေသရင်းမဟုတ်သော မျိုးစိတ်များ (Non-native species)

တမင်တကာသော်လည်းကောင်း၊ မတော်တဆသော်လည်းကောင်း ပေါက်ရောက်နေကျနေရာ ပြင်ပတွင် တွေ့ရသောမျိုးစိတ်များကို ဆိုလိုပါသည်။

Species occurring outside their natural range, whether accidentally or intentionally introduced.

(၂၀၀) ယာယီအခက်အခဲများအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း (Non-permanence Risk Analysis)

မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်ရောင်းဝယ်သည့် ကာဗွန်စံနှုန်းများအား တရားဝင် အသိအမှတ်ပြု ပေးသောအဖွဲ့ဖြင့် စီမံကိန်းဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်/အခက်အခဲများအား အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ပြီးသည့်နောက် လွတ်လပ်စွာအတည်ပြုသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အကဲဖြတ်ခြင်းအပေါ်မူတည်၍ အတည်ပြုသူ/ စစ်ဆေးသူသည် စီမံကိန်းအခက်အခဲများအား နှုန်းသတ်မှတ်ပြီး AFOLU စာရင်းထဲသို့ လွှဲပြောင်းပေးရမည့် စီမံကိန်းဆိုင်ရာ ကာဗွန်ခရက်ဒစ်ရာခိုင်နှုန်းကို ဆုံးဖြတ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။

The process by which a project risk assessment is conducted, and subsequently validated independently by a VCS accredited entity. Based on this assessment, the validator /verifier assigns a project risk rating and determines the percentage of the

project's carbon credits to be transferred into the AFOLU Pooled Buffer Account.

(၂၀၁) REDD+ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းအား ကွန်ပျူတာစနစ်ဖြင့်တွက်ချက်ခြင်း Open Source Impacts of REDD Incentives Spreadsheet (OSIRIS v3.0)

သစ်တောများအတွင်း ကာဗွန်သိုလျှောင်မှုနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး တွက်ချက်ရန်အတွက် ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် သုတေသနပညာရှင်များ စုပေါင်းတည်ဆောက်ထားသည့် မိုဒယ်လ်ဖြစ်ပြီး သတ်မှတ် ထားသည့် မတူညီသော အဆင့်အမျိုးမျိုးတွင် REDD+ စီမံကိန်းမှ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချခြင်း အတွက် ရရှိလာမည့် ဈေးနှုန်းများနှင့် အနာဂတ်တွင် သိုလျှောင်နိုင်မည့် ကာဗွန်ပမာဏများကို နှိုင်းယှဉ်ရန်အတွက် အသုံးပြုသော ကွန်ပျူတာစနစ်ဖြင့် တွက်ချက်သည့် သစ်တောကာဗွန်ပုံစံကို ဆိုလိုသည်။

A forest carbon model (partial equilibrium economic model) produced by a consortium of researchers released in July 2009 designed to compare future volumes and prices of emission reductions from REDD under different reference levels.

(၂၀၂) တောင်ပြန်မိုး (Orographic precipitation)

ရေခိုရေငွေ့များပါဝင်သည့် လေထုတစ်ခု တောင်တန်းများအပေါ်သို့ ပင့်တင်ရွေ့လျားခြင်း ခံရရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် မိုးရေ၊ နှင်း (သို့) အခြားသော မိုးရွာကျခြင်းများကို ဆိုလိုသည်။

Rain, snow, or other precipitation produced when moist air is lifted as it moves over a mountain range.

(၂၀၃) အခြားသော အကျိုးဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ (Other stakeholders)

စီမံကိန်းဧရိယာအတွင်း (သို့မဟုတ်) အနီးတွင် နေထိုင်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ အားဖြင့် သက်ရောက်မှုအလားအလာရှိသော လူအုပ်စု အဖွဲ့အစည်းများကို ဆိုလိုသည်။

The main groups potentially affected by the project activities that are not living on or adjacent to the project site.

(၂၀၄) ရန်ပုံငွေများ ထောက်ပံ့ပေးခြင်း (Outgoing funding (unspecified or multiple recipients))

ရန်ပုံငွေများ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ REDD+ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများအတွက် ထောက်ပံ့ပေးလျက်ရှိသော နိုင်ငံများ (သို့မဟုတ်) အဖွဲ့အစည်းများမှ တင်ပြသည့် အစီရင်ခံစာများကို ဆိုလိုသည်။ ရန်ပုံငွေလက်ခံရရှိသည့် နိုင်ငံ (သို့မဟုတ်) အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုချင်းအတွက် အသေးစိတ်ဖော်ပြခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ ရန်ပုံငွေလက်ခံရရှိသူများအတွက် ဖော်ပြခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။

Reports from funder countries and institutions on funding which is allocated

for REDD+ activities, but for which there are no details available regarding a recipient (i.e. country or institution), or there are multiple recipients.

(၂၀၅) မူဝါဒများနှင့် နည်းလမ်းများ (Policies and Measures - PAMs)

REDD+ စီမံကိန်းများဆိုင်ရာ ကာဗွန်ထုတ်လုပ်မှုလျှော့ချခြင်း (သို့မဟုတ်) လျှော့ချသည့် လုပ်ငန်းများအားတိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်းများ ပြုလုပ်လျက်ရှိသောနိုင်ငံများတွင် နိုင်ငံအဆင့် မူဝါဒ များနှင့် နည်းလမ်းများအား ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြစ်သည်။

In REDD+, PAMs are nationally enacted policies and actions that countries undertake to reduce emissions or increase removals.

(၂၀၆) ခွဲခြားစိတ်ပိုင်းခြင်း (Parcelization)

ပိုင်ရှင်တစ်ဦးတစ်ယောက်မှ ၎င်းပိုင်ဆိုင်သည့်မြေဧရိယာကို ပြန်လည်ရောင်းချရန်အတွက် မြေကွက်ငယ်များအဖြစ်စိတ်ပိုင်းခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

The breaking up of a land area under single ownership into multiple smaller parcels, usually for resale.

(၂၀၇) စားကျက်မြေ (Pasture)

တိရစ္ဆာန်အစာနှင့် တိရစ္ဆာန်များစားကျက်ချခြင်းများပါဝင်သည့် စိုက်ပျိုးရေးစနစ်များဖြစ် သည်။

Agricultural systems containing forage crops and used for grazing animals.

(၂၀၈) ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် အခကြေးငွေပေးဆောင်ခြင်း (Payments for environmental (ecosystem) services (PES))

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှု (သို့မဟုတ်) ထိုဝန်ဆောင်မှုအား သေချာစေသည့် မြေအသုံး ချမှုတစ်ခုမှ ဝယ်ယူရာတွင် ဝယ်သူတစ်ဦး (အနည်းဆုံး) မှ ရောင်းသူတစ်ဦး (အနည်းဆုံး) ထံသို့ မိမိ သဘောအလျောက် ငွေပေးချေမှုဖြစ်ပြီး အပြန်အလှန်အားဖြင့် ရောင်းသူမှလည်း ပတ်ဝန်းကျင် ဝန်ဆောင်မှုအား သေချာစေရမည်ဖြစ်ပါသည်။

The voluntary payment by a (minimum one) buyer to a (minimum one) provider to “buy” an environmental service (or a land use likely to secure that service), if, and only if the provider secures the environmental service.

(၂၀၉) သစ်ဆွေးမြေ (စိမ့်တောများ) Peatland (Peat Swamp Forests)

ရေဝပ်လျက်ရှိသော မြေဆီလွှာသည် သစ်ရွက်ခြောက်များနှင့် သစ်များအား ဆွေးမြေ့ခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးပြီး အချိန်ကာလကြာလာသည့်နှင့်အမျှ အက်ဆစ်ဓာတ်ပေါက်သော မြေဆွေးအလွှာများ

အဖြစ်သို့ ကူးပြောင်းသွားသည့် အပူပိုင်းစွတ်စိုတောများတွင်တွေ့ရသည့် မြေအမျိုးအစားတစ်ခု ဖြစ်သည်။

Tropical moist forests where waterlogged soils prevent dead leaves and wood from fully decomposing, which over time creates thick layers of acidic peat (organic matter).

(၂၁၀) ရည်မှန်းချက်ပြည့်မီခြင်း (Performance Target)

စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများမှ သတ်မှတ်ထားသည့် စံချိန်စံညွှန်းအားပြည့်မီခြင်း (သို့မဟုတ်) စီမံကိန်းရလဒ်များ (သို့မဟုတ်) လုပ်ငန်းများအား ပြည့်မီအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ငွေပေးချေမှုများ လျင်မြန်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း (သို့မဟုတ်) အခြားသောအကျိုးရလဒ် ရရှိခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေမည့် အခြေအနေ အဆင့်အတန်းတစ်ခုကို ဆိုလိုသည်။

The level that an indicator must reach, or an outcome or activity that must be completed by participants to trigger payment or other benefits being provided.

(၂၁၁) တည်မြဲမှု (Permanence)

တည်မြဲမှုဆိုသည်မှာ ကာဗွန်သိုလှောင်ကန်များ၊ ကာဗွန်အစုအဝေးများ၏ ရေရှည် တည်တံ့မှု နှင့် ၎င်းတို့ရှိ ကာဗွန်များ သက်တမ်းကြာရှည်စွာ တည်မြဲမှုကို ဆိုလိုသည်။ ကုန်းမြေကို အခြေပြုသော ကာဗွန်စီမံကိန်းတစ်ခုတွင် (၁) သဘာဝအနှောက်အယှက်များဖြစ်သည့် မီး၊ ရောဂါ၊ ပိုးမွှားနှင့် ပုံမှန် မဟုတ်သည့် ရာသီဥတုများကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ (၂) သစ်တောပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ရန် မရည်ရွယ်ပဲ သစ်တောမြေနေရာများတွင် အပြောင်ရှင်းလင်းခြင်းကဲ့သို့သော လူသားတို့၏ ပရောဂ မကင်းသည့် လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့်သော်လည်းကောင်း ၎င်းစီမံကိန်းမှာ အကျိုးအမြတ်ရနိုင်ခြေ နည်းပါးပါသည်။ သို့သော် သစ်တော VCM ကဲ့သို့စီမံကိန်းများမှာ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများ ထွက်ရှိ လာမှုကို ပြန်ဖြည့်မြဲစွမ်းအင်အဖြစ် အစားထိုးနိုင်ပြီး အမြဲတမ်းလျော့ချမှုများကို ဖြစ်စေသည်။

A key pre-requisite for the credibility of any carbon sequestration activity, particularly tree planting; that it have in place safeguards to cover the possibility that carbon removed from the atmosphere may be released in the future, for example, due to fire, disease or logging. In practice, ongoing verification of planted trees must take place where carbon offset credits have been generated for those carbon reductions.

(၂၁၂) ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် အခကြေးငွေပေးဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (PES Agreement)

စီမံကိန်းပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေးတာဝန်ခံနှင့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု (သို့မဟုတ်) လယ်ပိုင်ရှင်တို့ အကြား ရာသီဥတုနှင့် အခြားသော ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် ပေးချေမည့်ကိစ္စရပ်များနှင့် သတ်မှတ်ထားသော အချိန်ကာလအတွင်း အဖွဲ့ဝင်များ၏ ဆိုင်ရာ ဆိုင်ခွင့် နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည့် သဘောတူစာချုပ် ဖြစ်သည်။

A contract made between a project coordinator with a smallholder or community group, providing the basis for the transaction of climate and other ecosystem services, and specifying rights and responsibilities of the parties over a specified duration.

(၂၁၃) ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် အခကြေးငွေပေးဆောင်သည့်ကာလ (PES Period)

စီမံကိန်းတွင်ပါ ဝင်ဆောင်ရွက်သူများသည် ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ ငွေပေးချေမှု (သို့မဟုတ်) အခြားသော အကျိုးကျေးဇူးများအား လက်ခံရရှိပြီး သဘောတူညီထားသည့် ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် အခကြေးငွေပေးဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများ ရည်မှန်းချက်ပြည့်မီရေးအပေါ် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းခံရသည့် ကာလဖြစ်သည်။

The time period over which participants receive payments or other benefits and are monitored against performance targets under their PES agreements.

(၂၁၄) အလင်းဓိအစာစုဖွဲ့ခြင်း (Photosynthesis)

အလင်းဓိအစာစုဖွဲ့ခြင်းဆိုသည်မှာ အပင်များမှ ကာဗွန်ဟိုက်ဒြိုဂျင်တည်ဆောက်ရန် လေထဲမှ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်ကိုစုပ်ယူ၍ နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်အသုံးပြုပြီး အောက်ဆီဂျင်ကို ပြန်လည် ထုတ်ပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။

The process by which plants take carbon dioxide from the air to build carbohydrates, releasing oxygen in the process.

(၂၁၅) ကနဦးမျိုးစိတ်များ (Pioneer species)

ဘာမှမရှိသောမြေ/ ဖျက်ဆီးခံထားရသည့်မြေတွင် ကနဦးပေါက်ရောက်လာသော မျိုးစိတ်များ ဖြစ်ကြပြီး များသောအားဖြင့် ဂေဟစနစ် အခြေအနေတစ်ခုမှ အခြားတစ်ခုသို့ ဆင့်ကဲကူးပြောင်း သွားစေသည့် အခြေအနေမျိုးဖြစ်ပါသည်။ နဂိုမူလက ဘာမှ မရှိသောမြေသည် အာဟာရဓာတ် နည်းပါးပြီး အရည်အသွေးညံ့ဖျင်းသော မြေဆီလွှာများ ဖြစ်သောကြောင့် ကနဦးမျိုးစိတ်များသည် နိုက်ထရိုဂျင်ဖမ်းယူဘက်တီးရီးယားများ ပါဝင်သည့်အမြစ်အဖုများနှင့် ရှည်လျားသောအမြစ်များ ကဲ့သို့ အဆိုပါမြေဆီလွှာနှင့် လိုက်လျောညီထွေနိုင်ခြင်းရှိပြီး အလင်းရောင်ကောင်းစွာရရှိ၍ အလင်းပွင့် သော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ကောင်းစွာပေါက်ရောက်နိုင်စွမ်းရှိသော အပင်များ ဖြစ်ကြသည်။

Species which colonize previously bare or disturbed land, usually leading to ecological succession. Since uncolonized land may have thin, poor quality soils with few nutrients, pioneer species are often plants with adaptations such as long roots and root nodes containing nitrogen-fixing bacteria, and tend to grow well in open high-light environments.

(၂၁၆) ဗီဗိုအစီအစဉ် (Plan Vivo)

စီမံကိန်းတစ်ခု (သို့မဟုတ်) တစ်ခုထက်ပို၍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော အဖွဲ့အစည်း (သို့မဟုတ်) လယ်ပိုင်ရှင်မှ စာချုပ်ချုပ်ရန်ပြင်ဆင်ထားသည့် သီးသန့်မြေဧရိယာနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် မြေယာစီမံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်မှုအစီအစဉ်ဖြစ်သည်။

A land-management plan for a specified piece of land, drawn-up by a smallholder or community group, incorporating one or more of the project interventions.

(၂၁၇) ဗီဗိုအစီအစဉ်ဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် (Plan Vivo Certificate)

ဗီဗိုအစီအစဉ်စီမံကိန်းဖောင်ဒေးရှင်းမှ သီးသန့်ထောက်ပံ့သော ဗီဗိုစီမံကိန်းများမှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် ရာသီဥတုဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ကို ဆိုလိုသည်။ အဆိုပါ ဗီဗိုစီမံကိန်း အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်တစ်ခုချင်းစီသည် ကာဗွန်ဒိုင် အောက်ဆိုဒ်ထုတ်လွှတ်မှု ပမာဏ (၁) တန် အား လျှော့ချထုတ်လွှတ်ခြင်းအပြင် ၎င်းနှင့် ဆက်စပ်သည့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာနှင့် ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ်များအား ကိုယ်စားပြုသည်။

Climate service certificates generated by plan Vivo projects, independently issued by the Plan Vivo Foundation. Each Plan Vivo Certificate represents the reduction or avoidance of one tonne of carbon dioxide emissions equivalent, plus associated livelihood and ecosystem benefits.

(၂၁၈) အစီအစဉ်ရေးဆွဲထားရှိသည့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်ခြင်း (Planned adaptation)

အခြေအနေများပြောင်းလဲခြင်း (သို့မဟုတ်) ပြောင်းလဲရမည့်အခြေအနေများအား သိရှိခြင်းနှင့် လိုချင်သည့်အဆင့်အားရရှိရန် (သို့မဟုတ်) ထိန်းသိမ်းရန် ပြန်လည်လိုအပ်သည့် ဆောင်ရွက်မှုများအား သိရှိခြင်းအပေါ်အခြေခံ၍ သတ်မှတ်သော မူဝါဒဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်၏ အကျိုးရလဒ်ပင် ဖြစ် သည်။

Adaptation that is the result of a deliberate policy decision, based on an

awareness that conditions have changed or are about to change and that action is required to return to, maintain, or achieve a desired state.

(၂၁၉) အစီအစဉ်တကျ သစ်တောများခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်းအစီအစဉ် (Planned Deforestation)

အစီအစဉ်တကျ သစ်တောများခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်းအစီအစဉ်တွင် အမျိုးသားအဆင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးအစီအစဉ်များ၊ သစ်တောမြေမှ ပဲပိစပ်၊ ဆီအုန်းကဲ့သို့သော ကုန်ပစ္စည်းများ အား စီးပွားဖြစ်ထုတ်လုပ်ရန် စိုက်ပျိုးမြေအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲခြင်း၊ ကျေးလက်၊ မြို့ပြနှင့် အဆောက်အဦများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းပေါင်းများစွာပါဝင်သည်။ ၎င်းအစီအစဉ်များတွင် မြေပိုင်ရှင်များ (သို့မဟုတ်) အစုအဖွဲ့များမှ ၎င်းတို့တရားဝင်ပိုင်ဆိုင်သည့် သစ်တောများအား သီးနှံစိုက်ပျိုးရန် (သို့မဟုတ်) ဇီဝလောင်စာ စိုက်ခင်းများအဖြစ် ပြောင်းလဲရာတွင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်များလည်း ပါဝင်သည်။ သစ်တောများ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်းလုပ်ငန်းများကို မြေယာစီမံကိန်း (သို့မဟုတ်) မြေယာ စီမံခန့်ခွဲမှုအကြောင်းအရာများတွင် ရေးသားဖော်ပြထားပြီး မိမိသဘောအလျောက် ရောင်းဝယ်သည့် ကာဗွန်စံညွှန်းများအောက်တွင် အတည်ပြုပြီးဖြစ်သည်။

Planned deforestation can encompass a wide variety of activities such as: national resettlement programs, conversion of forestland to industrial-scale production of commodities such as soybeans, oil palm; urban, rural, and infrastructure development. This could include decisions by individual land owners or community groups, whose land is legally zoned for agriculture, to convert their forest(s) to crop production or biofuel plantations. These planned deforestation activities would be outlined in land planning or management documents, and could therefore be readily verified under the VCS. See unplanned Deforestation.

(၂၂၀) စီမံကိန်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အလားအလာရှိသည့်ဧရိယာ (Potential Project Area)

စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခြေအနေတွင်ရှိသော ဧရိယာများကို ဆိုလိုသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စီမံကိန်း၏တစ်စိတ် တစ်ဒေသဖြစ်သော ဗီဇိုအစီအစဉ် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် မြေနေရာဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ဧရိယာသည် သီးသန့်ရွေးချယ်ထားသည့် မြေဧရိယာဖြစ်ရန် မလိုအပ်ပေ။ တူညီသောအခြေအနေများရှိသည့် နေရာဒေသအသီးသီးမှ မြေဧရိယာခွဲများ (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ (သို့မဟုတ်) တိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုအတွင်းရှိ ကြီးမား ကျယ်ပြန့်သည့် မြေဧရိယာဖြစ်ရမည်။

Areas which fall under the applicability conditions under which project interventions can take place i.e. land which could be put under a plan vivo as part of the project. This need not be a specific area or boundary, and may be a very large

area across a country or region, or many separate areas in different locations where similar conditions apply.

(၂၂၁) ကြိုတင်ရေးဆွဲထားသည့် စည်းမျဉ်းများ (Precautionary principle)

ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (၁၉၉၂) ၏ ပဏာမစကားတွင် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်မှာ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ပျောက်ဆုံးခြင်း (သို့မဟုတ်) သိသာစွာလျော့နည်းလာခြင်းစသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သိပ္ပံနည်းကျ တိကျသေချာစွာ မသိရှိနိုင်ခြင်းကြောင့် အဆိုပါ ခြိမ်းခြောက်မှုများကို လျော့ချရန် (သို့မဟုတ်) ရှောင်ရှားရန် နည်းလမ်းများအား ရွေးဆိုခြင်းအား အကြောင်းပြချက်တစ်ခုအနေဖြင့် မသုံးသင့်ပါ။

Is defined in the Preamble to the Convention on Biological Diversity (1992): ‘[W]here there is a threat of significant reduction or loss of biological diversity, lack of full scientific certainty should not be used as a reason for postponing measures to avoid or minimize such a threat.’

(၂၂၂) မူလတော (Primary Forest)

See Mature (climax) forest.

(၂၂၃) ပြောင်းလဲခြင်းမရှိသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ (Principle of conservativeness)

ရာသီဥတုဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ်များအား ပိုမိုတွက်ချက်ခြင်းကိုလျော့ချရန် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ချခြင်း (သို့မဟုတ်) ဖယ်ရှားခြင်းများအား တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ လျော့တွက်ရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ MRV လုပ်ငန်းများဖြင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ဖယ်ရှားခြင်းများအား ပြည့်စုံစွာ၊ မှန်ကန်စွာနှင့် တိကျစွာတိုင်းတာခြင်း၊ အစီအစဉ်ပြခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်းများ မဆောင်ရွက်နိုင်သော အခါများတွင် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို အသုံးပြုမည်ဖြစ်သည်။

Justification for intentionally underestimating emissions reductions or removals increases to reduce the risk of overestimation of the climate benefit. The principle is applied when MRV cannot completely, accurately and precisely measure, report and verify emissions or removals.

(၂၂၄) စီမံကိန်း (Project)

တသမတ်တည်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော စီမံခန့်ခွဲခြင်းလုပ်ငန်းများ၊ နည်းပညာနှင့် လူမှုရေးလုပ်ငန်းများနှင့်အတူ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း ဆိုင်ရာဖွဲ့စည်းပုံတစ်ခု၏ အောက်တွင် စီမံကိန်း အကောင်

အထည်ဖော်သူများ၏ ထောက်ပံ့မှုဖြင့် အဖွဲ့အစည်းများမှ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများနှင့် ဆောင်ရွက်ရန်သတ်မှတ်ထားသည့် လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

A set of interventions and activities being undertaken by communities, supported by a project coordinator under a single governance structure, with consistently applied administrative, technical and social processes.

(၂၂၅) စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ခွင့်ပြုသည့်ကာလ (Project Crediting Period)

အသားတင် မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချခြင်း (သို့မဟုတ်) ဖယ်ရှားခြင်းများအား တိုင်းတာစစ်ဆေးခြင်းဆောင်ရွက်မည့် အချိန်ကာလဖြစ်ပြီး VCS တွင် စီမံကိန်း သက်တမ်းကာလဟု ခေါ်ဆိုသည်။

The period of time for which net GHG emissions reductions or removals will be verified, which under the VCS is equivalent to the project lifetime.

(၂၂၆) စီမံကိန်းမှ ရရှိသည့်အကျိုးအမြတ်သတ်မှတ်ခြင်း (Project Crediting)

စီမံကိန်းမှရရှိသည့်အကျိုးအမြတ် သတ်မှတ်ခြင်းတွင် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချခြင်းဆိုင်ရာ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အမှန်တကယ်လျော့ချနိုင်သည့် ကာဗွန်ပမာဏအပေါ် ငွေကြေးအားဖြင့်ပေးချေရန် ပမာဏတစ်ခု သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့်- CDM စီမံကိန်း Project crediting involves the issuing of credits to an emissions reduction project, e.g. a CDM project.

(၂၂၇) စီမံကိန်းဆိုင်ရာ ဖော်ပြချက်နှင့် စီမံကိန်းပုံစံများ (Project Description-PD and Project Design Document -PDD)

သစ်တော VCM စီမံကိန်းတစ်ခု မည်ကဲ့သို့ အလုပ်လုပ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသော စီမံကိန်းအဆိုပြုလွှာဖြစ်သည်။ ၎င်းစာတမ်းတွင် အများအားဖြင့် စီမံကိန်းအကြောင်း အခြေခံဖော်ပြချက်များ၊ ကြီးကြပ်ညွှန်ကြားသည့် နည်းစနစ်များ၊ ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချခြင်းများ ခန့်မှန်းခြင်း၊ ဖြစ်လာနိုင်သော လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များ ပါဝင်သည်။

The document(s) that describe the design of a project and the ways in which it meets each of the requirements of the CCB Standards.

(၂၂၈) စီမံကိန်း သဘောတရားမှတ်စု (Project Idea Note – PIN)

PIN ဆိုသည်မှာ စာတမ်းတိုတစ်ခုဖြစ်ပြီး ကာဗွန် credit များ ထုတ်လုပ်သည့် နည်းလမ်းများ

အပါအဝင် ကောင်းကျိုးများ၊ ဆိုးကျိုးများ၊ ရလဒ်များအပါအဝင် မျှော်လင့်ခန့်မှန်းထားချက်များအား စုစည်းရေးသားထားသော အယူအဆများပါဝင် သည်။

A short project description (about 6 pages) that provides basic information about the project such as type, size and location of the project; estimation of the anticipated total amount of Greenhouse Gas (GHG) reductions compared to the “business-as-usual” scenario, etc.

(၂၂၉) စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ခြင်း (Project Intervention)

သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းအား ရှောင်ကြဉ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) သစ်တောများပြန်လည် စိုက်ပျိုးခြင်း ကဲ့သို့သော ရာသီဥတုဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ်များ အားထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည့် စီမံကိန်း အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သော အတိအကျ သတ်မှတ်ထားသည့် မြေအသုံးချမှုစနစ်တစ်ခုကို ဆိုလိုသည်။

A specific land use system implemented as part of the project that is expected to provide climate benefits, such as reforestation, or avoided deforestation.

(၂၃၀) စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သည့်ဧရိယာ (Project Intervention Area)

အတိအကျသတ်မှတ်ထားသည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရသည့် ဗီဇိုအစီအစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိသော မြေဧရိယာကို ဆိုလိုသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အဆင့်အတန်း ကျဆင်းနေသောမြေနှင့် စိုက်ပျိုးမြေ (၁၀) ဟက်တာအတွင်း ဗီဇိုအစီအစဉ် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဗီဇိုအစီအစဉ်တွင် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာ၌ ဧရိယာ (၂) ဟက်တာကို ဒေသမျိုးရင်း အပင်များ စိုက်ပျိုးသွားမည်ဖြစ် သဖြင့် အဆိုပါဧရိယာ (၂) ဟက်တာသည် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သည့် ဧရိယာဖြစ်သည်။ ဗီဇိုအစီအစဉ်ဆောင်ရွက်သည့် ဧရိယာ (သို့မဟုတ်) စီမံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်သည့် ဧရိယာမှာ (၁၀) ဟက်တာဖြစ်သည်။

The area of land within a plan vivo or plan vivos where specified project interventions are carried out. For example, a plan vivo may be developed for a smallholding of 10 hectares within which there is cropland and degraded land. Within that plan vivo, 2 hectares will be planted with native trees under the project intervention. The project intervention area is therefore 2 hectares. The plan vivo area, or management area, is 10 hectares.

(၂၃၁) စီမံကိန်းကာလ (Project lifetime)

စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် အချိန်ကာလကို ဆိုလိုသည်။

The time period over which project activities will be implemented.

(၂၃၂) စီမံကိန်းအဆိုပြုသူများ (Project Proponents)

ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုနှင့် စုပ်ယူထိန်းသိမ်းမှုဟန်ချက်ညီသည့်စီမံကိန်းများအား ထောက်ခံခြင်း (သို့) အဆိုပြုခြင်း၊ စည်းရုံးခြင်းများ ပြုလုပ်သောသူများ (သို့) အဖွဲ့များ ကိုဆိုလိုသည်။ ၎င်းတို့သည် စီမံကိန်းရေးဆွဲသူများ၊ မြေအသုံးချမှုပုံစံ အသစ်ပြောင်းလဲသူများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ (သို့မဟုတ်) စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများအား ကိုယ်စားပြုဆောင်ရွက်သည့် အခြားသောအဖွဲ့များ ဖြစ်နိုင်သည်။

The entities or individuals organizing, proposing or advocating a particular carbon offset project. The project proponents could be the project designer(s), developer(s) and/or investor(s), or other parties working on behalf of the project.

(၂၃၃) စီမံကိန်းစတင်သည့်နေ့ (Project start date)

CCB စံချိန်စံညွှန်းများ၏ ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် စီမံကိန်းစတင်သည့်နေ့ကို စီမံကိန်းမှ မျှော်မှန်းသော မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချခြင်း (သို့မဟုတ်) ဖယ်ရှားခြင်းအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်စေသည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများအား စတင်အကောင် အထည်ဖော်သည့်နေ့ အဖြစ်သတ်မှတ်သည်။

For the purposes of the CCB Standards the ‘start of the project’ is defined as the start of implementation of activities that will directly cause the project’s expected GHG emissions reductions or removals.

(၂၃၄) စီမံကိန်းဇုန် (Project zone)

စီမံကိန်းအကျိုးဆက်များ သက်ရောက်နိုင်သည့် အနီးအနားရှိ အဖွဲ့အစည်းများ၏ နယ်နိမိတ် အတွင်းရှိသော မြေနှင့် စီမံကိန်းဧရိယာကို ဆိုလိုသည်။

The project area and the land within the boundaries of the adjacent communities potentially affected by the project.

(၂၃၅) ကာကွယ်ထားသောဧရိယာ (Protected Area)

ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ၊ သဘာဝအရင်းအမြစ်များနှင့် ၎င်းနှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိသော ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်းနှင့် တရားဝင် (သို့မဟုတ်) အခြားသော ထိရောက်သည့် နည်းလမ်းများဖြင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းများအတွက် ရည်ရွယ်ပြီးဆောင်ရွက်သော ကုန်းမြေ (သို့မဟုတ်) ပင်လယ်ဧရိယာကို ဆိုလိုသည်။

An area of land and/or sea especially dedicated to the protection and maintenance of biological diversity, and of natural and associated cultural resources, and managed through legal or other effective means.

(၂၃၆) အဆင်သင့်ဖြစ်ခြင်း (Readiness)

REDD+ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများအား အောင်မြင်စွာအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင်အမျိုးသားအဆင့် REDD+ မဟာဗျူဟာအား ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့်အကဲဖြတ်ခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်းနှင့်သဘောတူညီမှုရယူခြင်း၊ မူဝါဒရေးဆွဲခြင်း၊ စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ခြင်းတို့ပါဝင်သည့် REDD+ ဆောင်ရွက်သည့်နိုင်ငံများမှ အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိသည့် လုပ်ငန်းများကို ဆိုလိုသည်။

REDD+ country actions, including capacity building, policy design, consultation and consensus building, and testing and evaluation of a REDD+ national strategy, prior to a comprehensive REDD+ implementation.

(၂၃၇) စစ်မှန်ခြင်း (Real)

ကာဗွန်ဈေးကွက်အရ စိတ်ချရသည့် ကာဗွန်အကျိုးအမြတ်များ အမှန်တကယ် ရရှိခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

With regard to carbon markets, the assurance that credited carbon benefits actually occurred.

(၂၃၈) REDD+ ဆိုင်ရာ လူမှုပတ်ဝန်းကျင် စံချိန်စံညွှန်းများ (REDD + S+E or REDD plus Social & Environmental Standards)

REDD+ စီမံကိန်းကြောင့်ကြုံတွေ့ရသည့် လူမှုရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အဓိကပြဿနာများအတွက် ပြီးပြည့်စုံသည့် မူဘောင် တစ်ခုအား ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းမှုကို ဆိုလိုသည်။ အဆိုပါစံချိန်စံညွှန်းများတွင် REDD+ စီမံကိန်းပုံစံအား အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရန် လမ်းညွှန်မှုများ ပါဝင်ပြီး REDD+ စီမံကိန်းများ၏ လူမှုရေး နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဆောင်ရွက်မှုများအား အစီရင်ခံတင်ပြရာတွင် နည်းလမ်း တစ်ခုအဖြစ်လည်း ထောက်ပံ့ပေးသည်။

An initiative used to provide a comprehensive framework of key issues to address with respect to the social and environmental performance of a REDD+ program. The standards provide guidance to assist with REDD+ design and also provide a mechanism for reporting on the social and environmental performance of REDD+ programs.

(၂၃၉) REDD Plus or REDD +

သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် သစ်တောအတန်းအစားကျဆင်းခြင်းမှ မှန်လုံအိမ် ဓာတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းအပြင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၌ စဉ်ဆက်မပြတ် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်ခြင်း၊ သစ်တောများ ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်စိုက်ပျိုးခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။

The extra consideration in reducing greenhouse emissions beyond deforestation and forest degradation (REDD) being given to sustainable forest management and afforestation/reforestation in developing countries.

(၂၄၀) REDD+ လုပ်ငန်းများ မိတ်ဖက်ဆောင်ရွက်ခြင်း (REDD+ Partnership)

ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်စဉ်များကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန် REDD+ လုပ်ငန်းများနှင့် ဘဏ္ဍာရေးကိစ္စရပ်များအား အရှိန်မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်မည့် မိတ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ကြားကာလဆောင်ရွက်ရမည့် အစီအစဉ်တစ်ခုအနေဖြင့် အဓိကရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဗဟုသုတ ဖလှယ်ခြင်း၊ စွမ်းဆောင်ရည်တိုးပွားလာခြင်း၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်စဉ်များအား လျှော့ချခြင်းနှင့် နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်းနှင့် ဖလှယ်ခြင်းကဲ့သို့သောလုပ်ငန်းများတွင် လွယ်ကူအဆင်ပြေစေရန်၊ REDD+ လုပ်ငန်းများနှင့် ဘဏ္ဍာရေးကိစ္စရပ်များအား ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်း၊ စွမ်းဆောင်ရည်ရှိခြင်း၊ လုပ်ငန်းထိရောက်မှုရှိခြင်းအပါအဝင် ချက်ချင်းဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းများအား ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။

A voluntary and interim platform for country partners, with the core objective to contribute to the global battle against climate change by serving as an interim platform for the Partners to scale up REDD+ actions and finance, and to that end to take immediate action, including improving the effectiveness, efficiency, transparency and coordination of REDD+ initiatives and financial instruments, to facilitate among other things knowledge transfer, capacity enhancement, mitigation actions and technology development and transfer.

(၂၄၁) REDD+ ယူနစ်များ (REDD+ units)

CER ၊ VER တို့နှင့်ဆင်တူသည့် ကာဗွန်ဈေးကွက်တွင်ရောင်းချနိုင်သော ကာဗွန် ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချခြင်း (သို့မဟုတ်) ဖယ်ရှားမှုတိုးပွားလာခြင်းတို့ဖြစ်ပြီး ပူးတွဲအကျိုးအမြတ် များရရှိခြင်းများလည်း ပါဝင်သည်။

Is an emissions reduction or removal increase that can be sold in a carbon

market (similar to CER and VER), and that might also include co-benefits.

(၂၄၂) သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်စေသော ထိခိုက်နစ်နာမှုများကိုလျော့ချခြင်း (Reduced Impact Logging)

သစ်ထုတ်လုပ်ရာတွင် စနစ်တကျအစီအစဉ်ဆွဲဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ကြီးကြပ်ညွှန်ကြားခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်းတို့သည် သစ်တောထွက်ကုန်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ်တွင် ကျရောက် နေသောဆိုးကျိုးများကိုလျော့ချနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် တိုးတက်သော သစ်တော စီမံအုပ်ချုပ်မှုပုံစံတစ်မျိုးပင်ဖြစ်သည်။

Logging techniques that result in significantly less damage to the surrounding forest and forest ecosystem. Examples of RIL include directional felling, trimming of inter-crown vines, and careful road planning.

(၂၄၃) သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် အတန်းအစားကျဆင်းခြင်းမှ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ် မှုလျော့ချခြင်း (Reducing Emissions from Deforestation & Forest Degradation -REDD)

လက်ရှိပေါက်ရောက်နေသော သစ်တောများကို ဖယ်ရှားခြင်းမပြုပဲ ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်းများ၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်းများဆောင်ရွက်သော သစ်တောကာဗွန် စီမံကိန်း တစ်ခုဖြစ်သည်။ သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းမှ ထုတ်လွှတ်လိုက်သောကာဗွန်များကို လျော့ချခြင်းဖြင့် ရရှိလာသော မက်လုံးများ (ဥပမာ-ကာဗွန်ခရက်ဒစ်) ကြောင့် ၎င်းသစ်တောအား အခြားသောမြေအသုံးချမှုသို့ ပြောင်းလဲသွားနိုင်မှု အခြေအနေကို လျော့ကျ စေမည့်စီမံကိန်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဤစီမံကိန်းသည် သစ်တော၏ အကျယ်အဝန်းနှင့် များစွာသက်ဆိုင်နေသည်။ သစ်တောအတန်းအစားကျဆင်းမှုမှ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုကိုလျော့ချခြင်းဖြင့် သစ်တော၏ ဇီဝဒြပ်ထုများ၊ ထွက်ကုန်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအား ဆုံးရှုံးမှုလျော့နည်းစေသည်။ ဤစီမံကိန်းမှာ ဧရိယာအတိုင်းအတာမလိုပေ။ ကာဗွန်ဈေးကွက် ယန္တရားတွင် “တရားဝင်မဟုတ်သော သစ်တောပြုန်းတီးခြင်း” အပါအဝင် သစ်တောများ အပြောင်းရှင်းခြင်းမှ ထုတ်လွှတ်လျက်ရှိသော မှန်လုံအိမ်ဓာတ် ငွေ့ပမာဏအား လျော့ချရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

An initiative to cut greenhouse gas emissions associated with forest clearing by the inclusion of "voided deforestation" in carbon market mechanisms. More simply, payment in return for the active preservation of existing forests.

မှတ်ချက်။ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများတွင် သုံးသော REDD+ ဆိုသောအသုံးအနှုန်းနှင့်မရောထွေးပါစေချင်ပါ။ REDD+ တွင် REDD စီမံကိန်း

ပုံစံများအပြင် သစ်တာထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ထာဝစဉ် ရေရှည်တည်တံ့စေခြင်းနှင့် သစ်တော ကာဗွန်သိုလျှောင်မှု တိုးပွားစေခြင်း တို့ပါဝင်သည်။

(၂၄၄) ရည်ညွှန်းဧရိယာ (Reference Area)

သစ်တောကာဗွန်စီမံကိန်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အချိန်ကာလအလျောက် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်ရန် တူညီသောအခြေအနေများနှင့်အတူ ကြီးမားသည့် ဧရိယာများရှိပြီး စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ရသည့် အကြောင်းရင်းများ၊ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများ (agents) တည်ရှိနေမှုတူညီသည့် ဧရိယာကို ဆိုလိုသည်။

As pertaining to a forest carbon project, a larger area with similar conditions, agents and drivers used for comparison over time.

(၂၄၅) ရည်ညွှန်းသည့်အကြောင်းအရာ (Reference Scenarios)

"အခြေခံအကြောင်းအရာ" ကို ရည်ညွှန်းပါသည်။

Please refer to "Baseline Scenario."

(၂၄၆) သစ်တောပြန်လည်တည်ထောင်ခြင်း (Reforestation)

သစ်တောမြေအဖြစ်သို့ ရည်ရွယ်ပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်သည်။ သစ်တောတည်ထောင်ခြင်းနှင့် ကွာခြားသည်မှာ ထိုကဲ့သို့ ပြန်လည်တည်ထောင်သောမြေသည် လွန်ခဲ့သော အတိတ်က သစ်တော များတည်ရှိခဲ့ပြီး အခြားသော မြေအသုံးချ စိုက်ပျိုးမှုများကြောင့် တောများ ပျက်ဆီးသွားရာမှ ပြန်လည်တည်ထောင်သော မြေဖြစ်သည်။ ၎င်းနေရာများကို ပြန်လည်ပျိုးထောင်ရာတွင် အပင် စိုက်ခြင်း၊ သဘာဝအတိုင်းပြန်လည် ပေါက်ရောက်နိုင်ရန် အားပေးကူညီခြင်းတို့ ဆောင်ရွက် ပေးရမည်ဖြစ်သည်။

Reforestation is the direct human-induced conversion of non-forested land to forested land through planting, seeding and/or the human-induced promotion of natural seed sources, on land that was forested but that has been converted to non-forested land.

(၂၄၇) အဝေးမှစူးစမ်းခြင်း (Remote Sensing)

သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် သစ်တောအတန်းအစားကျဆင်းခြင်းအား သစ်တောများ အတွင်း သို့ သွားရောက်တိုင်းတာခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဂြိုဟ်တုဓာတ်ပုံများဖြင့် တိုင်းတာသည့် နည်းလမ်းကို ဆိုလိုသည်။

A method of measuring deforestation and/or forest degradation by a recording device that is not in physical contact with the forest, such as a satellite.

(၂၄၈) ဖယ်ရှားခြင်း (Removals)

အလင်းမီအစာစုဖွဲ့ခြင်းဖြစ်စဉ်အတွင်း သစ်ပင်များအားဖြင့် လေထုအတွင်းမှ မှန်လုံအိမ် ဓါတ်ငွေ့များကိုဖယ်ရှားခြင်း (သို့မဟုတ်) မှန်လုံအိမ် ဓါတ်ငွေ့များထုတ်လွှတ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောတရားကို ဆိုလိုသည်။

This is the opposite of an emission of greenhouse gas and occurs when greenhouse gases are removed from the atmosphere, for example, by trees during the process of photosynthesis.

(၂၄၉) ပြန်လည်ဖြစ်တည်နိုင်စွမ်းရည် (Resiliency)

ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် တူညီသောလုပ်ငန်းတာဝန်များအား ထိန်းသိမ်းရန် အပြင် ပြောင်းလဲမှုများနှင့် ကြုံတွေ့ နေရမှုကိုအသိအမှတ်ပြုကာ အနှောင့်အယှက် အဟန့်အတား များကို ဖြေရှင်းနိုင်မည့်စနစ်တစ်ခု၏ စွမ်းရည်ကို ဆိုလိုသည်။

The capacity of a system to absorb disturbance and reorganize while undergoing change so as to retain essentially the same function, structure, and ecosystem services.

(၂၅၀) ရိုသေလေးစားခြင်း

ရပိုင်ခွင့်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တစ်စုံတစ်ရာထိခိုက်စေခြင်းမရှိသော ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ဆိုလို သည်။

Taken to include not undermining or prejudicing rights.

(၂၅၁) စွမ်းအင်ထုတ်ခြင်း/ အသက်ရှူခြင်း (Respiration)

အပင်များနှင့် တိရစ္ဆာန်များမှ ၎င်းတို့၏ အသက်ရှင်ရပ်တည်မှုအတွက် အောက်ဆီဂျင်နှင့် ရှုပ်ထွေးသည့် ကာဗွန်ဒြပ်ပေါင်းများတို့ ဓာတ်ပြုခြင်းဖြင့် စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်သည့် ဖြစ်စဉ်ကို ဆိုလိုသည်။

The process by which animals and plants use up stored foods (mostly complex carbohydrates) by combustion with oxygen to produce energy for body maintenance.

(၂၅၂) ဒေသတွင်း မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ကုန်သွယ်ခြင်း စဦးလုပ်ငန်းများ Regional Greenhouse Gas Initiative (RGGI)

၂၀၀၉ ခုနှစ်မှစ၍ အမေရိကန်အရှေ့မြောက်နှင့် အတ္တလန္တိတ် အလယ်ပိုင်း ပြည်နယ် (၁၀)

ခုတွင် စတင်ဆောင်ရွက်သော ကန့်သတ်ချက်နှင့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ စီမံကိန်းတစ်ခုဖြစ်သည်။

A cap-and-trade scheme introduced in ten US Northeast and Mid-Atlantic states, beginning in 2009.

(၂၅၃) သက်ရှိဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများပေါကြွယ်ဝသည့် သစ်ပင်အမြစ်ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ နေရာ (Rhizosphere)

အပင်များ၊ အလွန်သေးငယ်သည့် သက်ရှိများ၊ အခြားသော မြေဆီလွှာအတွင်းရှိ သက်ရှိများ၊ မြေဆီလွှာ၏ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ဓာတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအကြား ရှုပ်ထွေးစွာ အပြန်အလှန် ဆက်နွှယ်သော အဏုဇီဝသက်ရှိများ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော အပင်အမြစ် များနှင့် ၎င်းတို့ပတ်ပတ်လည်ရှိ ဧရိယာကို ဆိုလိုသည်။

The area immediately around plant roots, including the roots itself that comprises intense microbial activity, where plants, microorganisms, other soil organisms, and soil structure and chemistry, interact in complex ways.

(၂၅၄) ရပိုင်ခွင့်ရှိသူများ (Rights holders)

တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီအလိုက် ရပိုင်ခွင့်ရှိသူများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများနှင့် အခြားသော ရပိုင်ခွင့်ရှိသူများအပါအဝင် REDD+ စီမံကိန်းများဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်ရှိသူများကို ဆိုလိုသည်။

Those whose rights are potentially affected by the REDD+ program, including holders of individual rights and Indigenous Peoples and others who hold collective rights.

(၂၅၅) ဘေးအန္တရာယ်လျော့ချနိုင်မည့် ကြားခံ (Risk buffer)

ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု ပမာဏတိုးပွားလာခြင်း (သို့မဟုတ်) မမျှော်လင့်ထားသော ကာဗွန်ဆုံးရှုံးမှုများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ဗီဇီအစီအစဉ်အားဖြင့် ဖြစ်ထွန်းလာသော ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများရှိသော်လည်း ဗီဇီအစီအစဉ်ဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်အဖြစ် ရောင်းချရန် သင့်လျော်ခြင်းမရှိသော အခြေအနေကိုဆိုလိုသည်။

A reserve of climate services generated by Plan Vivo projects but not eligible to be sold as Plan Vivo Certificates, to protect against unexpected losses of carbon stocks or increases of emissions.

(၂၅၆) ခြိမ်းခြောက်မှုများအား အတန်းအစားခွဲခြားခြင်း Risk Classification (or class)

VCS ၏အောက်တွင် စီမံကိန်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ယာယီခြိမ်းခြောက်မှုများ ဆိုင်ရာ ယေဘုယျ အဆင့်များကို ကိုယ်စားပြုဖော်ပြသည့် အခန်းကဏ္ဍ (၄) ရပ် (နိမ့် သော၊ အလယ်အလတ်ဖြစ်သော၊

မြင့်သော (သို့မဟုတ်) ရုတ်တရပ် မြင့်တက်ခြင်း/ နိမ့်ကျခြင်းများဖြစ်သော) တွင် တစ်ခု အပါအဝင်ဖြစ်သည်။

Under the VCS, one of four categories (low, medium, high, or unacceptably high/fail) representing the general level of nonpermanence risk associated with a given project.

(၂၅၇) ပြန်ပေါက်တော (Secondary Forest)

အနှောင့်အယှက် တစ်စုံတစ်ရာဖြစ်ပွားပြီးနောက် ပြန်လည်၍ဖြစ်ထွန်းလာသော တောဖြစ်ပြီး ဂေဟစနစ်အရည်အသွေး၊ အပင်မျိုးစိတ်ကွဲပြားခြင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံရူပထွေးခြင်းကဲ့သို့သော ကွဲပြားခြားနားမှုများဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပြီး အန္တိမတော (တောမြင့်) အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခြင်း မရှိသေးသော တောကို ဆိုလိုသည်။

A forest or woodland area which has re-grown after a major disturbance but is not yet at the end point of succession (climax forest), usually distinguished by differences in ecosystem functionality, vegetation species diversity, structural complexity, etc.

(၂၅၈) Standard Operating Procedures (SOPs)

စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများကိုဆောင်ရွက်ရာတွင် အချိန်၊ နေရာစသည်တို့ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းမရှိဘဲ မည်ကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ရမည်ဆိုသည့် လမ်းညွှန်ချက်များဖြစ်သည်။

(၂၅၉) အလွှာခွဲခြားခြင်း (Stratification)

သစ်တောဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို ထင်ရှားသည့် အုပ်စုအလိုက် ခွဲခြားသော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ၎င်းအလွှာများကို ပြင်ပအသွင် အပြင်လက္ခဏာများအရ ခွဲခြားထားသော်လည်း ကာဗွန်ကုန်စည်များနှင့် စီးဆင်းမှုများမှာ အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ အလွှာခွဲခြားခြင်းသည် နေရာဒေသအပေါ်တွင်မူတည်ကာ သဘာဝတောများ၏ ထင်ရှားသော ပုံစံများအလိုက် အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကာဗွန်သိုဗိုးထားနိုင်သော အပင်၏ အသက်အရွယ်အစားအလိုက် ခွဲခြားခြင်းလည်းဖြစ်နိုင်သည်။

(၂၆၀) စုပ်ယူသိုလှောင်ခြင်း (Sequestration)

လေထုထဲသို့ရောက်ရှိခြင်းထက် ကာဗွန်သိုလှောင်ကန်တွင်ရှိသော ကာဗွန်ပမာဏ တိုးပွားလာသည့်ဖြစ်စဉ်ကို ဆိုလိုသည်။

The process of increasing the carbon content of a carbon pool other than the atmosphere.

(၂၆၁) သစ်တောပြုစုခြင်းပညာ (Silviculture)

မြေပိုင်ရှင်များ၏ ကွဲပြားခြားနားသော လိုအပ်ချက်များနှင့် သတ်မှတ်တန်ဖိုးများ ရရှိရန် သစ်တောများ၏ အရည်အသွေး၊ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ကျန်းမာသန်စွမ်းခြင်း၊ ကြီးထွားခြင်း၊ တည်ထောင်ခြင်း နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် သစ်တောပြုစုသည့်နည်းလမ်းများကို ဆိုလို သည်။

The practice of controlling the establishment, growth, composition, health, and quality of forests to meet diverse needs and values of landowners.

(၂၆၂) လူမှုရေးဆိုင်ရာမျှတမှု (Social justice)

လူမှုရေးဆိုင်ရာမျှတမှုဆိုသည်မှာ ရိုသေလေးစားခြင်း၊ ကာကွယ်ခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ ပြည့်မီခြင်းများကို ဆိုလိုသည်။

Is understood to mean ‘respect, protection and fulfillment of human rights’.

(၂၆၃) မြေဆီလွှာအတွင်းရှိ အော်ဂဲနစ်ကာဗွန် Soil organic carbon (SOC)

မြေကြီးအောက်ပိုင်း ဇီဝဒြပ်ထုသိုလှောင်ရုံများရှိ အမြစ်များပါဝင်ခြင်းမရှိဘဲ မြေဆီလွှာ အတွင်းရှိ အော်ဂဲနစ်ပစ္စည်းအားလုံးပါဝင်သော ကာဗွန်သိုလှောင်ကန်ကို ဆိုလိုသည်။

The carbon pool that includes all organic material in soil, but excluding the coarse roots of the belowground biomass pool.

(၂၆၄) အကျိုးဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ (Stakeholder)

စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ၏ လွှမ်းမိုးမှုအောက်တွင်ရှိသော (သို့မဟုတ်) စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်ခြင်းရှိသောသူများ၊ စီမံကိန်းနှင့် တရားဝင် သက်ဆိုင်မှုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် (သို့မဟုတ်) အသင်းအဖွဲ့ကို ဆိုလိုသည်။

An individual, group or body that has a legitimate stake or interest in the project and is either participating in or likely to be affected or influenced by the project.

(၂၆၅) စတင်းအစီရင်ခံစာ (သို့) ဝေဖန်ချက် (Stern Report/Review)

ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ တာဝန်ပေးမှုဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စီးပွားရေးကဏ္ဍ အပေါ်တွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုအပိုင်းကို စတင်းမှဝေဖန်သုံးသပ်ထားသည့် စာမျက်နှာ (၇၀၀) ပါ သည့် အစီရင်ခံစာဖြစ်သည်။ ဘောဂဗေဒပညာရှင် လော့စတင်း၏ ဝေဖန်ချက်စာမျက်နှာကို ၂၀၀၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ (၃၀) ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ကမ္ဘာကြီးပူဇွန်လားခြင်းနှင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာ့ စီးပွားရေးအပေါ်တွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ဆွေးနွေးထားသည်။

၎င်း၏ အစီရင်ခံစာတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မည့် ဆိုးကျိုးများကို ရှောင်ရှားရန်အတွက် ကမ္ဘာကြီး၏ စုစုပေါင်းထုတ်ကုန် (၁) ရာခိုင်နှုန်းအား ပြန်လည် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံရန် လိုအပ်ကြောင်းဖော်ပြပါရှိသည်။

The Stern Review on the Economics of Climate Change is a 700-page report commissioned by the British government. The Review, by the economist Lord Stern of Brentford, was released on 30 October 2006 and discusses the effect of climate change and global warming on the world economy. The review concludes that 1% of global gross domestic product (GDP) per annum needs to be invested in order to avoid the worst effects of climate change. Failure to do so could risk lowering.

(၂၆၆) ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း (Structural adjustment)

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့မှ အကောင်အထည် ဖော် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော မူဝါဒပြောင်းလဲခြင်းလုပ်ငန်းများကို ဖော်ပြရန် သုံးစွဲသည့် ဝေါဟာရ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါမူဝါဒပြောင်းလဲခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များမှာ ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် နိုင်ငံတကာ ငွေကြေး ရန်ပုံငွေအဖွဲ့မှ ချေးငွေအသစ်များ ရရှိရေးအတွက် (သို့မဟုတ်) လက်ရှိချေးငွေများအပေါ်တွင် အတိုးနှုန်းသက်သာစေရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်းများ ဖြစ်သည်။

Term used to describe the policy changes implemented by the International Monetary Fund (IMF) and the World Bank in developing countries. These policy changes are conditions for getting new loans from the IMF or World Bank, or for obtaining lower interest rates on existing loans.

(၂၆၇) စဉ်ဆက်မပြတ် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှု (Sustainable Forest Management)

စဉ်ဆက်မပြတ် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှုတွင် သစ်တောမှရှိသော ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ထွက်ကုန် များအား လက်တလော လိုအပ်ချက်များကို ပြည့်စုံစေပြီး ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက်ပါ အထောက်အပံ့ပေးနိုင်ကာ တစ်ကမ္ဘာလုံးအဆင့်၊ အမျိုးသားအဆင့်၊ ဒေသအဆင့်များအထိ လူမှုရေး၊ ဂေဟဗေဒနှင့် စီးပွားရေးအခြေအနေများကိုပါ ကိုက်ညီစေသော စီမံအုပ်ချုပ်မှုဖြစ်သည်။

The management of forest areas designated for the production of timber in such a way as to effectively balance social, economic and ecological objectives.

(၂၆၈) လုပ်ငန်းကုန်ကျစရိတ် (Transaction Cost)

ဈေးကွက်တစ်ခုတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းနှင့် ဆက်နွယ်နေသော ကုန်ကျစရိတ် ဖြစ်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် စီမံကိန်းအတွက် တရားဝင်ခွင့်ပြုထားသော ကုန်ကျစရိတ်၊ စီမံကိန်းဆိုင်ရာ မှတ်တမ်း မှတ်ရာများကို အမျိုးသားအဆင့်အနေဖြင့် ထိန်းသိမ်းခြင်း/ ရယူခြင်း၊ ဝန်ထမ်းများအား လိုအပ်သော စွမ်းဆောင်ရည်ရရှိရန် သင်တန်းပေးခြင်း၊ စီမံကိန်းအတွက် မှန်ကန်သော နည်းဗျူဟာများ ချမှတ် နိုင်ရန် ဈေးကွက်တွင် တစ်စိုက်မတ်မတ် ညွှန်ကြားဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

(၂၆၉) ရည်မှန်းထားသောသစ်တော (Target Forest)

ပါဝင်ပင်အခြေအနေ၊ တောဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲအဆင့်အတန်းအားဖြင့် သစ်တော ပြန်လည် ထိန်းသိမ်းခြင်းအစီအစဉ်ဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များချမှတ်ထားသည့် သစ်တောဂေဟစနစ် ကို ဆိုလိုသည်။

A forest ecosystem which defines the goals of a forest restoration program in terms of tree species composition, structure, and biodiversity levels etc.; usually the nearest surviving patch of primary forest, remaining in the landscape, at a similar elevation, slope, aspect etc. to those of the restoration site.

(၂၇၀) နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာဖော်ပြချက် (Technical Specification)

စီမံကိန်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဂေဟစနစ်သက်ရောက်မှုများအား ဖော်ပြခြင်း၊ စီမံကိန်း ဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် စီမံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်မှုနှင့် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းဆိုင်ရာ စနစ် များ၊ ယိုစိမ့်လစ်ဟင်းမှုနှင့် ထပ်ဆောင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ဘေးအန္တရာယ်များအား ဆန်းစစ်လေ့လာ ခြင်း၊ ရာသီဥတုဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှု အရေအတွက် သတ်မှတ်ရန် အသုံးပြုသည့် နည်းပညာပိုင်း ဆိုင်ရာ ပညာရပ်များအပါအဝင် ဗီဗို(Vivo) စီမံကိန်းများတွင် ဆောင်ရွက်ရမည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်း တစ်ခုချင်းစီ၏ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ သဘောထားအမြင်များကို ဖော်ပြထားသည့် PDD ၏ အစိတ် အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။

A section of the PDD that describes technical aspects of each specific project intervention to take place in a Plan Vivo project, including the methodology used to quantify climate services, assessment of risks, leakage and additionality, the management and monitoring system to be adopted, and description of likely ecosystem impacts.

(၂၇၁) ပိုင်နက်နယ်မြေများ (Territories)

ပိုင်နက် နယ်မြေများသည် အထူးသဖြင့် ဒေသခံလူမျိုးစုများနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး ဒေသခံများ ပိုင်ဆိုင်သော (သို့မဟုတ်) အခြားသောအသုံးချမှုများရှိသည့် ဧရိယာများ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ကိုယ်စားပြုသည်။

Are particularly relevant for Indigenous Peoples and refers to the total environment of the areas which peoples concerned occupy or otherwise use (ILO Convention 169).

(၂၇၂) ပင်ကျပ်နှုတ်ခြင်း (Thinning)

စိုက်ခင်း (သို့မဟုတ်) သစ်တောအတွင်း အချို့သော အပင်များကို ခုတ်လှဲခြင်းဖြင့် ကျန် အပင်များ သန်စွမ်းစွာပေါက်ရောက်နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ မီးအန္တရာယ်၊ လေဒဏ်၊ ပိုးမွှားဒဏ်နှင့် ရောဂါကျရောက်မှုဒဏ်များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ကာဗွန်ဆုံးရှုံးမှု အန္တရာယ်ကို ပင်ကျပ်နှုတ်ခြင်းအားဖြင့် လျော့ချနိုင်သည်။

The common term for the process of judiciously removing certain individual trees to improve the remaining quality and tree vigor in the plantation or forest; thinning can reduce the risk of a reversal of carbon sequestration due to fire, windthrow, insect infestations and disease.

(၂၇၃) ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသော မျိုးသုဉ်းရန်အန္တရာယ်ရှိသော မျိုးစိတ်များ Threatened species

မျိုးသုဉ်းလုနီးပါး အန္တရာယ်ရှိသောမျိုးစိတ် (Critically Endangered-CR)၊ မျိုးသုဉ်းရန် အန္တရာယ်ရှိသော မျိုးစိတ် (Endangered-EN) နှင့် မျိုးသုဉ်းရန် အန္တရာယ်ကျရောက်နိုင်သော မျိုးစိတ် (Vulnerable-VU) ဟူ၍ သဘာဝဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဖွဲ့ (IUCN) ၏ မျိုးသုဉ်းရန်အန္တရာယ်အဆင့်အတွင်းရှိ မျိုးစိတ်များ စာရင်းတွင်ပါဝင်သော မျိုးသုဉ်းရန်အန္တရာယ် နှင့်ကြုံတွေ့နေရသည့် မျိုးစိတ်များကို ဆိုလိုသည်။ IUCN မှ ထုတ်ပြန်ထားသော မျိုးသုဉ်းရန် အန္တရာယ်အဆင့်အတွင်းရှိ မျိုးစိတ်များစာရင်း (The IUCN Red List of Threatened Species) သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ မျိုးသုဉ်းရန်အန္တရာယ်အဆင့်အတွင်းရှိ မျိုးစိတ်များ၏ အခြေအနေနှင့် ပုံနှံမှု တို့အပေါ်တွင် ပြီးပြည့်စုံစွာဖော်ပြထားသည့် စံသတ်မှတ်ချက်ဖြစ်သည်။ မျိုးစိတ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်များအား ပြုစုရန်နှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်အတွက် အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပ၍ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များမှ မျိုးစိတ်တစ်ခုချင်းစီအား မျိုးသုဉ်းတော့မည့် မျိုးစိတ်များစာရင်းတွင် ထည့်သွင်းသတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြစ်သည်။ စဉ်ဆက်မပြတ် အကဲဖြတ် ဆန်းစစ်ခြင်းများနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်အတွက် ရှင်းလင်းသိသာသည့် စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များ အပေါ်တွင် အခြေခံ၍ မျိုးစိတ်များအားခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအဆင့်နှင့် ဒေသအဆင့် အစိုးရအဖွဲ့များသည် မျိုးသုဉ်းမည့်အန္တရာယ်နှင့် ကြုံတွေ့နေရသည့်မျိုးစိတ်များအား ပြည့်စုံစွာ စာရင်းပြုစုပြီး မျိုးစိတ်အများစုမှာ The IUCN Red List မှ အချက်အလက်များရယူထားခြင်း (သို့မဟုတ်) The IUCN Red List နှင့် ကိုက်ညီစေခြင်းများ ဆောင်ရွက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါမျိုးစိတ်စာရင်းများကို နိုင်ငံအဆင့် (သို့မဟုတ်) ဒေသအဆင့် အစီရင်ခံစာများ၊ ပြဋ္ဌာန်းထား

သော ဥပဒေများ (သို့မဟုတ်) သက်ဆိုင်ရာ မူဝါဒများတွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ The IUCN Red List (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံအဆင့် မျိုးစိတ်စာရင်းများတွင် သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိသော မျိုးစိတ်များအား ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ (IUCN -၂၀၀၁) (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံအဆင့် (IUCN -၂၀၀၃) အကဲဖြတ် ဆန်းစစ်ခြင်းများဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များကို အသုံးပြု၍ သတ်မှတ်နိုင်သည်။

The term ‘threatened’ is used to describe species at risk of extinction, specifically those falling into IUCN’s threat categories of Critically Endangered (CR), Endangered (EN) and Vulnerable (VU). The IUCN Red List of Threatened Species is the most comprehensive global standard on the status and distribution of globally threatened species. Individual species are assigned threat categories by a network of specialist groups which convene workshops to compile and review the best available information on species. The categorization of species is based on a set of explicit quantitative criteria and standards which are subject to review and continuous appraisal. Many national and local governments have developed complementary listings of threatened species, many of which contribute towards or are informed by the IUCN Red List. These are often available in national or regional reports, legislation or related policies. Where species have not been evaluated by IUCN Red List or national lists, the criteria for global (IUCN, 2001) or regional (IUCN, 2003) assessments could be used to assign a threat category to them. <http://www.iucnredlist.org>. Additional national or regional listings should also be used where these may differ from the IUCN Red List.

(၂၇၄) သစ်ပင်ရွက်အုပ်များပေါ်သို့ ရွာကျခြင်း (Throughfall)

သစ်ရွက်များနှင့် သစ်ကိုင်းများအပေါ်ကျရောက်သော မိုးစက်များ (သို့မဟုတ်) မြူများ အပါအဝင် ရွက်အုပ်များအပေါ် မိုးရွာကျခြင်း ဖြစ်စဉ်ကို ဆိုလိုသည်။

The process by which precipitation has fallen through the vegetative (forest) canopy, including rain or fog that collects on leaves and branches.

(၂၇၅) အဆင့်သတ်မှတ်ချက် (Tier)

IPCC ၏ ကောင်းမွန်သည့် လက်တွေ့လမ်းညွှန်ချက်အဆင့်များမှ နည်းပညာဆိုင်ရာ ရှုပ်ထွေးမှုအဆင့်များကို ဆိုလိုသည်။ အဆင့် (၁) သည် အခြေခံအကျဆုံးဖြစ်ပြီး ကာဗွန်ပမာဏနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ သတ်မှတ်တန်ဖိုးများကို အသုံးပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆင့် (၂) သည် ကြားအဆင့် ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံအဆင့်သတ်မှတ်တန်ဖိုးများကို အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။ အဆင့် (၃) သည် အချက်အလက်

လိုအပ်မှုနှင့် ရှုပ်ထွေးမှု အများဆုံးဖြစ်ပြီး နေရာဒေသအလိုက် သတ်မှတ်တန်ဖိုးများကို အသုံးပြုခြင်း ဖြစ်သည်။

The IPCC Good Practice Guidance tiers are levels of methodological complexity: Tier 1 is the most basic and uses global default values for carbon stocks; Tier 2 is intermediate and uses national values; and Tier 3 is most demanding in terms of complexity and data requirements, and uses site-specific values for carbon stocks. See also Box 8.1.

(၂၇၆) ရိုးရာအသိပညာ (Traditional knowledge)

လူနှင့်မျိုးရိုးဗီဇဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များ၊ သစ်စေ့များ၊ ဆေးဝါးများ၊ အပင်နှင့် တိရိစ္ဆာန် ပိုင်ဆိုင်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အသိပညာ ဗဟုသုတ၊ နှုတ်အမူအရာများ၊ စာပေ၊ ရည်ရွယ်ချက်များ၊ အားကစားများ၊ ရိုးရာကစားနည်းများနှင့် အနုပညာရပ်များအပါအဝင် ဒေသခံ တိုင်းရင်းသား လူမျိုး များနှင့် သိပ္ပံပညာရပ်များ၊ နည်းပညာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများကို ဆိုလို သည်။

“...the manifestations of *indigenous peoples+ sciences, technologies and cultures, including human and genetic resources, seeds, medicines, knowledge of the properties of fauna and flora, oral traditions, literatures, designs, sports and traditional games and visual and performing arts” (UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples).

(၂၇၇) ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်း (Transparency and transparent)

စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာ၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းနှင့် တွန်းအားပေးဆောင်ရွက်ခြင်းများကို ဆိုလိုသည်။ အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းနှင့် တွန်းအားပေး ဆောင်ရွက်ခြင်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သက်ရောက်သောသူများကို သတင်းအချက်အလက်များ လွတ်လပ်စွာရရှိနိုင်ပြီး လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် တိုက်ရိုက်အလွယ်ကူအဆင်ပြေစေခြင်းကို ဆိုလို သည်။ လုံလောက်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ထောက်ပံ့ပေးပြီး လွယ်ကူစွာနားလည်နိုင် သော ပုံစံများနှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းလမ်းများဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

Mean that decisions taken and their enforcement are done in a manner that follows rules and regulations. It also means that information is freely available and directly accessible to those who will be affected by such decisions and their enforcement. It also means that enough information is provided and that it is

provided in easily understandable forms and media (OECD, Citizens as partners, 2001).

(၂၇၈) သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှု (Tree Cover)

"ရွက်အုပ်ဖုံးလွှမ်းမှု" တွင်ကြည့်နိုင်ပါသည်။ See "Crown Cover"

(၂၇၉) ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်းထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC))

၁၉၉၂ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာညီလာခံတွင် အသက်ဝင်လာသည့် နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းခြင်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လမ်းညွှန်ထားသည့် မူဘောင်လည်းဖြစ်သည်။ သဘောတူညီချက်၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ လူသားတို့၏ပြုမူဆောင်ရွက်ချက်များကြောင့် ကမ္ဘာ့လေထုထဲတွင် ရာသီဥတု စနစ်အား ပြောင်းလဲစေမည့် လေထုထဲရှိ ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ပမာဏကို ဘေးအန္တရာယ် မဖြစ်စေမည့် ပမာဏတစ်ခုတွင် တည်ငြိမ်စေရန်ဖြစ်သည်။ ကျိုတိုသဘောတူညီချက်သည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်းထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်ကို ထပ်မံအားဖြည့်ပေးသည့် သဘောတူညီချက်ဖြစ်သည်။

An international agreement that was established in 1992 at the Rio Earth Summit. It is the overall framework guiding the international climate negotiations. Its main objective is "stabilization of greenhouse gas concentrations in the atmosphere at a level that would prevent dangerous anthropogenic (manmade) interference with the climate system". The Kyoto Protocol is a Protocol to the UNFCCC.

(၂၈၀) တရားဝင်ခွင့်ပြုခြင်းမရှိသော လုပ်ငန်းများကြောင့် တောပြုန်းတီးခြင်း (Unplanned (unsanctioned) Deforestation)

တရားဝင်ခွင့်ပြုခြင်းမရှိသော လုပ်ငန်းများကြောင့် တောပြုန်းတီးခြင်းသည် ယေဘုယျ အားဖြင့် သစ်တောမြေများကို အခြားသော မြေအသုံးချမှုများအဖြစ်သို့ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်စေသော လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ တွန်းအားများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများမှ အဆိုပါလုပ်ဆောင်မှုများကို ထိန်းချုပ် နိုင်စွမ်းမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပွားရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် လူဦးရေတိုးပွားလာခြင်း၊ လမ်းဖောက်ခြင်းနှင့် အခြားသော အဆောက်အဦများ ဆောက်လုပ်ခြင်းတို့သည် အဆိုပါ လုပ်ဆောင်မှု များအတွက် သတ်မှတ်ထားခြင်းမဟုတ်သော မြေများပေါ်တွင် အစားအစာ စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်ခြင်း နှင့် ထင်းလောင်စာစုဆောင်းခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပွားစေသည်။

Unplanned or unsanctioned deforestation generally occurs as a result of socioeconomic forces that promote alternative uses of forested land, and the inability of institutions to control these activities. Examples include population growth, road expansion and other infrastructure developments often leads to subsistence food production and fuel wood gathering taking place on lands not designated for such activities.

(၂၈၁) နိုင်ငံခြားဖော်ပြချက် (Validation)

သီးသန့်စံနှုန်းတစ်ခုအရ စီမံကိန်းများကို အကဲဖြတ်ရန် ဖွဲ့စည်းထားသည့် လွတ်လပ်သည့် တတိယပါတီအသင်းအဖွဲ့များမှ စီမံကိန်းအား သတ်မှတ်ထားသည့် စံနှုန်းများနှင့်အညီ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်မည့်ပုံစံ၊ နည်းပညာများ၊ တွက်ချက်ခြင်းများနှင့် မဟာဗျူဟာများကို အသေးစိတ် ပြန်လည်သုံးသပ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုဖြစ်သည်။

A process by which an independent third-party organization, which has been certified to evaluate projects according to a specific standard, thoroughly reviews the design, methodologies, calculations and strategies employed in a project, ensuring the project follows the rules of the chosen standard.

(၂၈၂) စစ်ဆေးခြင်း (Verification)

စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးနေသည့်ကာလအတွင်း စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် ကာဗွန်ပမာဏ တိုးပွားလာခြင်း (သို့မဟုတ်) လူတို့ကြောင့် မှန်လုံအိမ် ဓါတ်ငွေ့အရင်းအမြစ်များမှ ဓါတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်ခြင်းများကို ထိန်းချုပ်ကန့်သတ်လျှော့ချခြင်းများအား အချိန်ကာလအပိုင်းအခြားအလိုက် သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အချိန်လွန်မှဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

The periodic independent review and ex-post determination of the monitored reductions in anthropogenic emissions by sources of greenhouse gases or increases in carbon stocks (carbon benefits) that have occurred as a result of a project activity during the verification period.

(၁၈၃) မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချခြင်း (Voluntary (verified) Emission Reduction -VER)

Voluntary Emission Reductions နှင့် Verified Emission Reductions တို့အား VERs များဟုခေါ်ကြသည်။ Voluntary Carbon Market တွင်ရောင်းဝယ်သော carbon credits များ ဖြစ်ကြသည်။ အမှန်တကယ် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချရာတွင် ကိုယ်စားပြုနိုင်ရန် သိပ္ပံ

နည်းကျလေ့လာအတည်ပြုထားပါသည်။

The general name given to carbon offset credits in the voluntary carbon market. These are tradable credits for greenhouse emission reductions generated to meet voluntary demand for carbon credits by organizations and individuals wanting to offset their own emissions.

(၂၈၄) မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ရောင်းဝယ်သည့် ကာဗွန်စံနှုန်းများ Voluntary Carbon Standard (VCS)

စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ရာသီဥတုဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုကုန်သွယ်သည့်အဖွဲ့၊ ကမ္ဘာ့ စီးပွားရေးဖိုရမ်နှင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကောင်စီ တို့မှ ယုံကြည်ရဖွယ်ရှိသည့် မိမိသဘောအလျောက် ကာဗွန်ရောင်းဝယ်ခြင်းများကို အတည်ပြုရန် အတွက် ခိုင်မာသည့် ကမ္ဘာ့စံနှုန်းနှင့် အစီအစဉ်တစ်ရပ်ကို အထောက်အကူပြုစေရန် မိမိသဘော ဆန္ဒအလျောက် ကာဗွန်ရောင်းဝယ်ခြင်းဆိုင်ရာ စံနှုန်းသတ်မှတ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။

The Climate Group, the International Emissions Trading Association, the World Economic Forum and the World Business Council for Sustainable Development developed the Voluntary Carbon Standard to provide a robust, global standard and program for approval of credible voluntary offsets.

(၂၈၅) မိမိသဘောအလျောက်ရောင်းဝယ်သည့် ကာဗွန်ပမာဏ (ယူနစ်) Voluntary Carbon Unit (VCU)

စည်းမျဉ်းများနှင့် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်ထားခြင်းမရှိသော မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ရောင်း ဝယ်သည့် ကာဗွန်ဈေးကွက်တွင် စီမံကိန်းများမှ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချခြင်းများအား သရုပ်ပြ ဆောင်ရွက်ရန် သတ်မှတ်ထားသည့် စံသတ်မှတ်ချက် တစ်ခုဖြစ်ပြီး ကာဗွန်သိုလှောင်ခြင်းအတွက် ပေးအပ်သည့် Credits များကို မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ကာဗွန်ရောင်းဝယ်ခြင်းဆိုင်ရာ စံနှုန်းများ နှင့် တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။

The name of carbon offset credits specifically verified to the Voluntary Carbon Standard, one of the leading independent standards established to demonstrate integrity in projectbased emission reductions in the unregulated voluntary carbon market.

Carbon Standards System ဆိုသော စနစ်အောက်တွင် ကုန်သွယ်မှုပြုသော ကာဗွန် ခရက်ဒစ် ပုံစံတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ VCM စီမံကိန်းများတွင် ကာဗွန်ရောင်းဝယ်သည့်အခါ မှတ်ပုံတင် စာရင်း ပြုလုပ်ထားရပါသည်။

(၂၈၆) မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်ရောင်းဝယ်သည့်ကာဗွန်ဈေးကွက် (Voluntary Carbon Market-VCM)

ဤကာဗွန်ဈေးကွက်တွင် carbon credits များ ရောင်းဝယ်ခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ အများအားဖြင့် ကာဗွန်ခုနှိမ်သော (ချိန်ခွင် လျှော့ချသော) စီမံကိန်းမျိုးဖြစ်သည်။ VCM ဈေးကွက်တွင် မိမိတို့၏ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုကို လျော့ချစရာမလိုသော ဝယ်ယူသူများလည်း ပါဝင်ကြသည်။ မိမိတို့၏ ထုတ်လွှတ်မှုများကို မိမိတို့စိတ်ကြိုက်ချိန်ညှိကြသည်။ Kyoto Protocol အဖွဲ့ဝင် စက်မှုနိုင်ငံကြီးများ၏ သဘောတူလက်ခံခြင်းမျိုး ပါဝင်သည့် သတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ရသော ကာဗွန်ဈေးကွက်မျိုးနှင့် မတူပေ။ အကယ်၍ ၎င်းနိုင်ငံကြီးများသည် သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီအောင် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုမလျော့ချနိုင်ပါက ကာဗွန်ခုနှိမ်သောလုပ်ငန်း (ကာဗွန်ချိန်ညှိမှု) အတွက် အခကြေးငွေ ပေးရမည်ဖြစ်သည်။

(၂၈၇) မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ဆောင်ရွက်သည့် စီမံကိန်းများဆိုင်ရာ သတင်း အချက်အလက် (Voluntary REDD+ Database)

စီမံကိန်း ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ခြင်း၊ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ၊ ရလဒ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အများပြည်သူ သိရှိနိုင်သည့် မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ဆောင်ရွက်သည့် (REDD+) စီမံကိန်းများဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ဆိုလိုသည်။

A publicly available voluntary database of REDD+ financing, actions and results.